

Nikolas Sparks

Koraci za pamćenje

KORACI ZA PAMĆENJE

Nikolas Sparks

Naslov originala

Nicholas Sparks
A WALK TO REMEMBER

Prolog

Imao sam samo sedamnaest godina kada mi se život zauvek promenio.

Znam da ima ljudi koje čude ove moje reči. Gledaju me ljubopitljivo kao da pokušavaju da otkriju šta je tada moglo da se dogodi, mada retko pokušavam to da objasnim. Zato što sam proveo ovde veći deo svog života, ne osećam da bi to trebalo da učinim ukoliko to ne ispričam na svoj način, a to bi potrajalo duže nego što je većina ljudi voljna da me sasluša. Moja priča ne može da se svede na dve ili tri rečenice; ne može da se zaodene u nešto pitko i jednostavno što bi ljudi odmah razumeli. Od tada je proteklo čitavih četrdeset godina, a ljudi koji su me tada poznavali i dalje žive ovde ne zahtevajući nikakvo posebno objašnjenje. Moja priča je, na neki način, njihova priča zato što je to nešto što smo svi mi preživeli.

Međutim, ja sam bio u središtu događaja.

Imam pedeset sedam godina, ali čak i sada mogu da se setim svega iz tog vremena, do najmanjih pojedinosti. Često u mislima ponovo preživljavam tu godinu, budim sećanja shvatajući pri tom da uvek osećam čudan spoj tuge i radosti. Ima trenutaka kada poželim da mogu da okrenem sat unazad i odagnam svu tugu, ali osećam da bi tada nestala i sva radost. Stoga se prepuštam uspomenama koje nadolaze, dopuštajući im da me vode kad god mogu. Ovo se događa mnogo češće nego što dozvoljavam da se to primeti.

Dvanaesti april je poslednje godine uoči novog milenijuma i dok izlazim iz svoje kuće osvrćem se uokolo. Nebo je oblačno i sivo, ali dok se krećem niz ulicu primećujem da cvetaju svibe i azaleje. Povlačim nagore rajsferšlus na svojoj jakni. Prohladno je, mada znam da će se već za koju nedelju ustaliti sasvim ugodno vreme i sivo nebo ustupiće mesto onim danima koji Severnu Karolinu čine jednim od najlepših mesta na svetu.

Uzdahnivši osećam kako mi se sve to vraća. Zatvaram oči i godine počinju da se kreću unatrag, lagano otkucavajući unazad kao da se

kazaljke na satu kreću u pogrešnom pravcu. Kao da kroz tuđe oči posmatram kako postajem sve mlađi; vidim kako mi se kosa menja od sede u smeđu, osećam kako bore oko očiju počinju da mi se zatežu, moje ruke i noge postaju snažne. Lekcije koje sam godinama učio polako blede i moja bezazlenost se vraća dok se približava ta godina puna događaja.

Zatim, kao i ja, svet počinje da se menja: putevi se sužavaju i neki postaju šljunkoviti, prigradske četvrti zamenjuju obradive površine, ulice u centru grada vrve od ljudi koji razgledaju izloge dok prolaze kraj Svinijeve pekare i Palkine mesare. Muškarci nose šešire, žene nose haljine. U zgradi sudnice na vrhu ulice čuje se zvonik...

Otvaram oči i zastajem. Stojim ispred Baptističke crkve, i dok zurim u zabač, znam tačno ko sam.

Zovem se Landon Karter i imam sedamnaest godina.

Ovo je moja priča; obećavam da ništa neću izostaviti.

Prvo ćete se nasmešiti, a zatim ćete plakati - pa sad recite da vas nisam upozorio.

Jedan

Godine 1958. Bjufort, gradić na obali Severne Karoline u blizini Morhed Sitija, nalikovao je mnogim malim južnjačkim mestima. Leti je vlažnost vazduha bila tolika da bi čovek čak i posle odlaska do poštanskog sandučeta osetio neodoljivu želju za tuširanjem. Od aprila do oktobra bosonoga dečica trčkarala su unaokolo i igrala se u hladovini velikih hrastova odenutih španskom mahovinom. Ljudi bi mahali iz automobila svaki put kada bi na ulici ugledali nekog poznatog, bilo da ga lično znaju ili ne. U vazduhu su se osećali borovina, so, more - samo Južna i Severna Karolina tako mirišu. Za mnoge stanovnike ribarenje u zalivu Pamlico i lov na krabe u reci Njus bili su sastavni deo svakodnevnog života. Čamci su bili ukotvljeni na sve strane. Bila su dostupna svega tri televizijska kanala, ali televizija nije bila posebno bitna za nas koji smo tamo odrastali. Naši životi odvijali su se oko crkava; samo u gradu bilo ih je osamnaest. Kako se sve nisu zvale - Bratska hrišćanska crkva, Crkva onih kojima je oprošteno, Crkva nedeljnog iskupljenja. Naravno, bilo je i baptističkih crkava. U vreme mog detinjstva, najpopularnije su bile upravo baptističke crkve i bilo ih je skoro na svakom uglu u gradu i svaka je sebe smatrala boljom od ostalih. Bilo ih je najrazličitijih vrsta - Baptisti slobodne volje, Južnjački baptisti, Kongregacioni baptisti, Misionarski baptisti, Nezavisni baptisti... mislim da vam se pred očima cela slika već sklopila.

U to vreme događaj godine odigravao se pod pokroviteljstvom Baptističke crkve iz centra - južnjačke, ako baš hoćete da znate, u saradnji s mesnom srednjom školom. Svake godine oni su priređivali božićni vašar na kojem se igrala predstava Hegberta Salivana, sveštenika koji je bio u crkvi još otkako se pred Mojsijem povuklo Crveno more. U redu, možda i nije bio toliko star, ali u svakom slučaju imao je dovoljno godina da se kroz njegovu prozirnu kožu skoro moglo gledati. Bila je lepljiva i prozirna - deca su se klela da stvarno vide

kako krv teče njegovim venama. Kosa mu je bila bela kao u zečeva koji se prodaju u vreme Uskrsa.

E pa, on je napisao *Božićnog anđela* jer je želeo da se prekine s izvođenjem već tradicionalne Božićne pesme Čarlsa Dikensa. Po njemu, Skrudž je bio ateist koji se iskupio jedino zahvaljujući tome što je video duhove, ne anđele - a ko je zasigurno mogao da tvrdi da ih je Bog poslao? I ko je mogao da tvrdi da se taj lik neće ponovo vratiti na grešni put u slučaju da duhovi zaista nisu stigli pravo iz raja? Iz predstave se to nije moglo saznati. To su priče o veri i tim stvarima, a i Hegbert nije imao poverenja u duhove ukoliko ih nije poslao sam Bog. Najveći problem bio je u tome što sve ovo nije bilo ispričano običnim jezikom. Pre nekoliko godina izmenio je završetak komada, tako što je starac postao sveštenik, što je podsećalo na Hegbertovu životnu sudbinu, uputio se u Jerusalim da pronađe mesto na kojem je Hrist učio pisare. Predstava nije baš dobro prošla, narod je sedeo i širom otvorenih očiju posmatrao spektakl, a u novinama je osvanuo napis: „lako nesumnjivo zanimljiva, ova predstava nije od onih koje svi možemo razumeti i zavoleti...“

Tako je Hegbert odlučio da iskuša svoju muzu i latio se pera da i on napiše komad. Celog života pisao je svoje propovedi od kojih su neke, mora se priznati, bile stvarno zanimljive, pogotovo kada je govorio o „besu Gospodnjem koji se obrušava na razvratnike“ i sličnim stvarima. Te priče o razvratnicima zbilja su mu uzburkavale krv, kažem vam, bila mu je to omiljena tema. Kao sasvim mladi, moji drugovi i ja sakrivali bismo se iza drveća i vikali: „Hegbert je razvratnik“ kada bismo videli da nailazi, zatim smo se cerili poput idiota kao da smo najpametnija stvorenja na svetu.

Stari Hegbert bi na momenat zastao, uši bi načuljio, kunem se Bogom, stvarno ih je pomerao, i licem bi mu se razlilo jarko crvenilo, kao da se upravo napio benzina, a velike plave žile bi mu poiskakale na vratu, što je izgledalo kao geografski prikaz reke Amazon kakav se može naći u časopisima. Zverao bi na sve strane, oči su mu izgledale poput dva proreza, tražio nas je, i odjednom postajao ponovo bled, koža mu je ponovo ličila na riblju, i sve to na naše rođene oči. Kažem vam, bio je to zaista poseban prizor.

Znači, mi smo se krili iza drveta i Hegbert (koji su to roditelji u stanju da detetu nađenu takvo ime) je čekao da se odamo, kao da

nas je smatrao glupanima. Šakama smo pokrivali usta da bismo pri-
gušili smeh, ali on nas je nekako uvek pronalazio. Okretao bi se na
sve strane, zastajkivao, upiljivši te svoje zrnaste oči pravo na nas,
kroz drvo. „Znam ja ko si ti, Landone Karteru“, govorio bi, „zna i
Bog“. Ostajao bi još koji tren i konačno odlazio, a za vreme nedeljne
propovedi gledao bi u nas govoreći nešto poput „Bog je milostiv
prema deci, ali deca tu milost moraju da zavrede“. Mi bismo nekako
utonuli u stolice, ne zato što nam je bilo neprijatno, već da bismo
sprečili novi napad kikotanja. Hegbert uopšte nije mogao da nas
razume, što je ipak bilo čudno na neki način, jer je i sam imao dete.
Devojčicu, doduše. O tome kasnije.

Kao što rekoh, Hegbert je jedne godine napisao *Božićnog anđela* i
rešio da se ta predstava izvede. Ona sama po sebi uistinu nije bila
loša, i svi su s nestrpljenjem dočekivali njeno izvođenje. Ukratko, reč
je o čoveku koji je izgubio ženu nekoliko godina ranije. Taj čovek, po
imenu Tom Tornton, bio je veoma pobožan, ali je pokleknuo pošto je
njegova žena umrla na porođaju. Sam je podizao svoju devojčicu,
mada nije bio baš najbolji otac. Devojčica je mnogo želela da joj otac
za Božić pokloni muzičku kutiju na kojoj je izrezbaren lik anđela. Čak
je imala i sliku anđela koju je isekla iz nekog starog časopisa. Tom
kreće u dugu potragu za takvom kutijom, ali ne uspeva da je prona-
đe. Došlo je i Badnje večer, a on i dalje traga za kutijom. I dok luta
prodavnicama nailazi na nepoznatu ženu i ona mu obećava da će
mu pomoći da pronađe poklon za svoju ćerku. Njih dvoje potom
pomažu nekom beskućniku (u to vreme u upotrebi je bila reč skitni-
ca), a zatim se zaustavljaju u jednom sirotištu da bi obišli neku decu.
Onda odlaze u posetu jednoj usamljenoj starici koja čezne da Badnje
večer provede u društvu. U tom momentu, nepoznata tajanstvena
žena pita Toma Torntona šta bi želeo za Božić. Tom odgovara da bi
želeo da mu se žena vrati. Na te reči zagonetna žena odvodi ga do
fontane govoreći mu da će u vodi videti ono što traži. U vodi Tom
ugleda lik svoje malene ćerke, i istog trena brizne u plač. Dok on
jeka tajanstvena žena nestaje, i ma koliko pokušavao, Tom ne
uspeva da je pronađe. Pošao je kući, a u glavi su mu se vrzmali pri-
zori koje je te večeri video. Ušao je u sobu svoje ćerke, koja je već
bila usnula. Posmatrajući devojčicu shvatio je da je to malo biće sve
što mu je ostalo od voljene žene. Ponovo je počeo da plače jer je

shvatio da nije bio dobar otac. Narednog jutra, kao uz pomoć kakve čarolije, muzička kutija ležala je ispod jelke, a anđeo izrezbaren na kutiji imao je lik zagonetne žene koju je sreo prethodne večeri.

Priča je stvarno bila dirljiva. Pravo da vam kažem, ljudi su lili potoke suza svaki put kada bi se komad prikazivao. Dvorana je uvek bila krcata, i predstavu su preneli u lokalno pozorište jer je tu bilo više mesta za sedenje. Pohađao sam već četvrtu godinu srednje škole, a ta predstava se još igrala, što je zasebna priča ako se ima u vidu ko je izvodio.

Hegbert je, vidite, želeo da u predstavi učestvuje omladina, srednjoškolci, a ne pozorišna družina. Sigurno je mislio da bi to bilo dobro iskustvo za maturante koji su se spremali da pođu na fakultet gde će se, licem u lice, suočiti s razvratnicima. Takav je to čovek bio, znate, većito je razmišljao o tome kako da nas izbavi iz iskušenja. Želeo je da budemo svesni toga da nas Bog neprestano posmatra, čak i kada smo daleko od roditeljskog doma, i da ne zaboravimo da će sve proći kako valja ukoliko se prepustimo Bogu. Tu sam lekciju naučio, samo ne od Hegberta.

Kao što sam već rekao, Bjufort je bio tipičan južnjački gradić i imao je zanimljivu istoriju. Nekada davno, gusar Crnobradi je tu imao kuću, a njegov brod - Osveta kraljice Ane - navodno je počivao negde duboko u pesku blizu obale. Nedavno su arheolozi ili okeanografi ili kako god da se nazivaju oni koji se bave takvim stvarima izjavili da su ga pronašli, ali niko nije bio siguran, budući da je brod potonuo dvesta pedeset godina pre toga, a nije baš moguće otvoriti fioku kapetanovog radnog stola i proveriti brodske oznake. Mnogo se toga promenilo u Bjufortu od pedesetih godina, mada se ne može reći da je prerastao u velegrad ili tako nešto. Bjufort je oduvek bio, a i ostaće nekako mali. U vreme kada sam odrastao, slabo da je zavređivao mesto koje je zauzimao na geografskoj karti. Bjufort se nalazio na istočnoj strani Severne Karoline, u izbornom okrugu od pedeset hiljada kvadratnih kilometara, i ni u jednom gradu nije živelo više od dvadeset pet hiljada stanovnika. Bjufort je bio mali čak i u poređenju s ostalim gradovima na tom području. Moj otac je predstavljao oblast istočno od Rolija i severno od Vilmingtona, pa sve do granice s Virđžinijom.

Pretpostavljam da ste čuli za njega. On je vrsta legende, čak i danas. Zove se Vort Karter. Bio je kongresmen skoro trideset godina. Svake druge godine, u vreme izbornog perioda, njegov slogan bio je: „Vol Karter predstavlja _____“ tu je svako trebalo da upiše ime grada u kojem živi. Sećam se da sam na putovanjima na kojima smo mama i ja pratili oca kako bi se on pred ljudima predstavio kao pravi porodični čovek viđao plakate na kojima su bili nazivi raznih mesta. Recimo, Otvej, Čokaviniti, Sedam Potoka. Danas ovakve stvari ne prolaze, ali tada je to bila više nego pristojna reklama. Pretpostavljam da bi, ako bi se danas opredelio za takvu vrstu kampanje, njegovi protivnici na tim plakatima ispisivali kojekakve bezobrazluke. Njemu se to nikada nije desilo. U stvari jeste jednom. Neki farmer iz okruga Daplin napisao je reč govno. Kada je to spazila, majka mi je istog momenta stavila šaku preko očiju moleći se Gospodu da oprostí jadnoj budalastoj neznalici. Ona, naravno, te reči nikada nije izgovorila.

Tako je moj otac, Gospodin Kongresmen, bio velika zverka, i to su znali svi, baš svi, uključujući i starog Hegberta. Njih dvojica se nikako nisu slagali, iako je moj otac odlazio u crkvu u kojoj je služio Hegbert kad god bi se zatekao u gradu, što, ruku na srce, nije bilo često. Pored toga što je bio ubeđen da će razvratnici čistiti klozete u paklu, Hegbert je još smatrao da je komunizam „pošast koja strmoglavljuje čovečanstvo u bezbožništvo“. Iako reč bezbožništvo nije bilo moguće naći u rečniku, sva je pastva znala na šta je sveštenik mislio, kao što su svi znali da su te reči upućene upravo mom ocu koji bi mirno sedeo zatvorenih očiju i pravio se da ne sluša. Otac je bio u odboru zaduženom za praćenje „crvenog uticaja“ za koji se smatralo da se uvlači u sve pore zemlje, uključujući i odbranu, visoko školstvo, čak i gajenje duvana. Imajte na umu da se ovo dešava u vreme hladnog rata kada je vladala velika napetost. Nama, građanima Severne Karoline, bilo je potrebno nešto na ličnom planu. Moj otac je neprestano tragao za činjenicama, što je bilo potpuno nevažno ljudima poput Hegberta.

Po povratku kući, otac bi rekao otprilike nešto ovako: „Otac Salivan je danas bio nadahnut kao retko kada. Nadam se da ste obratili pažnju na deo iz Biblije o tome kako Isus Hrist govori o siromašnicima...“

Da, tata, kako da ne...

Moj otac se trudio da smiruje situaciju kad god je to bilo moguće. Mislim da je zbog toga i proveo tolike godine u Kongresu. Uvek je za sve nalazio lepu reč. I za najružniju bebu na svetu znao bi da kaže nešto prijatno, kao, na primer, „Kakvo blagorodno dete“ za dečaka ogromne glave ili „Siguran sam da je ovo najslađa devojčica na svetu“ za dete čije je lice prekrivala fleka. Jednom je došla žena koja je u invalidskim kolicima gurala dete. Moj otac ga je pogledao i rekao: „Kladim se u deset prema jedan da si ti najpametniji u svom razredu“. To je, za divno čudo, i bila istina! Eh, bio je sjajan moj otac. Uvek je znao šta treba da kaže. Nije on bio loš čovek, pogotovo kada se zna da me nikada nije udario i tako to.

Jedino što ga nigde nije bilo dok sam odrastao. To ne volim da pominjem, naročito zbog toga što su danas ljudi skloni da tvrde isto iako su njihovi očevi ipak bili prisutni, a njima te reči služe kao izgovor za ovakvo ili onakvo ponašanje. *Moj otac... nije me voleo... zato sam i postala striptizeta...* Ne pokušavam da se opravdam, jednostavno to je činjenica. Otac je bio odsutan po devet meseci godišnje, živio je u Vašingtonu, petsto kilometara daleko od nas. Moji roditelji su želeli da odrastem „baš kao i oni, u istom okruženju“, i zbog toga je majka ostala u Bjufortu.

Razume se, moj deda je svog sina vodio na pecanje i u lov, učio ga raznim igrama loptom, prisustvovao rođendanskim slavljinama, činio sve te male stvari koje pomažu da se odraste. Moj otac je za mene bio stranac, neko koga jedva da sam poznavao. Do pete godine mislio sam da svi očevi žive na nekom drugom mestu. Jednom me je u obdaništu moj najbolji drug Erik Hanter upitao ko je čovek koji se pojavio u našoj kući prethodne večeri. Tada sam shvatio da nešto nije u redu.

– To je moj otac - odgovorio sam ponosno.

Erik je preturao po mojoj kutiji s užinom tražeći čokoladicu. - Nisam znao da imaš oca - rekao je.

Kao da me je nešto udarilo posred lica.

Rastao sam uz majku koja se brinula o svemu. Prava dama, fina, blaga i prijatna, majka o kojoj većina ljudi sanja. Ali nije bila, niti je mogla biti, muški uzor. Razočaran u oca, postao sam buntovnik veoma rano. Ne loš mladić, da se razumemo. Povremeno bismo se

drugovi i ja iskrali iz kuća kasno noću i sapunom mazali prozore na automobilima, ili išli na groblje iza crkve da jedemo kikiriki. Pedesetih godina roditelji su zbog takvih nestašuka odmahivali glavama govoreći svojoj deci: „Ti sigurno ne želiš da budeš kao taj mali Karter, on je na sigurnom putu da završi u zatvoru.“

Ja. Loš momak. Zbog toga što jedem kikiriki na groblju. Svašta.

Da se vratim na priču. Moj otac i Hegbert nikako se nisu slagali, ali nije samo politika bila u pitanju. Činilo se da se njih dvojica odavno poznaju. Hegbert je bio dvadeset godina stariji i pre nego što je postao sveštenik radio je za mog dedu. Moj deda jeste provodio dosta vremena s mojim ocem, ali je bio pravi gad. Stvorio je porodični imetak, ali ne pomišljajte da je bio od onih ljudi koji su potpuno posvećeni svom poslu, polako ga razgranavaju, marljivo rade i postepeno postaju velike gazde. Deda je bio lukav. Obogatio se na jednostavan način - počeo je kao krijumčar, zgrtao novac u vreme prohibicije dovlačeći rum sa Kube. Onda je počeo da kupuje zemlju i da je daje u najam. Uzimao je devedeset procenata od zarade koju su nadničari ostvarivali gajenjem duvana, davao im novac na zajam, i to uz veoma visoke kamate. Naravno, nije ni mislio da im uzme novac, već opremu ili kakvu parcelicu koju su posedovali. Zatim, kako je voleo da kaže, „u momentu nadahnuća“ osnovao je banku koju je nazvao „Karter banka i pozajmice“. Postojala je još samo jedna banka u čitavom okrugu, ali je ona na neki tajanstven način izgorela i nikad nije obnovila poslovanje. Svi su znali šta se dogodilo, ali se niko nije usuđivao da bilo šta pomene u strahu od odmazde. Strah je bio sasvim opravdan. Banka nije bila jedina zgrada koja je izgorela.

Kamate koje je nametao bile su ogromne, ljudi nisu uspevali da vrate novac i polako je prisvajao tuđu zemlju i imovinu na ime duga. Kada je period velike depresije dostigao vrhunac, deda je već prisvojio desetine radnji u okrugu, zadržavajući pri tom bivše vlasnike kao radnike, plaćajući ih tek toliko da bi mogli da prežive, jer nisu imali kuda da odu. Govorio im je da će im dati mogućnost da otkupe sopstvene radnje kada se ekonomske prilike poboljšaju i oni su mu verovali.

Međutim, nijedno obećanje nije održao. Pod svojom upravom već je imao veliki deo oblasne privrede, što je zloupotrebljavao na sve moguće načine.

Bilo bi lepo kada bih mogao da vam kažem da ga je zadesila strašna smrt. Ništa od toga. Umro je u poodmaklim godinama dok je ležao u krevetu sa svojom ljubavnicom; nalazili su se na njegovoj jahti ploveći ka Kajmanskim ostrvima. Nadživeo je obe svoje žene i sina jedinca. Kakav kraj za čoveka njegovog kova, šta kažete? U životu, to sam dobro naučio, pravde nema. Ovo bi moralo da se uči u školi.

Ali, da se vratimo na našu priču... Hegbert je prestao da radi za mog dedu kada je shvatio kakav je on podlac, otišao da uči bogoslovlju, vratio se u Bjufort i postao sveštenik u crkvi u koju smo išli. Prvih nekoliko godina proveo je u usavršavanju nastupa „ognjem i mačem“, držeći redovno propovedi o zlu i pohlepi, što mu je ostavljalo veoma malo vremena da se bavi drugim stvarima. Oženio se u četrdeset trećoj godini, a imao je pedeset pet godina kada mu se rodila ćerka Džejni Salivan. Njegova žena, sićušno krhko biće, dvadeset godina mlađa od njega, imala je šest spontanih pobačaja i umrla je rađajući Džejni. Hegbert je ostao udovac i morao je sam da odgaja svoju kćer.

Da, ima veze s predstavom koju je Hegbert napisao.

Cela priča bila je poznata još pre prvog izvođenja komada i prepričavala se svaki put kada bi Hegbert krštavao neku bebu ili čitao opelo. Mislim da bi se ljudi zbog toga i rastužili svaki put kada je ova božićna predstava izvođena. Znali su da je zasnovana na istinitoj životnoj priči i to joj je davalo posebno značenje.

Džejni Salivan pohađala je četvrti razred srednje škole, baš kao i ja, i bila je već izabrana da igra anđela. Niko drugi nije ni imao šansu da dobije tu ulogu, što je te godine božićnu predstavu činilo izuzetnom. Sve je govorilo u prilog tome da će upravo ta predstava biti najbolja od svih do tada izvedenih, barem je tako smatrala gospođica Garber. Ona je predavala glumu i pričala je o tome već od prvog školskog časa.

E sad, te godine nisam nameravao da se prijavim za časove glume. Stvarno nisam, ali izbor je bio ili gluma ili hemija II. I šta onda, gluma je bila izvrstan izbor u poređenju s drugom mogućnošću. Nema testova, ispitivanja, zadataka, nikakvih tabela koje treba učiti napamet, ne treba bubati o protonima i neutronima, pa kombinovati elemente i raspoređivati ih u formule... kao maturant bolje nisam mogao da

prođem. Bio sam ubeđen da ću većinu časova provesti u slatkom dremanju, što je, ako se imaju u vidu moje noćne zabave na groblju u kasne sate, bilo od presudne važnosti.

Na prvi čas stigao sam poslednji. Uleteo sam tek nekoliko sekundi pre nego što će se oglasiti školsko zvono. Zauzeo sam mesto u samom dnu učionice. Gospođica Garber bila je leđima okrenuta razredu, krupnim kosim slovima ispisivala je svoje ime na tabli, kao da mi nismo znali ko je ona. Bila je poznata svima, kako i ne bi, drugačije i nije moglo. Visoka najmanje metar i osamdeset, vatrenocrvene kose, bledeg tena, s pegama na licu, jer bila je već davno zašla u četrdesete. Bila je punačka i obožavala je da nosi široke haljine sa cvetnim dezenima. Nosila je naočari, debele i tamne, s okvirom od roga, i svakog je pozdravljala jednim dugim pevajućim „Zdravoooo“. Bila je jedinstvena, u to se nije moglo sumnjati, a i nije bila udata, što je pogoršavalo stvari. Muškarac, bez obzira na to koliko mu je godina, nije mogao a da ne oseća sažaljenje za ženu poput gospođice Garber.

Dakle, ispisala je svoje ime na tabli, a odmah ispod njega i ciljeve koje je trebalo ostvariti te školske godine. „Sigurnost u sebe“ bio je cilj broj jedan, iza njega - „svest o sebi“ i kao treći - „samoispunjavanje“. Polagala je mnogo na sve što sadrži pojam „samo, sebe“, što je upućivalo i na psihoterapiju, ali ona toga verovatno nije bila svesna. Bila je pionir u tom polju. Možda je to imalo veze i s njenim izgledom, možda se samo trudila da ima bolje mišljenje o sebi.

Ali, skrećem sa teme.

Primetio sam nešto neobično tek kada je čas počeo. Naša srednja škola nije bila velika, odnos mladića i devojaka bio je pola-pola. Sa zaprepašćenjem utvrdih da su na času uglavnom prisutne devojke, najmanje devedeset procenata. Bio je još samo jedan momak, što je, po meni, bilo dobro. Osetio sam plimu zadovoljstva i došlo mi je da uskliknem: „Držite se, dolazim“. Devojke, devojke, devojke... samo mi je to bilo na umu. Testovi i ostalo, ništa od toga nije mi padalo na pamet.

U redu, priznajem, nisam bio baš najpromućurniji i najdalekovidniji momak u kraju.

Dakle, gospođica Garber potegne pitanje božićne predstave i izjavi da će Džeimi Salivan igrati anđela. Počela je da tapše, veoma zado-

voljna svojim izborom, jer redovno je išla u crkvu i mnogi su smatrali da gaji potajne simpatije za Hegberta. Kada sam prvi put čuo tu glasinu, prvo što sam pomislio bilo je da je dobro što su oboje previše stari da bi mogli da imaju dece, naravno, pod uslovom da se uopšte zbliže. Zamislite samo, prozirna koža s pegicama? Na tu su se pomisao svi pomalo zgražavali, ali, naravno, niko ništa nije govorio, barem kada bi se gospođica Garber ili Hegbert zatekli u blizini. Ogovaranje je jedno, a zlorado olajavanje nešto sasvim drugo; čak ni mi srednjoškolci nismo bili u toj meri pakosni.

Gospođica Garber je tapšala, u početku sama, sve dok joj se svi nismo pridružili, jer bilo je očigledno da to od nas očekuje. - Džejmi, ustani - rekla je. Džejmi je ustala, okrenula se, a gospođica Garber je počela da tapše još jače, kao da se ispred nje nalazi prava filmska zvezda.

Džejmi Salivan je bila devojka na mestu. Stvarno. Bjufort je bio toliko mali da je u njemu postojala svega jedna srednja škola, tako da smo se stalno sretali na časovima i u školskim hodnicima. Nije da nismo nikada razgovarali. U drugom razredu sedela je pored mene čitave školske godine, tu i tamo bismo razgovarali, ali slobodno vreme nismo provodili zajedno. U školi sam viđao neka lica, ali *posle* škole - to je bila druga stvar. Džejmi nije nikada pripadala mom društvu.

Nije ona bila neprivlačna, nemojte pogrešno da me shvatite. Nije bila rugoba, niti nešto slično. Sva sreća da je ličila na svoju majku, koja je, koliko sam mogao da primetim na slikama, izgledala sasvim pristojno, a pogotovo kada se ima u vidu za koga se na kraju udala. Samo, po mojim merilima, Džejmi nije bila naročito zgodna. Bila je vitka, kosa joj je bila svetla, boje meda, oči nežnoplave, ali uglavnom je sve vreme izgledala nekako obično, i jedino je to padalo u oči. Nije mnogo vodila računa o svom izgledu, jer je uvek tragala za stvarima kao što je „unutrašnja lepota“, pa se sigurno zbog toga činila tako običnom. Otkako je znam nosila je čvrsto zategnutu punđu, i na licu nikada ni trunke šminke. U svom uobičajenom braon kardiganu i plisiranoj suknji uvek je izgledala kao da je upravo pošla na razgovor za posao u biblioteci. Mislili smo da je u pitanju samo prolazni period iz kojeg će ona uskoro izaći, ali to se nije dogodilo. Ni u srednjoj

školi. Završili smo tri razreda, a ona je i dalje bila ista. Promenila se jedino veličina njene odeće.

Nije Džejsmi samo zbog svog izgleda delovala tako drugačije. I njeno ponašanje bilo je neuobičajeno. Nikada nije odlazila u obližnji kafe, nije čak išla ni na zabave predviđene samo za devojke. Znalo se da nikada nije imala momka. Stari Hegbert bi verovatno doživeo srčani udar da se Džejsmi zabavljala s nekim. Čak i da joj je uvaženi otac nekim svetskim čudom dozvolio da ima dečka, sve bi opet bilo isto. Kud god da je išla, Džejsmi je vukla svoju Bibliju. U slučaju da njen izgled i pomisao na Hegberta nisu bili dovoljni da oteraju mladiće od nje, Biblija je savršeno završavala ovaj posao. E sad, meni se Biblija dopadala koliko i kakav srednjoškolac, a Džejsmi je u njoj uživala na meni potpuno neshvatljiv način. Ne samo da je svakog leta u avgustu pohađala biblijsku školu, već je i za vreme školske pauze za ručak čitala Bibliju. Po meni, to nije bilo normalno, bez obzira na to što joj je otac bio sveštenik. Kako god da obrnete stvari, udubljivanje u Jevanđelje po Pavlu nije ni izbliza bilo tako zabavno kao očijukanje. Jasno vam je na šta mislim.

Ali, to nije bilo sve. Zbog tog silnog čitanja Biblije ili možda i zahvaljujući Hegbertovom uticaju, Džejsmi je smatrala da je važno pomagati drugima, pa je upravo to i činila. Znalo se da dobrovoljno radi u sirotištu Morhed Sitija, ali to joj nije bilo dovoljno. Uvek je bila uključena u prikupljanje dobrovoljnih priloga. Pomagala je svima, od izviđača do indijanskih princeza. Imala je četrnaest godina kada je deo svog letnjeg raspusta provela krećući kuću svojih starih suseda. Bila je od onih ljudi koji će čupati korov u nečijoj bašti a da niko to od njih ne traži ili će zaustaviti saobraćaj kako bi deca mogla da pređu ulicu. Od svog džeparca izdvajala je novac kako bi mogla da kupi loptu za decu iz sirotišta i obavezno ostavljala po koju paricu kao prilog crkvi. Drugim rečima, bila je devojka zbog koje smo svi mi delovali grozno i razmaženo. Svaki put kada bi pogledala u mom pravcu, osećao sam grizu savesti čak i da nisam uradio ništa loše.

Džejsmina dobročinstva nisu se iscrpljivala samo na ljudima. Kada bi naletela na neku ranjenu životinju, na primer, odmah bi pokušala da joj pomogne. Veverice, psi, mačke... Nije bilo važno koja je životinja u pitanju, uvek je priskakala u pomoć. Doktor Rolings, veterinar, dobro ju je poznavao i odmahivao bi glavom svaki put kada bi ušla u

njegovu ordinaciju s kartonskom kutijom u naručju. Skidao bi naočari i brisao ih maramicom, dok bi Džejmi objašnjavala kako je pronašla nesretno stvorenje i šta mu se dogodilo. - Doktore Rolings, udario ga je automobil. Mislím da je Bog predvideo da ga ja pronađem i pokušam da ga spasem. Vi ćete mi pomoći, doktore, zar ne?

Džejmi je smatrala da se sve nalazi u božjim rukama. Uvek je pominjala „božji naum“, bez obzira na to o čemu se razgovaralo. Pljusnula je kiša, i to baš na dan održavanja bejzbol utakmice? Bog je sigurno time želeo da spreči da se nešto ružno dogodi. Neočekivani test iz trigonometrije na kojem su svi dobili kečeve? Biće da je Bog nameravao da nas iskuša. U svakom slučaju, sve vam je jasno.

Svakako da nije bilo lako biti sveštenikova kći, ali, gledajući je, čovek bi rekao da je to najprirodnija stvar na svetu. Džejmi se smatrala srećnom zbog tog blagoslova. Tako je i govorila. „Bog me je blagoslovio što mi je podario ovakvog oca.“ Na te reči svako od nas bi samo odmahnuo glavom pitajući se sa koje je ona planete pala.

Ako zanemarimo sve ove stvari, jedno me *stvarno* dovodilo do ludila - uvek je bila jako vesela bez obzira na to šta se dešavalo. Kunem se da ta devojka nikada u životu nije izgovorila ružnu reč o bilo kome, niti o bilo čemu, čak ni nama koji nismo bili fini prema njoj. Pevušila bi dok bi hodala ulicom, mahala nepoznatim ljudima u automobilima koji bi prošli pored nje. Ponekad bi žene istrčavale iz kuća kada bi je ugledale, nudeći je svežim pecivom ili limunadom. Izgledalo je da je svi odrasli u gradu obožavaju. „Ona je tako divna mlada gospođica“, govorili su. „Svet bi bio mnogo bolji kada bi bilo više ljudi poput nje.“

Ali, moje društvo, uključujući i mene, nije delilo to mišljenje. Jedna Džejmi Salivan bila je više nego dovoljna na ovom svetu.

Sve mi je to prolazilo kroz glavu kada je na prvom času glume gospođica Garber zatražila da Džejmi ustane. Priznajem da nisam bio oduševljen. Džejmi se okrenula prema razredu i ja se prenerazih, kao da me je nešto drmnulo. Na sebi je imala suknju na falte, belu bluzu ispod braon kardigana, što sam video milion puta do tada. Jedino su se mogla nazreti dva mala uzvišenja koja džemper nije uspevao da sakrije, a mogao sam da se opkladim da se tu nisu nalazila svega tri meseca ranije. Na licu i dalje ni traga od šminke, ali je bila pocrnela, verovatno pohađajući letnju biblijsku školu, i po prvi put je

izgledala, pa, kako da kažem, skoro da je bila lepa. Naravno, tu sam misao odagnao istog trena. Ona je pogledom prošarala po celoj učionici, ugledala me i nasmešila se. Bilo joj je očigledno drago što sam prisutan. Tek kasnije saznao sam pravi razlog.

Dva

Nameravao sam da se posle srednje škole upišem na Univerzitet Severne Karoline u Čapel Hilu. Otac je želeo da idem na Harvard ili Princeton poput sinova drugih kongresmena, ali s mojim ocenama tako nešto jednostavno nije bilo moguće. Nije da sam bio loš đak. Jedino se nisam baš posvećivao učenju i moje ocene bile su takve da nisam mogao ni da priđem čuvenim univerzitetima. Bilo je neizvesno čak i da li ću moći da se upišem na Univerzitet Severne Karoline koji je završio moj otac i gde je mogao da potegne veze. Za vreme jednog od retkih vikenda koje je provodio kod kuće otac je izneo plan. Upravo je protekla prva školska nedelja. Večerali smo. Bio je praznik i otac je mogao da provede s nama čitava tri dana.

– Trebalo bi da se kandiduješ za predsednika razreda. Matura je u junu. To bi delovalo veoma zgodno u tvojoj biografiji. I tvoja majka se slaže, tek da znaš.

Majka je klimnula glavom gutajući zalogaj. Nije mnogo govorila u situacijama kada je otac vodio glavnu reč. Namignula mi je. Ponekad mi se činilo da uživa posmatrajući me kako se mučim i uvijam, mada je inače bila veoma draga osoba.

– Mislim da nemam nikakvih izgleda da pobedim.

Bio sam verovatno najbogatiji učenik u školi, ali daleko od toga da sam bio i najpopularniji. Ta čast pripadala je Eriku Hanteru, mom najboljem drugu. Umeo je da zavitla bejzbol loptu tako da leti kroz vazduh brzinom od skoro sto trideset kilometara na sat. Predvodio je fudbalski tim koji je pobeđivao, bio je prava zvezda. Bio je dasa. Čak je i njegovo ime sjajno zvučalo.

– Naravno da možeš da pobediš - brzo je uzvratio otac. - Mi, Kartetrovi, uvek pobeđujemo.

Evo, zbog ovakvih stvari nisam voleo da s njim provodim vreme. Ma koliko kratko boravio kod kuće, pokušavao je po svaku cenu da me ukalupi kako bih postao kao on. Mene je to vređalo, budući da ga

nigde nije bilo dok sam odrastao. Bio je ovo naš prvi razgovor posle nekoliko nedelja. Retko mi je i telefonirao.

– A šta ako ja to ne želim?

Otac je odložio viljušku iako se spremao da stavi u usta zalogaj svi-njetine. Pogledao me je ljutito. Na sebi je imao odelo premda je u kući bilo veoma toplo, što ga je činilo još nervoznijim. Otac je uvek nosio odelo.

– Mislim - rekao je lagano - mislim da je to izvrsna ideja.

Znao sam da je kraj razgovora kada počne da govori na ovaj način. Tako je to bilo u mojoj porodici. Očeva reč bila je zakon. Doduše, složio sam se s njim, mada nisam želeo da se upuštam u taj podvig. Nisam hteo da slobodna poslepodneva trošim na sastančenje s nastavnicima, i to posle škole svake nedelje do kraja školske godine da izmišljam teme za školske priredbe ili kako da se oboje školske zastavice. U vreme kada sam pohađao srednju školu, predsednici razreda bavili su se tim stvarima. Nije bilo ni reči o tome da su odista imali moć da odlučuju o nečemu stvarno važnom.

Ali, s druge strane, znao sam da je otac u pravu. Morao sam da preduzmem nešto ako sam već naumio da se upišem na Univerzitet Severne Karoline. Nisam igrao ni košarku ni fudbal, nisam svirao nijedan instrument, nisam bio član ni šahovskog niti bilo kojeg drugog kluba. Počeo sam da očajavam pokušavajući da u sebi nabrojim stvari koje sam bio u stanju da uradim. Istinu govoreći, toga skoro da i nije bilo. Umeo sam da zavežem osam različitih mornarskih čvorova, mogao sam da hodam po vrućem asfaltu duže od bilo koga, mogao sam da u uspravnom položaju držim olovku na prstu čitavih trideset sekundi... jedino što mi se činilo da nijedna od ovih mojih veština ne bi bila dovoljna za upis na fakultet. Tu noć proveo sam ležeći budan u krevetu i došao do sumornog zaključka da sam gubitnik. Hvala ti, tata.

Sledećeg jutra otišao sam u kancelariju razrednog starešine i dodao svoje ime na spisak kandidata. Bilo je dvoje prijavljenih - Džon Forman i Megi Braun. Za Džona mi je odmah bilo jasno da nema nikakvih izgleda. Bio je od onih ljudi koji dok pričaju s vama skidaju mrvicu i dlake sa vaše odeće. Ali, bio je odličan đak. Sedeo je u prvoj klupi i dizao ruku svaki put kada bi nastavnik postavio pitanje. Njegovi odgovori su skoro uvek bili tačni. Dok bi odgovarao, po-

merao je lagano glavu sa strane na stranu, lice mu je imalo samozadovoljan izraz, kao da se trudi da pokaže koliko njegov intelekt nadmašta sposobnosti svih ostalih smrtnika prisutnih na času. Erik i ja bismo ga gađali papirnim kuglicama kada je nastavnik bio okrenut leđima razredu.

Megi Braun bila je sasvim drugačija. I ona je bila odličan đak. Tri godine je bila aktivna u savetu i bila je predsednik u trećem razredu. Ne bi se moglo reći da je bila privlačna, i to je bila jedina ozbiljna zamerka na njen račun. A i tog leta se ugojila čitavih deset kilograma. Znao sam da nijedan muškarac neće glasati za nju.

Pošto sam razmotrio protivnike, shvatio sam da postoje izgledi da pobedim. Cela moja budućnost zavisila je od toga, pa sam skovao plan. Erik se odmah složio.

– Naravno, ubediću sve momke iz tima da glasaju za tebe, nije ni kakav problem, ako stvarno to želiš.

– A njihove devojke? - upitao sam.

To je bilo uglavnom sve što se ticalo moje kampanje. Razume se, učestvovao sam na javnim raspravama kao što je bilo predviđeno. Delio sam one glupave letke na kojima je pisalo: „Šta bih sve uradio ako bih postao predsednik“. Po svemu sudeći za sve je bio zaslužan Erik Hanter. Naša škola imala je oko četiri stotine učenika, tako da su glasovi sportista bili presudni. Te momke nije bilo briga za koga glasaju, bilo im je sasvim svejedno. Na kraju je sve ispalo baš kao što sam i predvideo.

Ubedljivom većinom glasova bio sam izabran za predsednika. Nisam ni pretpostavljao u kakve će me sve nevolje to uvući.

U trećem razredu zabavljao sam se s devojkom po imenu Anđela Klark. Bila mi je prva prava devojka iako je naša veza trajala svega nekoliko meseci. Ostavila me je pred sam letnji raspust zbog tipa zvanog Lu koji je imao dvadeset godina i radio kao mehaničar u radnji svog oca. Luov glavni adut, koliko sam mogao da zaključim, bio je dobar auto. Stalno je nosio belu majicu, a u podvrnutom rukavu nalazila se kutija „kamel“ cigareta. Stajao bi oslonjen na svoj bajan auto, zverao unaokolo i dobacivao stvari poput „Hej, mače“ svaki put kada bi se na vidiku pojavila kakva devojka. Bio je pravi dasa, jasno vam je na šta mislim.

Približavala se velika školska igranka, a ja sam, zbog cele gužve s Anđelom, bio bez partnerke. Svi članovi učeničkog saveta bili su obavezni da prisustvuju. Morao sam da pomažem u ukrašavanju gimnastičke sale, a posle i u čišćenju. Pozvao sam nekoliko devojaka, ali one su već imale partnere. Produžio sam da zovem devojke, međutim, sve su već imale pratnju. Ostalo je još samo nedelju dana, a ja sam stajao prilično slabo. Izbor se sveo na devojke koje su nosile teške naočari i njima slične. Bjufort se inače nije mogao pohvaliti bogzna kakvim lepoticama, ali ja sam bio prinuđen da pronađem partnerku. Nisam želeo da se na igranci pojavim sam - kako bi to izgledalo? Bio bih jedini predsednik razreda koji je na ples došao sam i čitavo veče proveo služeći punč, a sutrašnji dan ribajući pod. Bila je to sudbina ljudi koji bi se na igranci pojavili sami.

Zahvaćen nekom vrstom panike, izvukao sam školski almanah iz prethodne godine i počeo polako da okrećem stranu po stranu, u potrazi za devojkom koja je u tom trenutku još bila bez partnera. Prvo sam pregledao strane na kojima su bili maturanti. Većina ih je otišla na studije, tek se poneko mogao još zateći u gradu. Nisam ni mislio da će mi poći za rukom da zakažem sastanak sa nekom od tih devojaka, ali sam obavio nekoliko telefonskih razgovora tek da bih potvrdio da sam bio u pravu. Nisam mogao da pronađem nikoga, odnosno nijednu osobu koja bi bila voljna da pođe sa mnom. Sve više sam se mirio sa odbijanjem, časna reč, mada to nije nešto čime se čovek diči pred unucima. Mama je znala kroz šta prolazim i konačno je ušla u moju sobu i sela na krevet pored mene.

– Ako ne uspeš da pronađeš nikoga, poći ću ja s tobom.

– Hvala ti, mama - rekao sam obeshrabreno.

Izašla je iz sobe. Osećao sam se gore nego ikad. Čak je i majka smatrala da nisam sposoban da pronađem osobu koja bi sa mnom pošla na igranku. A ako bih se pojavio s njom? Nikako.

Još jedan momak našao se u istoj neprilici kao ja. Keri Denison, blagajnik. Ni on nije imao partnerku. Keri je bio osoba koju su svi izbegavali. Bio je izabran jedino zahvaljujući tome što se niko drugi nije prijavio za blagajnika. Svirao je tubu u orkestru. Telo mu je bilo nesrazmerno, prestao je da raste usred puberteta. Imao je ogroman stomak, dok su mu ruke i noge bile tanke, glas piskutav, zbog čega je verovatno odlično svirao tubu. Nije prestajao da postavlja pitanja

kao što su: „Gde si bio za vikend? Jesi li se dobro proveo? Da li si bio s nekom devojkom?“ Nije čekao odgovor. Dok je govorio neprestano se pomerao, tako da je i sagovornik morao da okreće glavu levo i desno ne bi li ga pratio. Kunem se, nisam upoznao većeg daveža od Kerija. Ukoliko ne iskopam odnekle partnerku, taj će stajati pored mene celo bogovetno veče i obasipati me pitanjima poput poremećenog javnog tužioca.

Nastavio sam da prelistavam almanah kad ugledah sliku Džejmi Salivan. Zastadoh na tren, pa prevrnuh stranu, prekorevajući samog sebe. Kako je takva misao uopšte mogla da mi padne na pamet. Narednih pola sata proveo sam u traganju za osobom koja iole pristojno izgleda. Polako mi je bivalo jasno da više nemam izbora. Onda sam se vratio na stranu sa njenom fotografijom. Posmatrao sam je. Ne izgleda loše, rekoh samom sebi, a i stvarno je draga. Verovatno će pristati, razmišljao sam...

Zatvorio sam školski almanah. Džejmi Salivan? Hegbertova kći? Nema šanse. Ma nikakve. Ne dolazi u obzir. Drugari će me progutati.

Ali, ako uporedimo to s odlaskom na igranku u maminom društvu ili čišćenjem ili, ne daj bože, s opasnošću da veče provedem s Kerijem...

Ostatak večeri proveo sam u premišljanju, razmatrajući sve pozitivne i negativne strane ovog izbora. Verujte mi, dvoumio sam se, ali je na kraju izbor bio neminovan. Čak i meni. Morao sam da pozovem Džejmi da pođe sa mnom na igranku. Koračao sam po sobi smišljajući najbolji način na koji bih to mogao izvesti.

Odjednom mi je nešto užasno proletelo kroz glavu, sledio sam se na samu pomisao na to. Keri Denison je svakako radio isto što i ja. I on je sigurno listao školski almanah. Jeste da je bio čudan, ali nikako nije pripadao ljudima koji bi rado čistili ono što drugi isporučuju po podovima. Da ste videli njegovu majku, shvatili biste da je moja situacija ipak bila povoljnija. Šta ako se on prvi obrati Džejmi? Ne bi ga odbila i, iskreno govoreći, ona je njemu bila jedini izbor. Jedino bi ona bila u stanju da pristane da je on davi. Džejmi je pomagala svima bez razlike. Verovatno bi strpljivo slušala njegov škripav glas, pronalazila dobrotu u njegovom srcu i prihvatila njegov poziv.

Odjednom osetih kako me podilazi jeza pred mogućnošću da me Džejmi odbije. Jedva da sam spavao te noći. Kažem vam, jedna od

najčudnijih stvari koje su mi se dogodile. Mislim da se još niko nije tako potresao oko toga da li će Džejmi prihvatiti ponudu za izlazak ili ne. Nameravao sam da je pitam čim stignem u školu, dok me je hrabrost još držala. Međutim, Džejmi se nije pojavila. Pretpostavio sam da je otišla u sirotište kao što je radila svakog meseca. Mnogi od nas pokušavali su da se izvuku iz škole pod tim izgovorom, ali je dozvolu da napusti nastavu dobijala jedino ona. U školi se znalo da ona toj deci čita, crta s njima, da izrađuju razne predmete, igraju se. Džejmi nije krišom odlazila na plažu ili visila u obližnjem kafeu.

– Jesi li se dogovorio za igranku? - upitao me je Erik na odmoru. Znao je veoma dobro kako stvari stoje. Bili smo najbolji drugovi, pa ipak svidelo mu se da me s vremena na vreme zadirkuje.

– Još ne. Ali radim na tome.

U dnu hodnika ugledao sam Kerija. Preturao je po svom ormariću. Kunem se da me je urokljivo pogledao misleći da ne gledam u njegovom pravcu.

Kakav dan.

Poslednji čas toga dana. Nikako da prođe. Evo kako sam to izveo. Čas se završava, Keri i ja u isto vreme izlazimo iz učionice, ali ja sam u prednosti, mogu da stignem prvi do njene kuće. Bodrio sam samog sebe. Začulo se zvono i ja sam izleteo iz škole. Jurio sam kao sumanut, pa iznenada osetih umor i uhvati me grč. Nisam više mogao da trčim, hodao sam, ali veoma teško, grč nije popuštao, pa sam morao malo da se pogurim i oslonim ruku o telo kako bih uopšte mogao da se krećem. Bio sam smešan, iskrivljen poput zvonara Bogorodičine crkve.

Činilo mi se da iza sebe čujem Kerijev piskutavi glas. Osvrnuo sam se, čvrsto držeći šaku pod rebrima kako bih umanjio bol, ali nisam mogao da ga vidim. Možda se uputio prečicom preko tuđih dvorišta! Kakav lukavac, kakav ljigavac. Nije mu se moglo verovati ni minut.

Opet sam ubrzao hod sve dok nisam stigao do Džejmine ulice. Bio sam moker od znoja koji je probijao kroz majicu, dahtao sam od iscrpljenosti. Nađoh se pred kućnim vratima i zastadoh da duboko udahnem. Konačno zakucah. Bez obzira na brzinu kojom sam uspeo da stignem, malodušni deo moje ličnosti očekivao je da Keri otvori vrata. Zamišljao sam ga kako se ceri s pobedničkim izrazom na licu poručujući mi: „Izvini, ortak, ali stigao si kasno.“

Vrata je ipak otvorila Džejmi i prvi put sam video kako bi izgledala kada bi bila obična poput ostalih. Na sebi je imala farmerke i crvenu bluzu, i izgledala je prirodnije nego inače iako joj je kosa bila dignuta u neizbežnu punđu. Shvatio sam da bi bila čak slatka kada bi se samo malo potrudila.

– Landone, kakvo iznenađenje - uskliknula je. Džejmi se radovala svaki put kada bi srela nekoga, uključujući i mene, iako je bila iznenađena što me vidi. - Ti kao da si trčao.

– Ne baš - slagao sam otirući znoj sa obrva. Na svu sreću, grč je sada brzo popuštao.

– Sa tebe lije znoj.

– Oh. - Pogledah svoju majicu. - Nije to ništa. Ponekad se samo mnogo znojim.

– Možda bi trebalo da se obratiš lekaru.

– Siguran sam da će sve biti u redu.

– Pomoliću se za tebe, za svaki slučaj - ponudila je smešeći se. Džejmi se uvek molila za nekoga. Pa evo i za mene će.

– Hvala.

Spustila je pogled, zagledala se na momenat u svoju obuću.

– Znaš, pozvala bih te unutra, ali moj otac nije tu i ne dozvoljava da mladići ulaze u kuću kada je on odsutan.

– Nema veze. Možemo da razgovaramo i napolju. Da sam mogao da biram, bilo bi mi lakše da uđem.

– Hoćeš li limunadu? Upravo sam je napravila.

– Hoću, hvala.

– Odmah se vraćam.

Ušla je u kuću, ali je ostavila otvorena vrata i mogao sam da provirim unutra. Kuća je bila mala, ali čista, to sam primetio. Uz jedan zid nalazio se klavir, preko puta njega sofa. U uglu se vrteo mali ventilator. Na stociću su stajale knjige *Slušajući Isusa* i *Vera je odgovor*. I njena Biblija bila je tu, otvorena na Jevanđelju po Luki.

Džejmi se ubrzo vratila noseći limunadu i sedosmo na stolice u dnu verande. Povremeno sam prolazio pored njihove kuće i znao sam da ona i njen otac obično tu sede uveče. Tek što smo se smestili, ugledah gospođu Hejstings koja je stanovala preko puta. Mahnula nam je. Džejmi joj je otpozdravila, a ja sam malo pomerio stolicu na kojoj sam sedeo kako gospođa ne bi mogla da mi vidi lice. Iako sam na-

meravao da pozovem Džejmi na igranku, nisam hteo da me iko, čak ni gospođa Hejstings, vidi na ovom mestu u slučaju da je Džejmi već prihvatila Kerijevu ponudu. Jedna stvar je ići na igranku sa Džejmi, a nešto sasvim drugo biti odbijen zbog tipa poput Kerija.

- Šta to radiš? - upitala je Džejmi. - Pomeraš stolicu prema suncu.
- Volim sunce.

Međutim, bila je u pravu, već sam mogao da osetim vrelinu sunčevih zraka pod kojima sam ponovo počeo da se znojim.

– Kako hoćeš - uzvratila je smešeći se. - Reci, o čemu si želeo da razgovaramo?

Počela je da popravljala frizuru, mada nisam primetio da je bilo potrebno. Duboko sam udahnuo, pokušavajući da se saberem, ali nisam odmah mogao da se izrazim.

- Bila si u sirotištu danas?

Pogledala me je znatiželjno. - Ne. Otac i ja smo bili kod lekara.

- Da li je sve u redu s njim?
- Zdrav da zdraviji biti ne može.

Klimnuo sam glavom i pogledao na ulicu. Gospođa Hejstings se vratila u kuću. Nikoga nije bilo u blizini. Teren je konačno bio čist, ali ja još nisam bio spreman.

- Zar nije divan dan? - oklevao sam.
- Jeste.
- I toplo je.
- Toplo ti je jer si na suncu.

Pogledao sam oko sebe, osećao sam kako mi pritisak raste. - Kladam se da na nebu nema nijednog oblačka.

Ovog puta Džejmi nije ništa rekla, pa smo nekoliko trenutaka sedeli ćuteći.

– Landone - konačno je prozborila Džejmi - ti nisi došao kod mene da bismo razgovarali o vremenu.

- Nisam.
- A zašto si došao?

Nastupio je momenat istine. Pročistio sam grlo.

- Pa... hteo sam da te pitam da li ideš na igranku.
- Oh.

Po glasu sam mogao da zaključim da ona uopšte nije ni svesna da takve stvari postoje u životu. Vrpeljio sam se na stolici i čekao da od-

govori.

– Pravo da ti kažem, nisam nameravala da idem.

– Ali, ako bi te neko pozvao, pristala bi, zar ne?

– Nisam sigurna - uzvratila je pažljivo razmišljajući. - Verujem da bih i mogla da idem ako bi mi se ukazala prilika. Nisam nikada bila na takvoj igranci.

– Zabavno je - brzo sam rekao. - Ne *preterano* zabavno, ali u svakom slučaju zanimljivo. Naročito ako se uzmu u obzir druge mogućnosti koje su me čekale. To nisam pomenuo. Nasmejala se.

– Morala bih da razgovaram s ocem, razume se. Ako se on složi, pretpostavljam da bih mogla da pođem na tu igranku.

U krošnji drveta iza verande oglasila se neka ptičica, kao da je znala da nije trebalo da se nađem na tom mestu. Usredsredio sam se na zvuk, pokušavajući da smanjim nervozu. Samo dva dana pre toga nisam mogao ni da sanjam da ću ikad doći u ovakvu situaciju, ali evo, sedeo sam i slušao sebe kako izgovaram magične reči.

– Da li bi želela da pođeš sa mnom na igranku?

Bilo je očigledno da se iznenadila. Pretpostavljam da je mislila da sam pokušavao da je pridobijem za nekog drugog. Nije bilo ništa neobično da srednjoškolci pošalju nekog druga u izaslanstvo, da se tako izrazim, kako ne bi morali da se neposredno suoče s odbijanjem koje može da usledi. Iako se Džejni jako razlikovala od svojih vršnjakinja, bio sam siguran da je čula, ako ne i znala za taj običaj.

Umesto da odmah odgovori, Džejni se zagledala u daljinu. Meni se utroba prevrtala jer sam pretpostavljao da će me odbiti. Pred očima su mi bile slike moje mame, izbljuvanog poda, Kerija. Odjednom sam zažalio što sam se tako ponašao prema njoj svih ovih godina. Prisećao sam se svih situacija u kojima sam je zadirkivao, nazivao njenog oca razvratnikom ili je ismevao iza leđa. Obuzimao me je sve veći očaj, osećao sam se užasno zbog svega, razmišljao sam o načinu na koji bih mogao da izbegnem Kerija i to na čitavih pet sati. Džejni se okrenula prema meni. Na usnama joj je lebdeo blagi osmeh.

– Volela bih - konačno je rekla. - Ali pod jednim uslovom.

Ukočio sam se. Bojao sam se da nije reč o nečemu previše groznom.

– Da?

– Moraš da obećaš da se nećeš zaljubiti u mene.

Po načinu na koji je počela da se smeje znao sam da se šali. Odahnuo sam. Džejmi je ponekad, morao sam da priznam, bila veoma duhovita.

Nasmešio sam se i dao reč.

Tri

Po pravilu, južnjački baptisti ne plešu. U Bjufortu to pravilo nikada nije dosledno poštovano. Sveštenik kojeg je nasledio Hegbert, nemojte me samo pitati kako se zvaao, bio je prilično slobodouman po pitanju školskih igranki, naravno pod uslovom da su bili prisutni odrasli. Tako su školske igranke postale tradicija. Kada se Hegbert pojavio, već je bilo prekasno za bilo kakve izmene. Džejmi je sigurno bila jedino stvorenje koje nikada nije prisustvovalo nijednoj školskoj igranci. Otvoreno govoreći, nisam bio siguran da li uopšte zna da pleše. Priznajem da me je mučilo i to šta će ona obući. Naravno, tako nešto nikada joj ne bih rekao. Kada je odlazila na crkvena okupljanja i druženja koja je Hegbert priređivao, obično je nosila stari džemper i neku od plisiranih sukanja koje je redovno nosila u školi. Međutim, školska igranka bila je izuzetan događaj. Devojke su uglavnom kupovale haljine za tu priliku, a mladići oblačili odela. Te godine trebalo je da se pojavi i fotograf kako bi ovekovečio čitav događaj. Znao sam da Džejmi neće kupiti haljinu, jer njen otac nije bio imućan. Sveštenici ne zarađuju mnogo, ali oni se i ne opredeljuju za taj poziv zbog novca. To je ispravno, ali stvarno nisam želeo da obuče ono u čemu ide u školu svakog dana. Ne toliko zbog mene, nisam ja tako uobražen, već zbog toga što bi drugi mogli da joj zamere. Nisam hteo da bilo ko pravi šale na njen račun i tome slično.

Dobra stvar, ako je u svemu tome išta bilo dobro, bilo je to što me Erik nije mnogo zadirkivao zbog svega toga jer je, srećom, bio previše zaokupljen sopstvenim planovima. Erik će se na igranci pojaviti s Margaret Hejz, koja je predvodila tim navijačica. Ne bi se moglo reći da je bila mnogo pametna, ali je bila zgodna na svoj način. Naravno, mislim na to da je imala zgodne noge. Erik je ponudio da izađemo u četvoro, ali sam odbio to zbog toga što nisam mogao da dopustim da Erik dođe u iskušenje da zadirkuje Džejmi. Bio je dobar momak, ali je umeo ponekad da bude okrutan, naročito ako je prethodno u sebe ulio nešto burbona.

Na sam dan igranke bio sam veoma zaposlen. Skoro celo popodne proveo sam u gimnastičkoj sali, pomažući da se ukrasi. Po Džejmi sam morao da dođem pola sata ranije nego što sam nameravao jer je njen otac zahtevao da razgovara sa mnom, a nisam mogao ni da pretpostavim o čemu. Džejmi mi je to saopštila iznebuha i ne mogu reći da sam bio oduševljen. Pretpostavljao sam da je naumio da mi priča o iskušenju koje nas vodi u greh. Umreću na mestu ukoliko se dohvati teme razvratništva. Čitavog dana izgovarao sam kratke molitve u nadi da ću uspeti da izbegnem taj razgovor, jedino što nisam bio siguran da će Bog naći za shodno da ih usliši zbog mog ponašanja u prošlosti. Oblivao me je hladan znoj i na samu pomisao na to što će uslediti.

Istuširao sam se, obukao svoje najbolje odelo, otišao u cvećaru da kupim cvet za Džejmi i konačno se uputio ka njenoj kući. Mama je dozvolila da uzmem auto. Parkirao sam se na ulici baš ispred Džejmine kuće. Još je bio dan. Uputio sam se ka ulaznim vratima. Pokucao sam i sačekao jedan tren, pa ponovo pokucao. Do mene je dopro Hegbertov glas: „Dolazim“. Moram da priznam da nije baš jurio da mi otvori. Mora da sam tako stajao nekoliko minuta zagledan u vrata preda mnom, proučavajući malene pukotine i šare na njima. Sa strane su se nalazile stolice na kojima smo Džejmi i ja sedeli nekoliko dana ranije. Ona na kojoj sam ja sedeo i dalje je bila okrenuta u stranu. Zaključio sam da na verandi proteklih dana niko nije boravio.

Vrata su se konačno otvorila. Hegbert je leđima bio okrenut izvoru svetla, tako da mu je na licu bila mala senka, a svetlost se nekako pomaljalo kroz njegovu kosu. Bio je star, mislim da je imao oko sedamdeset dve godine. Po prvi put sam ga posmatrao iz takve blizine i jasno sam mogao da vidim sve bore na njegovom licu. Koža mu je bila prozračnija nego što sam mislio.

- Dobar dan, oče. - Pozdravio sam ga, trudeći se da ne primeti koliko sam uznemiren. - Došao sam da povedem Džejmi na igranku.
- U redu, ali prvo moram da porazgovaram s tobom.
- Razume se, zato sam i došao ranije.
- Uđi.

Hegbert se za crkvu oblačio veoma uredno, ali je sada izgledao kao neki farmer u širokim pantalonama i majici. Rukom mi je dao znak da

sednem na drvenu stolicu koju je doneo iz kuhinje.

– Izvini što nisam odmah otvorio vrata. Bio sam zadubljen u pripremanje sutrašnje propovedi.

Sedoh.

– Ništa za to, gospodine. Ne znam zbog čega sam mu se tako obraćao, jednostavno se ta reč „gospodine“ nametala sama po sebi kada je on bio u pitanju.

– U redu, onda mi ispričaj nešto o sebi.

Pomislio sam da je to prilično smešno pitanje, pogotovo što je on znao sve o mojoj porodici. On me je i krstio, a u crkvi me je viđao svake nedelje otkako sam se rodio.

– Pa... - počeo sam a da mi nije bilo jasno šta treba da kažem. - Ja sam predsednik razreda, ne znam da li vam je Džejmi to pominjala.

– Jeste - klimnuo je glavom. - Nastavi.

– I ... nadam se da ću iduće jeseni pohađati Univerzitet Severne Karoline. Obrasci su mi već stigli.

Ponovo je klimnuo glavom. - Još nešto?

Morao sam da priznam da je razgovor zapeo. Nešto me je teralo da dohvatim olovku koja se nalazila na ivici stola i počnem da vrtim olovku čitavih trideset sekundi pokazujući izdržljivost. Međutim Herbert tako nešto nije umeo da ceni.

– Mislim da ne, gospodine.

– Mogu li da ti postavim pitanje?

– Naravno.

Posmatrao me je neko vreme, kao da o nečemu razmišlja.

– Zašto si pozvao moju kćer da pođe s tobom na ples?

Iznenadio sam se, bio sam zatečen, i to se moglo prozreti na mom licu.

– Ne znam na šta mislite, gospodine.

– Nadam se da ne nameravaš da uradiš nešto što bi je dovelo u neugodnu situaciju.

– Ne, gospodine - hitro odgovorih, ozlojeđen takvom primedbom. - Nikako ne. Hteo sam da idem na igranku, pa sam je pozvao da pođe sa mnom. Jednostavno tako.

– Da ne igraš kakvu igru?

– Ne. Tako nešto nikada mi ne bi ni palo na pamet.

Ispitivanje o mojim namerama i iskrenosti mojih pobuda potrajalo je još nekoliko minuta. Na svu sreću, Džejmi se pojavila, a njen otac i ja smo se istog trenutka okrenuli prema njoj. Hegbert je konačno začu-
tao, a ja sam mogao da odahnem. Na sebi je imala lepu plavu
suknju i belu bluzu koju još nisam video na njoj. Džemper je, srećom,
ostavila u ormanu. Nije izgledala loše, morao sam da priznam, iako
sam znao da nije dovoljno dobro obučena u poređenju s drugim de-
vojkama. Kosa joj je, kao i uvek, bila začešljana u punđu. Po mom
mišljenju bolje bi izgledala da ju je pustila, ali mi nije padalo na
pamet da joj to kažem. Džejmi je izgledala kao... u stvari, izgledala je
kao i obično, ali makar nije ponela Bibliju. To bi stvarno bilo previše.

– Nadam se da ne dovodiš Landona u neugodnu situaciju - veselo
se obratila ocu.

– Samo razgovaramo - brzo sam uzvratilo pre nego što je Hegbert
stigao bilo šta da kaže. Iz nekog razloga bio sam ubeđen da nije
rekao Džejmi ništa o tome za kakvu me osobu smatra, a mislim da
za tako nešto sada nije ni bio pogodan momenat.

– E pa, mislim da je vreme da pođemo - rekla je Džejmi. Mislim da
je osetila napetost u sobi. Prišla je ocu i poljubila ga u obraz. - Nemoj
suviše dugo da se baviš svojom propovedi, važi?

– Neću - tiho je odgovorio.

I meni, kao nekome ko se prvi put našao u njihovoj kući, bilo je
odmah jasno koliko je voli. Stari Hegbert nije se ustručavao da
pokaže svoja osećanja. Nevolja je bila samo to šta oseća prema
meni.

Pozdravili smo se. Na putu ka automobilu dao sam joj cvet i rekao
da ću joj, čim sednemo, pokazati kako treba da ga zakači na bluzu.
Otvorio sam joj vrata da uđe u kola, zatim obišao auto s druge strane
i seo na mesto vozača. Za tih nekoliko sekundi Džejmi je već names-
tila cvet.

– Nisam baš toliko nesposobna, znam kako treba namestiti cvet.

Pokrenuo sam motor i pošli smo prema školi. Po glavi mi se još
vrzmao razgovor s Hegbertom.

– Ne dopadaš se mnogo mom ocu - rekla je kao da je znala o čemu
razmišljam.

Klimnuo sam glavom, ne progovarajući.

– Misli da si neodgovoran.

Ponovo sam klimnuo glavom.

– Ne voli mnogo ni tvog oca.

Još jednom sam klimnuo glavom.

– Ni tvoju porodicu.

Sve mi je bilo jasno.

– Ali, znaš li šta ja mislim?

– Ne. - Već sam padao u očajanje.

– Mislim da se sve ovo odvija po božjem naumu. Šta misliš, koja je poruka?

Divota, pomislio sam.

Veće nije moglo ispasti lošije nego što jeste, pravo da vam kažem. Većina mojih drugova držala se podalje, a sama Džejmi i nije imala mnogo prijatelja, tako da smo veće proveli uglavnom sami. Još gore, ispostavilo se da moje prisustvo na igranci i nije bilo neophodno. Promenili su pravilo zbog toga što Keri nije mogao da nađe partnerku. Osećao sam se odvratno kada sam to saznao. Ali, posle onoga što mi je njen otac kazao - kako sam mogao da je odmah vratim kući? Štaviše, ona se stvarno lepo provodila, čak sam i ja to mogao da primetim. Svidelo joj se kako je sala ukrašena, dopala joj se muzika, sve joj se sviđalo. Neprestano je pričala kako je sve božansveno i pitala me je da li bih joj jednom prilikom pomogao da ukrasi crkvu. Promrmljao sam da pristajem. Toplo mi se zahvaljivala iako je moj pristanak da joj pomognem izrečen bez imalo oduševljenja. Iskreno rečeno, prvih sat vremena bio sam stvarno potišten, ali ona to kao da nije primećivala.

Bilo je predviđeno da ples traje do ponoći, ali je Džejmi morala da se vrati kući do jedanaest, što mi je odgovaralo. Čim je muzika počela, otišli smo na podijum. Ispostavilo se da ona sjajno pleše, s obzirom na to da je prvi put na igranci. Pratila je moj korak dosta dobro, otplesali smo otprilike dvanaestak pesama i uputili se ka stolu. Vodili smo sasvim običan razgovor. Naravno, nije propustila da tu i tamo ubaci reči poput „vera“ i „nada“, čak i „spas“. Pričala je o tome kako pomaže u sirotištu i kako skuplja povređene životinje pored autoputa. Bila je tako radosna da je zaista bilo teško ostati neraspoložen kraj nje.

Atmosfera u početku i nije bila grozna, nije bilo gore nego što sam očekivao. Sve se pokvarilo kada su se Lu i Anđela pojavili.

Stigli su nešto posle nas. Lu je na sebi imao onu glupavu majicu u čijem se podvrnutom rukavu nalazila kutija „kamel“ cigareta. Kosa mu je bila namazana gelom. Anđela je sve vreme bila oslonjena na njega. Nije bila potrebna silna pamet da se shvati da je pripita. Haljina joj je bila poslednji modni krik. Njena majka je radila u modnom salonu i uvek je znala šta se nosi. Primetio sam da je Anđela poprimila tu damsku naviku žvakanja gume. Zdušno se prihvatila posla, žvakala je tako da je podsećala na kravu koja preživa.

Stari dobri Lu je u posudu u kojoj se nalazio punč sipao neki alkohol koji je na mnoge već delovao. Dok su nastavnici primetili, napitka skoro da nije bilo. Mnogima su se oči caklile. Video sam kako Anđela ispija drugu čašu punča i bilo mi je jasno da ću morati da pripazim na nju. Bez obzira na to što me je ostavila, nisam želeo da joj se desi nešto loše. Bila je prva devojka s kojom sam se poljubio filmski. Sećam se da su nam se u prvom pokušaju zubi sudarili tako jako da sam video sve zvezde. Kad sam stigao kući, morao sam da popijem aspirin. I dalje sam gajio izvesna osećanja prema njoj.

I tako, sedeo sam sa Džeimi, jedva slušajući o tome kakve je sve divote naučila u biblijskoj školi dok sam delićem oka posmatrao Anđelu. Onda je Lu primetio da je posmatram, pa ju je zgrabio oko struka i odvuкао do drugog stola. Pogledao me je popreko, što je značilo da treba da gledam svoja posla.

– Ti to buljiš u moju devojku? - upitao je nervozno.

– Ne.

– Daaa, tačno je - rekla je Anđela, razvlačeći reči. - Zurio je u mene. To je moj bivši dečko, znaš, pričala sam ti o njemu.

Oči su mu se pretvorile u dva proreza, baš kao i Hegbertove. Čini mi se da tako delujem na ljude.

– Znači, ti si taj.

E sad, nisam baš umeo da se tučem. Samo sam se jednom stvarno potukao. Bilo je to u trećem razredu osnovne škole, ali sam izgubio, jer sam briznuo u plač pre nego što me je taj dečko uopšte udario. Uglavnom mi nije bilo teško da se klonim ovakvih čarki, po prirodi nisam napasnik, a osim toga, nikome ništa slično i nije padalo na pamet jer je Erik bio moj najbolji drug. Međutim, u ovom presudnom

momentu, Erika nije bilo u blizini. Verovatno je bio s Margaretom u garderobi.

– Nisam zurio - konačno sam izgovorio. - Ne znam šta ti je rekla, ali šta god da je kazala, sumnjam da je istina.

Ponovo je začiljio očima.

– Da li ti to Anđelu nazivaš lažljivicom? – prošištao je.

Opa.

Mislím da je nameravao da me udari odmah tu, na mestu, ali se odjednom tu našla Džejmi.

– Zar se mi ne poznajemo? - upitala je veselim tonom gledajući ga pravo u oči. Ponekad se činilo da Džejmi nije baš u toku dešavanja. - Stani, pa da, znamo se. Radiš u automehaničarskoj radnji u centru. Tvoj otac se zove Džo, tvoja baka živi u Foster Roadu blizu železničke pruge.

Lu je odjednom stao zbunjen, kao da pokušava da sastavi mozaik koji se sastoji od previše delića.

– Otkud sve to znaš? Je l' ti ovaj sve to napričao o meni?

– Ne, ne budi smešan - ozarila se. Jedino je Džejmi umela da pro-nađe vedru stranu u ovakvim situacijama. -Videla sam tvoju sliku u kući tvoje bake. Prolazila sam tuda, videla sam da joj je potrebna pomoć, pa sam joj pomogla da ponese torbe. Tvoja slika stoji blizu kamina.

Lu je zurio u Džejmi kao da joj iz ušiju raste trska.

– Upravo smo se spremali da sednemo i odmorimo se malo od silnog igranja. Uh, užasno je vruće. Da li biste nam se pridružili? Ima slobodnih stolica. Volela bih da čujem kako je tvoja baka.

Bila je tako radosna da Lu nije znao šta da radi. Za razliku od svih nas, on nikada nije sreo osobu poput Džejmi, niti je vodio ovakve razgovore. Stajao je tako, ne mogavši da se odluči da li da odalami momka u društvu devojke koja pomaže njegovoj baki. I vi ste se možda zbunili, a zamislite samo kako je moralo biti tom pilećem mozgu.

Konačno se povukao bez odgovora, vukući za sobom Anđelu koja je sigurno već i zaboravila kako je do svega ovoga uopšte došlo s obzirom na količinu alkohola koju je unela u sebe. Džejmi i ja smo posmatrali kako se udaljavaju. Odahnuo sam kada sam zaključio da

je Lu dovoljno daleko. Zadržavao sam dah a da toga nisam bio svestan.

– Hvala - bojažljivo sam izustio, shvatajući da me je Džejmi, da baš Džejmi, upravo spasla teške fizičke povrede.

Pogledala me je s čuđenjem.

– Zašto?

Nisam hteo da se upuštam u potanko objašnjavanje, pa je ona nastavila svoju priču o biblijskoj školi kao da se ništa nije ni dogodilo. Ovoga puta sam je zaista slušao, makar jednim uhom. Bilo je to najmanje što sam mogao da učinim.

Ispostavilo se da to ipak nije bio kraj priče o Anđeli i Luu. Dve pune čaše punča bile su previše za Anđelu, tako da se isповраćala u ženskom toaletu. Lu, tako divan mladić, zbrisao je kao poslednji ljigavac čim je čuo kako Anđela riga i povraća. Više ga nisam video. Anđelu je pronašla Džejmi, jer tako je sudba htela. Bilo joj je jasno da devojci nije dobro. Jedino rešenje bilo je da je umije i opere i otprati kući pre nego što nastavnici saznaju šta se dogodilo. U to vreme bilo je veoma kažnjivo napiti se. Anđela ne bi izbegla kaznu, možda čak i izbacivanje iz škole, ukoliko bi je videli u takvom stanju.

Džejmi, Bog je blagoslovio, nije želela da se to desi, nisam ni ja, mada bih drugačije razmišljao budući da je Anđela bila maloletna i da je prekršila zakon. Prekršila je jedno od Hegbertovih pravila dobrog vladanja. Hegbert se protivio kršenju zakona i konzumiranju alkohola, mada mu je razvratništvo bila omiljenija tema, pa smo pretpostavljali da je i Džejmi takva. Možda i jeste bila, ali je prevladala njena potreba da pomogne drugome. Ugledavši Anđelu verovatno je pomislila „sirota, ranjena zverčica“ ili nešto slično i smesta preuzela stvar u svoje ruke. Otišao sam da potražim Erika. On je pristao da čuva stražu ispred vrata dok Džejmi i ja očistimo sve. Anđela se stvarno usvinjila, kad vam kažem. Ispovraćala se na sve strane osim u klozetsku šolju, po zidovima, podu, lavaboima, bilo je tragova čak i na tavanici, ali ne pitajte kako joj je to pošlo za rukom. I šta se desilo - klečao sam na sve četiri i u svom najboljem odelu čistio izbljuvani toalet, radio upravo ono što sam prevashodno nameravao da izbegnem. I Džejmi, moja partnerka, klečala je takođe na sve četiri, radeći isto što i ja.

Skoro da sam mogao da čujem kako se Keri piskutavo cereka, u stvari, trese od smeha negde daleko.

Iskrali smo se na zadnja vrata gimnastičke sale držeći Anđelu između nas. Ona nije prestajala da se raspituje gde je Lu, a Džejmi joj je odgovarala da ništa ne brine. Delovala je smirujuće na Anđelu koja je odlutala u mislima ko zna gde, i sumnjam da je uopšte znala s kim razgovara. Ubacili smo je na zadnje sedišta mog automobila, gde se skoro odmah onesvestila, ali je pre toga uspela da se još jednom ispovraća. Zadah je bio do te mere užasan da smo morali da otvorimo sve prozore kako bismo mogli da dišemo. Ipak, vožnja do Anđeline kuće činila se suviše dugom. Njena majka nam je otvorila vrata, pogledala ćerku i uvela je u kuću a da nam se nije ni zahvalila. Mislim da joj je bilo neprijatno, a ni mi nismo imali da joj bogzna šta saopštimo. Slika je govorila sama za sebe.

Bilo je već petnaest do jedanaest tako da sam vozio pravo ka Džejminoj kući. Stvarno sam brinuo zbog njenog izgleda i smrada koji joj se uvukao u odeću. U sebi sam se molio da Hegbert spava. Nisam želeo da dođem u situaciju da mu objašnjavam šta se sve dogodilo. On bi verovatno saslušao priču ukoliko bi mu je Džejmi ispričala, ali bio sam uveren da bi pronašao razlog da mene okrivi za sve što se dogodilo.

Dopratio sam je do vrata. Stajali smo na verandi. Prekrstila je ruke i blago se nasmešila. Izgledala je kao da smo se upravo vratili iz večernje šetnje u kojoj je ostala zadivljena lepotama sveta.

– Molim te, nemoj da kažeš ocu o ovome što se dogodilo.

– Neću. - I dalje se smešila. Okrenula se prema meni. - Lepo sam se provela. Hvala ti što si me poveo na igranku.

Šta da vam pričam, u izbljuvanoj odeći stajala je ispred mene i zahvaljivala mi se za prijatno provedeno večer. Džejmi Salivan je stvarno umela da izludi čoveka.

Četiri

U naredne dve nedelje moj život se u priličnoj meri vratio uobičajenom toku. Otac je opet boravio u Vašingtonu, što je dosta olakšavalo situaciju u kući, prvenstveno zbog toga što sam mogao da se iskradam kroz prozor i idem u svoju grobljansku avanturu. Ne znam šta smo nalazili tako privlačno na groblju. Možda sami nadgrobni spomenici na kojima je stvarno bilo sasvim udobno sedeti.

Obično smo sedeli kod porodične grobnice Prestonovih, sahranjenih stotinu godina ranije. Bilo je osam nadgrobničkih spomenika poređanih u krug, što je bilo veoma zgodno za dodavanje posude s kuvanim kikirikijem. Jednom prilikom odlučili smo da saznamo što je moguće više o Prestonovima, pa smo otišli u biblioteku da vidimo ima li kakvih zapisa o njima. Znači, ako već sedite na nečijim nadgrobničkim spomenicima, red je da ponešto i saznate o njima.

Ispostavilo se da o toj porodici ima veoma malo podataka u istorijskim spisima, mada smo uspeli da iščeprkamo i pokoju zanimljivost. Verovali ili ne, Henri Preston, glava porodice, bio je jednoruki drvoseča. Navodno je sekao drveće istom brzinom kao i oni koji su imali obe ruke. Dosta neobično. Često smo razgovarali o njemu. Nagadali smo šta je još mogao da radi jednom rukom. Satima smo raspravljali o tome kojom je brzinom mogla da leti bejzbol lopta ako bi je on hitnuo, ili o tome da li je bio u stanju da prepliva mali zaliv. Naši razgovori nisu baš bili preterano umni, ali su me zabavljali.

Jedne subote, dok smo Erik i ja sedeli na omiljenom mestu s još nekoliko drugara, grickali kuvani kikiriki i pričali o Henriju Prestonu, Erik me je upitao kako je prošlo večer sa Džeimi Salivan. Tokom poslednje dve nedelje nas dvojica nismo imali mnogo prilike da sedimo i razgovaramo. Fudbalska sezona već je bila u jeku i Erik je vikende uglavnom provodio na putovanjima.

– U redu - rekao sam sležući ramenima, kao da je sve to tako prirodno.

Erik me je saučesnički munuo u rebra, jauknuo sam. Bio je od mene teži najmanje petnaestak kilograma.

– Da li si je poljubio za laku noć?

– Nisam.

Povukao je dobar gutljaj „Badvajzer“ piva iz konzerve. Nije mi uopšte bilo jasno kako mu je polazilo za rukom da kupi pivo kad god zaželi, pogotovo što su svi u gradu znali koliko mu je godina. Baš čudno.

Nadlanicom je obrisao usta. Posmatrao me je.

– Pomogla ti je u čišćenju klozeta, pa sam pretpostavljao da ćeš je makar poljubiti za laku noć.

– E pa, nisam.

– Da li si uopšte pokušao?

– Nisam.

– Zašto?

– Nije ona od tih devojaka. - Obojica smo znali da je to tačno, pa ipak, nekako je zvučalo kao da je opravdavam.

Erik je navalio poput pijavice.

– Mislim da ti se sviđa.

– Kako samo sereš - odgovorio sam, a on me je tresnuo po leđima takvom snagom da sam izgubio dah. Druženje s Erikom podrazumevalo je i pokoju modricu.

– Ma da, možda samo serem - rekao je namignuvši mi. - Ali ti si taj koji se začorio u Džeimi Salivan.

Znao sam da smo se našli na klizavom terenu.

– Koristio sam je samo da bih zadivio Margaretu. A ako uzmem u obzir sve ljubavne poruke koje mi upućuje u poslednje vreme, zaključujem da je bio pun pogodak.

Erik se grohotom nasmejao i udario me još jednom po leđima.

– Ti i Margaret... da znaš, to je već smešno...

Znao sam da je upalilo i mogao sam da odahnem jer je razgovor krenuo u posve drugom smeru. Dobacivao sam nešto tu i tamo, ali nisam slušao šta je Erik govorio. Mira mi nije dao neki slabašan unutrašnji glas terajući me neprestano na razmišljanje o njegovoj izjavi.

Istina je da je Džeimi verovatno bila najbolji izbor, pogotovo ako se uzme u obzir ishod večeri. Do đavola, nema baš mnogo ljudi koji bi postupili kao Džeimi. A, s druge strane, to još nije značilo da mi se

sviđa. Od te igranke nismo nijednom razgovarali. Viđao sam je na časovima glume, a i tada smo mogli da prozborimo samo reč-dve. Da mi se makar malo dopadala, imao bih želju da s njom razgovaram. Da mi se dopadala, ponudio bih joj da je otpratim kući. Da mi se dopadala, pozvao bih je na koka-kolu. Ali, nisam imao želju da bilo šta od toga uradim. Stvarno nisam. Što se mene ticalo, smatrao sam da sam svoju kaznu već odslužio.

Narednog dana, znači u nedelju, bio sam u svojoj sobi i ispunjavao obrasce za Univerzitet Severne Karoline. Pored svedočanstava iz srednje škole i odgovora na neka lična pitanja, bilo je obavezno predati i pet sastava. Kada bi imao prilike da upoznaš neku istorijsku ličnost, koga bi izabrao i zbog čega? Šta je imalo najveći uticaj na tebe i zbog čega? Kakav uzor želiš i zbog čega? Ovakve teme smo i očekivali. Nastavnik engleskog nas je upozorio i zadavao za domaći slične stvari.

Od svih predmeta najbolje mi je išao engleski. Nikada nisam dobio ocenu nižu od petice, i to od prvog osnovne, pa mi je laknulo što je naglasak na pisanju. Da je kojim slučajem to bila matematika, verovatno bih zapao u nevolju, pogotovo ako bih morao da odgovoram na pitanja iz algebre. Recimo polaze dva voza u razmaku od sat vremena, kreću se u različitim smerovima brzinom od šezdeset kilometara na sat, i tome slično. Matematika mi nije loše išla, obično bih izvlačio najmanje trojku, ali nije bila za mene, znate na šta mislim.

Da se vratim na priču. Pisao sam jedan od sastava kada je telefon zazvonio. U kući smo imali samo jedan telefon i on se nalazio u kuhinji, pa sam morao da se sjurim niza stepenice da podignem slušalicu. Bio sam bez daha i jedva da sam išta čuo od sopstvenog disanja. Glas je zvučao poput Anđelinog. Odmah sam se nasmešio. Bez obzira na to što se isповраćala po celom klozetu i što sam ja morao da čistim, ona je uglavnom bila veoma zabavna. A i imala je divnu haljinu na sebi, makar prvih sat vremena. Pretpostavio sam da zove da bi mi se zahvalila ili da bi me pozvala na pljeskavice ili tako nešto.

– Landone?

– O, zdravo. Šta ima?

Usledila je kratka tišina s druge strane.

– Kako si?

Onda sam odjednom shvatio da ne razgovaram s Anđelom. Bila je to Džejni i skoro da sam ispustio slušalicu. Ne mogu da kažem da sam se obradovao i na tren sam se zapitao ko je mogao da joj da moj telefonski broj, pa sam se setio da ga je sigurno našla u crkvenoj evidenciji.

– Landone?

– Dobro sam - promrmljao sam, i dalje zapanjen.

– Da li si zauzet?

– Na neki način jesam.

– O... shvatam... - rekla je razvlačeći reči. Onda je ponovo začutala.

– Zašto me zoveš? Nije odmah odgovorila.

– Pa, pitala sam se da li bi možda došao do mene malo kasnije.

– Da dođem?

– Da. Kod mene.

– Kod tebe? - Nisam se ni trudio da sakrijem iznenađenje koje je sve više raslo. Džejni nije obraćala pažnju na to i nastavila je.

– Želela bih da razgovaramo o nečemu. Ne bih te zvala da nije važno.

– Zar ne možeš sada da mi kažeš?

– Radije ne bih.

– Ispunjavam svoju prijavu za fakultet, pišću sastave čitavog dana - pokušao sam da se izvučem.

– Pa, dobro... kao što ti rekoh, važno je, ali u redu, pretpostavljam da možemo da razgovaramo u ponedjeljak posle škole...

Shvatio sam da nije nameravala da odustane i da ćemo na kraju ipak morati da razgovaramo. Kroz glavu su mi proletale razne mogućnosti. Pokušavao sam da brzo odlučim šta da radim - da li da razgovaram s njom negde gde postoje izgledi da nas vide moji drugovi, ili da ipak odem do nje. Ništa mi se od toga nije dopadalo. Kroz podsvest mi je sinulo da mi je pomogla kada mi je to stvarno bilo potrebno, i najmanje što mogu da učinim jeste da saslušam šta ima da mi kaže. Možda sam neodgovoran, ali sam učtiv, mogu slobodno da kažem. Naravno, nisu svi morali da znaju.

– Ne, doći ću danas...

Dogovorili smo se da se sretnemo u pet sati. Preostali deo poslepodneva promicao je lagano, kao kapi vode za vreme kineskog mučenja. Iz kuće sam izašao dvadeset minuta ranije, pa nisam morao

da žurim. Naša kuća se nalazila na obali u starom delu grada, i to blizu mesta gde je nekada davno živeo Crnobradi. Džejmi je stanovala na drugoj strani grada, preko pruge, tako da mi je ipak bilo potrebno dosta vremena da stignem do nje.

Bio je novembar, temperatura vazduha konačno je počela polako da se spušta. Uvek mi se sviđalo što u Bjufortu proleća i jeseni traju veoma dugo. Dešava se da bude jako vrelo, ili da svake šeste godine padne sneg, nekad u januaru celih nedelju dana, a i duže, biva hladno, ali je zimi uglavnom potrebna samo lagana jakna. Taj dan bio je savršen, topao i bez ijednog oblačka na nebu.

Kod Džejmi sam stigao tačno na vreme. Pokucao sam i ona je otvorila vrata. Zvirnuo sam unutra i zaključio da Hegbert nije kod kuće. Nije bilo vruće, pa osveženje nije bilo potrebno. Sedeli smo na verandi i nismo ništa pili. Sunce je polako zalazilo i na ulici nije bilo nikoga. Ovoga puta nisam morao da pomeram stolicu na kojoj sam sedeo. Stajala je na istom mestu na kojem sam je i ostavio.

– Hvala ti što si došao. Znam da si zauzet, i stvarno cenim što si odvojio vreme za mene.

– Dakle, šta je tako važno? - upitao sam ne bi li se ovo završilo što je pre moguće.

Prvi put od kada je poznajem delovala je nervozno. Nije znala šta će s rukama.

– Želela sam da te zamolim za uslugu - rekla je ozbiljno.

– Uslugu?

Klimnula je glavom.

U prvi mah sam pomislio da će tražiti da joj pomognem da ukrasi crkvu, kao što je i pomenula za vreme igranke. Možda je htela da pozajmi automobil moje majke kako bi prevezla neke stvari u sirotište. Džejmi nije imala vozačku dozvolu, a i Hegbertu je auto bio stalno potreban. Uvek je morao da ide ili na sahranu ili nekim drugim poslom. Ćutala je.

Uzdahnula je.

– Želela sam da te pitam da li ti možda ne bi smetalo da u ovogodišnjoj predstavi igraš Toma Torntona.

Tom Tornton se, kako sam to već ranije napomenuo, sreo s anđelom dok je tražio muzičku kutiju, božićni poklon za svoju kćer. Uz anđela, uloga Toma bila je veoma važna.

– Uh... ne znam. - Bio sam zbunjen. - Mislio sam da će Toma igrati Edi Džons. Tako nam je rekla gospođica Garber.

Inače, Edi Džons bio je veoma nalik Keriju Denisonu. Veoma mršav, lice prekriveno bubuljicama, oči su mu obično igrale kada je pričao s nekim. Bio je to tik koji nije mogao da kontroliše, a dolazio je do izražaja svaki put kada bi se unervozio, a bio je nervozan skoro sve vreme. Ako uopšte izađe na pozornicu, pred publiku, verovatno će celu ulogu izdeklamovati kao iz topa. Mucao je, što je samo otežavalo stvari. Bilo mu je potrebno dosta vremena da uopšte nešto izgovori. Gospođica Garber mu je dodelila tu ulogu pre svega zato što se niko drugi za nju nije prijavio, ali je bilo očigledno da joj nije pravo. I nastavnici su ljudska bića, mora se priznati, ali ni ona nije imala izbora.

– Gospođica Garber još nije odlučila. Jednostavno je rekla da Edi može da dobije tu ulogu ukoliko se niko ne prijavi.

– A neko drugi?

Međutim, stvarno nije bilo nikoga, i to sam znao. Hegbertov zahtev bio je da samo maturanti mogu da izvode predstavu, pa je zato ispalo malo nezgodno. Četvrti razred pohađalo je oko pedeset mladića od kojih su dvadeset dvojica bili članovi fudbalskog tima. Fudbalska sezona bila je u jeku, tako da niko od njih nije mogao da dolazi na probe. Od ostalih tridesetak više od polovine bili su članovi školskog orkestra, a i oni su imali probe posle časova. Kada se ovako grubo izračuna, ispadne da je izbor mogao da se svede na jedva dvanaestak mladića.

E sad, što se mene tiče, uopšte nisam nameravao da učestvujem u toj predstavi, i to ne samo zbog toga što sam zaključio da je gluma najdosadniji predmet u školi. Reč je o sledećem. Džejmi je dobila ulogu anđela, a ja sam je već vodio na igranku, i nisam mogao ni da podnesem pomisao da ću u narednih mesec dana s njom morati da provodim svako popodne. Već je bilo dovoljno što su me s njom videli jedanput... ali, zar da me viđaju s njom svakog dana? Šta bi rekli moji drugovi?

Ali mogao sam da primetim koliko joj je ovo bilo važno. Bilo je jasno iz same činjenice da me je pozvala. Džejmi nikada nije tražila usluge, ni od koga. Mislim da je duboko u sebi sumnjala da će iko nešto učiniti za nju i to me je rastužilo.

– A Džef Bangert? Mogao bi on.

Džejmi je odmahnula glavom. - Ne može. Otac mu je bolestan. Mora da radi u prodavnici svakog dana posle nastave sve dok mu otac ne ozdravi.

– A Daren Vuds?

– Slomio je ruku prošle nedelje. Okliznuo se na čamcu i sada mu je ruka u gipsu.

– Stvarno? Nisam pojma imao - rekao sam oklevajući, ali Džejmi je znala šta radi.

– Već se molim - jednostavno je rekla i uzdahnula po drugi put. - Stvarno bih volela da ove godine predstava bude izuzetna, ne zbog mene, već radi mog oca. Želim da bude bolja nego ikada. Znam koliko će mu značiti to što ja igram anđela. Ova predstava podseća ga na moju majku...

Zastala je razmišljajući.

– Bilo bi strašno da ove godine predstava doživi neuspeh, pogotovo što i ja učestvujem.

Ponovo je zastala. Glas joj je postajao sve osećajniiji kako je dalje govorila.

– Znam da bi Edi uradio najbolje što može, uverena sam u to. I nije mi neugodno da igram s njim, stvarno nije. On je veoma draga osoba. A i rekao mi je da se premišlja da li da prihvati ulogu. Ponekad učenici umeju da budu tako, tako... surovi, i ne želim da Edi bude povređen. Ali...

Duboko je udahнула.

– U stvari, moj otac je pravi razlog. On je *tako* divan čovek, Landon. Ako gledaoci počnu da ismevaju uspomenu na moju majku dok ja igram u predstavi... srce bi mi se slomilo. A ako Edi i ja budemo igrali zajedno... i sam znaš kakve bi se priče ispredale.

Klimuo sam glavom, usne su mi bile stisnute jer sam znao da bih ja bio među tim gledaocima o kojima je ona upravo govorila. U stvari, već sam bio. Džejmi i Edi, razigrani par, kako smo počeli da ih nazivamo pošto je gospođica Garber objavila da će oni igrati glavne uloge. Osećao sam se grozno zbog činjenice da sam upravo ja podigao čitavu galamu. Gotovo da mi je pozlilo.

Malo se uspravila na stolici i tužno me pogledala, kao da je znala da neću pristati. Mislim da nije ni pretpostavljala kako se osećam.

Nastavila je.

– Znam da su izazovi uvek deo božjeg nauma, ali ne želim da verujem u to da je Bog surov, naročito ne prema nekome poput mog oca. On ceo svoj život posvećuje Bogu. A izgubio je ženu i morao je da me odgaja sasvim sam. Zbog toga ga toliko volim...

Džejmi je okrenula glavu, ali sam mogao da vidim suze u njenim očima. Prvi put sam je video kako plače. Mislim da je i deo mene hteo da zaplače.

– Ne tražim da pristaneš zbog mene - tiho je rekla. - Stvarno. I ako sada odbiješ, i dalje ću se moliti za tebe. Obećavam. Ali, ako želiš da uradiš nešto lepo za divnog čoveka koji mi toliko znači... hoćeš li makar razmisliti o tome?

Oči su joj bile kao u koker španijela koji tek što se uneredio na tepihu. Gledao sam u zemlju.

– Ne moram da razmišljam - napokon sam rekao. - Pristajem. Stvarno nisam imao izbora, složićete se.

Pet

Narednog dana razgovarao sam s gospođicom Garber, prošao audiciju i dobio ulogu. Uzgred, Edi uopšte nije bio ljut. Štaviše, bilo je očigledno da mu je laknulo. Gospođica Garber ga je upitala da li bi bio voljan da mi ustupi ulogu Toma Torntona, i lice mu se istog trena ozarilo, a jedno oko širom otvorilo.

– Ddaa, nnnaravno - promucao je. - Rrazumem. Trebalo mu je skoro deset sekundi da izgovori tih nekoliko reči.

Da ga nagradi za nesebičnost koju je iskazao, gospođica Garber mu je dodelila ulogu skitnice. Znali smo da će je odigrati veoma dobro. Da vas uputim u događanja. Skitnica uopšte ne može da govori, ali anđeo uvek zna šta se u njegovoj glavi dešava. U jednoj sceni anđeo čak kaže skitnici da ga Bog uvek čuva jer se Bog posebno brine o siromašnima i bolesnima. Ovo treba da nagovesti gledaocima da je žena koja pomaže Tomu u stvari anđeo poslat sa neba. Kao što sam već pomenuo, Hegbert nije želeo bilo kakvu sumnju u to ko nudi iskupljenje i spas. Sigurno da ta čast ne pripada nekakvim šugavim duhovima koji se tu i tamo pojavljuju.

Probe su počele naredne nedelje, i to u učionici jer u pozorište nisu hteli da nas puste ni da privirimo dok predstavu malo ne uvežbamo. Pod tim se podrazumevalo da prestanemo da padamo preko rekvizita i dekora koje je petnaest godina ranije, kada je komad prvi put izveden, napravio Tobi Buš, majstor koji je povremeno radio za pozorište. Nije bio stalno zaposlen jer je imao običaj da pije pivo dok radi da bi se već oko dva sata izgubio u nepoznatom pravcu. Mislim da mu vid nije bio najbolji, jer je najmanje jednom dnevno uspevao da se čekićem klepi po prstima. Svaki put kada bi se to dogodilo, bacao bi čekić i skakao gore-dole držeći se za prste, psujući redom, od sopstvene majke do đavola. Kada bi se konačno primirio, uzimao bi još jedno pivo da utaži bolove pre nego što se vrati poslu. Zglobovi su mu bili poput oraha, neprestano natečeni od dugogodišnjih udara-

ca. Niko nije želeo da ga zaposli za stalno. Hegbert ga je unajmio jedino zbog toga što je ponudio daleko najnižu cenu u gradu.

No, Hegbert nije dozvoljavao da se pije i psuje, a Tobi nije umeo da radi u tako strogim uslovima. Ishod je bio traljavo urađen posao. Posle nekoliko godina dekor je počeo da se raspada, pa se Hegbert latio da ga popravi. Međutim, koliko god da je bio dobar u tumačenju Biblije, toliko mu je loše išlo zakucavanje eksera. Dekor se sav iskrio, zardali ekseri virili su na sve strane, tako da smo morali da budemo oprezni. Ukoliko bismo naleteli sa oštećene strane, posekli bismo se ili bi se dekor prevrnuo i padao ostavljajući rupe na pozornici. Posle nekoliko godina, pozorišna scena morala je da se popravi, a kako ljudi iz uprave nisu mogli da odbiju Hegberta, sporazumeli su se s njim da se potrudi da njegova trupa ubuduće bude mnogo pažljivija. To je značilo da moramo da vežbamo u učionici dok se dobro ne uigramo.

Na svu sreću, zbog obaveza, Hegbert se nije mešao u pripremanje predstave. Ta je dužnost pripala gospođici Garber. Prvo nam je saopštila da moramo da naučimo napamet svoje uloge, i to što je pre moguće. Nismo mogli da iskoristimo sve vreme koje je bilo predviđeno za probe jer je Dan zahvalnosti te godine padao baš poslednjeg dana novembra, a Hegbert nije želeo da se predstava odigra uoči Božića kako se „pravo značenje“ ovog praznika ne bi izgubilo. Na raspolaganju smo imali svega tri nedelje, znači, nedelju dana manje nego inače.

Probe su počinjale u tri sata. Džejmi je svoju ulogu znala napamet već na prvoj probi, što nije bilo iznenađujuće. Ali jeste bilo zapanjujuće to što je napamet znala i celu svoju ulogu, kao i sve ostale uloge. Na sceni se kretala slobodno, dok sam ja stalno morao da zurim u gomilu papira pokušavajući da se snađem i pogodim šta sledeće treba da kažem. Sijala je svaki put kada bih je pogledao. Jedina uloga koju sam znao tog prvog dana bila je uloga neme skitnice i zavidio sam Ediju, mislim, što se tiče uloge. Sve je ukazivalo na veliki rad, a to nisam baš očekivao kada sam se opredelio za časove glume.

Plemenita osećanja zbog kojih sam pristao da igram u predstavi istopila su se već za vreme druge probe. Iako sam znao da radim

„pravu stvar“, moji drugovi uopšte nisu imali razumevanja i nisu pres-tajali da me zadirkuju.

– Šta ćeš da radiš? - upitao je Erik kada je saznao. - Igraćeš u predstavi sa Džeimi Salivan? Da nisi sišao s uma? Ili si samo običan tupavko?

Promrmljao sam da je u pitanju jak razlog, ali Erik nije nameravao da me ostavi na miru i svima je ispričao da sam se zaljubio u Džeimi. Ja sam to, razume se, poricao, što ih je sve još više ubedilo u istini-tost njegovih reči, pa su se smejali na sav glas i pričali kome su stigli. Priča je neprestano narastala. Za vreme pauze za ručak saznao sam od Seli da nameravam da se verim. U stvari, mislim da je Seli bila ljubomorna. Godinama je bila zaljubljena u mene. Zaljubio bih se i ja u nju da nije imala jedno stakleno oko, a to stvarno nisam mogao da zanemarim. Podsećalo me je na staklice koji se ugrađuju u prepariranu sovu iz jeftine prodavnice antikviteta, a, da budem iskren, sav sam se ježio na pomisao o tako nečem.

Mislim da sam tada počeo ponovo da osećam odbojnost prema Džeimi. Znam da tu nije bilo njene krivice, ali ja sam izvlačio deblji kraj zbog Hegberta koji se, uzgred budi rečeno, nije potrudio ni da mi poželi dobrodošlicu one večeri kada sam došao po Džeimi. Tokom narednih nekoliko proba bio sam u stanju samo da promucam svoj tekst, nisam se ni trudio da ga naučim, i povremeno bih izvalio kakvu dosetku na koju su se svi smejali osim Džeimi i gospođice Garber. Posle probe išao bih pravo kući i nisam se trudio ni da pogledam scenario. Umesto toga, zavitlavao sam se s društvom, zbijao šale na račun čudnih stvari koje je Džeimi radila i razglasio na sve strane kako me je gospođica Garber naterala da prihvatim ulogu.

Međutim, Džeimi nije nameravala da me tek tako ispusti. A, ne, znala je tačno gde me boli, šta pogađa moju ličnost.

Te subotnje večeri izašao sam s Erikom pošto je škola osvojila treće uzastopno prvenstvo u fudbalu. Bilo je to otprilike nedelju dana nakon što su počele probe. Sedeli smo u omiljenom kafeu, jeli i po-smatrali kako se svet vozika unaokolo. Odjednom sam ugledao Džeimi, išla je ulicom. Od nas je bila udaljena stotinjak metara, gle-dala je levo i desno. Na sebi je ponovo imala stari braon džemper, a u ruci nosila Bibliju. Mora da je bilo oko devet sati, što je za nju bilo kasno. Još čudnije je bilo to što se zatekla u ovom delu grada. Okre-

nuo sam se leđima, povukao kragnu na jakni, ali je čak i Margaret, koja je u glavi imala puding umesto mozga, bila dovoljno bistra da pogodi koga je Džejmi tražila.

– Landone, tvoja devojka je ovde.

– Ona nije moja devojka. Nemam devojku.

– Onda tvoja verenica.

Pretpostavio sam da je i ona razgovarala sa Seli.

– Nisam ni veren. A sada o'ladi.

Bacio sam pogled preko ramena da utvrdim da li me je ugledala. Jeste. Išla je prema nama. Pravio sam se da je ne primećujem.

– Evo je - Margaret se kikotala.

– Znam - uzvratio sam.

Pola minuta kasnije ponovo se oglasila.

– I dalje ide u ovom pravcu. Zar vam ne rekoš da je bistra.

– Znam - procedih kroz stisnute zube. Da nije imala tako lepe noge, zamarala bi me koliko i Džejmi.

Ponovo sam se osvrnuo i sada je Džejmi bilo jasno da sam je ugledao, pa se nasmešila i mahnula mi. Okrenuo sam se i za nekoliko trenutaka već je stajala pored mene.

– Zdravo, Landone - rekla je ne obazirući se na moju odbojnost. - Zdravo, Erik, Margaret...

Oni promrmljaše „zdravo“. Pokušavali su da ne zure u Bibliju. Erik je u ruci imao pivo, pa ga je sakrio iza leđa kako Džejmi ne bi primećila. Čak je i Erik osećao grizu savesti ukoliko bi se Džejmi našla u blizini. Neko vreme su živeli u susedstvu. Iza njenih leđa nazivao ju je „Gospođa Spas“, što je očigledno zvučalo kao „Armija spasa“. Ali, kada bi se zatekao pored nje, bila je to druga priča. Smatrao je da je imala poseban odnos s Bogom i nije želeo da se nađe u njenoj nemilosti.

– Kako si, Erik? Nisam te odavno videla. Rekla je to kao da se inače druži s njim.

Premeštao se sa noge na nogu, gledao u vrh svojih cipela, izgledao je poput nekog ko je upravo zgrešio.

– Pa, nisam baš odlazio u crkvu u poslednje vreme.

Džejmi se blistavo nasmešila. - Mislim da nije strašno, sem ukoliko ne pređe u naviku.

– Neće.

Znao sam šta znači reč ispoved - katolici pričaju sveštenicima o svojim grehovima. E pa baš se tako Erik ponašao svaki put kada bi se pored njega zatekla Džejmi.

Na tren sam pomislio da će joj reći „Gospođo.“

– Hoćeš li pivo? - upitala je Margaret. Mislim da je pokušavala da bude duhovita, ali se niko nije nasmejao.

Džejmi je jednom rukom popravila punđu.

– Ne, ne zaista... u svakom slučaju, hvala.

Pogledala je pravo u mene, sva ozarena, i odmah mi je bilo jasno da sam nadrljao. Mislio sam da će me pozvati da se izdvojimo ili tako nešto. Iskreno govoreći, mislim da bi tako nešto ispalo bolje. Pretpostavljam da nije bilo u božjem naumu.

– Ove nedelje stvarno si bio dobar na probama - rekla mi je. - Znam da moraš da naučiš puno teksta, ali sam ubeđena da ćeš sve to uskoro savladati. Želela sam jedino da ti se zahvalim što si se dobrovoljno prihvatio uloge. Pravi si džentlmen.

– Hvala. - U želucu mi se odjednom stvorio kamen. Pokušao sam da ostanem smiren, ali svi su me gledali pitajući se da li sam govorio istinu kada sam im pričao kako me je gospođica Garber prisilila da nastupim u komadu. Nadao sam se da su im ove reči promakle.

– Tvoji drugovi bi trebalo da se ponose tobom - dodala je Džejmi i zastala.

– O, pa jesmo - rekao je Erik. - Veoma ponosni. Landon je dobar momak, prijavljuje se dobrovoljno i tome slično.

Oh, ne.

Džejmi im se nasmešila, ponovo se okrenula prema meni, bila je vesela po svom starom dobrom običaju.

– Takođe sam želela da ti kažem da možeš da navратиš kod mene ukoliko ti je potrebna bilo kakva pomoć. Možemo da sednemo na verandu kao što smo radili ranije i da zajedno proučimo tvoju ulogu.

Video sam da je Erik ponovio te reči, a da nije glas pustio, „kao što smo radili ranije“. Ovo se stvarno nije dobro odvijalo. Želudac mi se sav skvrčio.

– U redu - promrmljao sam, pitajući se kako li ću se samo iz svega ovoga izvući. - Mogu da učim kod kuće.

– Dobro, ali može da bude od pomoći kada neko čita s tobom - dodao je Erik.

Rekao sam vam da će mi naneti nizak udarac, a drug mi je.

– Ne, nema potrebe. Sam ću naučiti svoj tekst.

– Možda... - smešio se Erik. - Možda bi vas dvoje trebalo da vežbate pred decom iz sirotišta, i to čim dovoljno savladate uloge. Kao glavnu probu, tako nešto. Uveren sam da bi im se veoma svidelo.

Bilo je vidno kako je na pomen *sirotišta* u Džejminoj glavi nešto sinulo. Svi su znali na šta je osetljiva.

– Misliš li stvarno tako? - upitala je.

Erik je ozbiljno klimnuo glavom. - Ubeđen sam. Doduše, ta je ideja Landonu pala na pamet, ali, da živim u sirotištu, siguran sam da bi me tako nešto oduševilo, iako je u pitanju samo priča, a ne pravi život.

– I mene - ubacila je Margaret.

Dok su govorili pred očima mi je iskrsao prizor iz *Julija Cezara* - Brut zabada Cezaru nož u leđa. *Zar i ti, Erik?*

– Bila je to Landonova zamisao? - upitala je dižući obrvu. Pogledala me je. Znao sam da još o tome razmišlja.

Ali Eriku nije padalo na pamet da me se okane tek tako. Znao je da se praćakam poput ribe na suvom. Ostalo mu je samo da me dokrajči.

– I tebi bi se to svidelo, Landone, zar ne? Mislim, dopalo bi ti se da pomogneš deci iz sirotišta.

Na ovako nešto sigurno nije bilo moguće odgovoriti odrično.

– Da - rekoh u pola glasa zureći u svog najboljeg druga. Uprkos tome što je stalno išao na dopunsku nastavu, Erik bi stvarno bio izvanredan šahista.

– Odlično, onda je sve dogovoreno. Naravno, pod uslovom da se ti slažeš, Džejmi. - Erik se smešio tako slatko.

– Pa... da, pretpostavljam da bi trebalo da razgovaram s gospođicom Garber i direktorom sirotišta. Ako se oni slože, to je zaista odlična ideja.

Videlo se koliko je Džejmi radosna.

Šah-mat.

Narednog dana proveo sam četrnaest sati učeći ulogu, proklinjući svoje prijatelje i pitajući se kako se to dogodilo da mi život u toj meri izmakne kontroli. Moja maturantska godina uopšte se nije odvijala

onako kako sam zamišljao. Međutim, ako je već trebalo da nastupim pred gomilom dece iz sirotišta, nije mi padalo na pamet da ispadnem potpuni glupan.

Šest

Prvo smo gospođici Garber izneli planove u vezi sa sirotištem i ona se oduševila. Rekla je da je ideja *izvanredna* - njena omiljena reč koju je izgovarala na poseban način pošto bi vas prvo pozdravila jednim otegnutim „zdraaavooo“. U ponedeljak je rekla „Izvanredno“ pošto se uverila da sam naučio napamet celu svoju ulogu, i nastavila je da ponavlja tu reč tokom naredna dva sata svaki put kada bih izgovorio svoj deo. Do kraja probe to „izvanredno“ čulo se još milion puta.

Gospođici Garber se jako dopao naš predlog. Saopštila je celom razredu šta nameravamo da uradimo i upitala da li bi i ostali članovi želeli da nam se pridruže kako bismo u sirotištu izveli celu predstavu. Način na koji je pitala svima je stavljao do znanja da izbora u stvari nema. Gledala je po razredu očekujući da neko klimne glavom. Niko se osim Edija nije ni pomerio. Nekako mu je baš u tom trenutku bubica uletela u nos i glasno je kinuo. Bubica je izletela iz nosa, prozujala preko klupe i sletela na pod baš pored noge Norme Džin koja je vrisnula i skočila sa stolice. Devojke koje su sedele preko puta nje glasno su se zgražavale - „bljak, odvratno“. Onda su svi počeli da krive vratove i gledaju unaokolo pokušavajući da saznaju šta se dogodilo. U narednih desetak sekundi u učionici je nastao potpuni metež. Gospođica Garber je to shvatila kao da su svi s ushićenjem pozdravili njen predlog.

– Izvanredno. - Rasprava je bila okončana.

Džejmi je bila posebno dirnuta idejom da će se komad izvoditi u sirotištu. Tokom pauze povukla me je na stranu i zahvalila na tako divnoj zamisli.

– Kad bi samo znao koliko sam razmišljala o iznenađenju koje bih im priredila za Božić - saučesnički mi je rekla. - Već se mesecima molim Bogu da mi pomogne. Htela sam da ovaj Božić bude poseban.

– Zašto je baš ovaj Božić tako važan? - upitao sam, a ona se trpeljivo nasmešila kao da sam postavio naivno pitanje.

– Jednostavno jeste - bio je njen odgovor.

Sledeći korak bio je razgovor s gospodinom Dženkinsom, direktorom sirotišta. Njega nisam nikada ranije video, budući da se sirotište nalazilo u Morhed Sitiju, znači sa druge strane mosta, a ja stvarno nisam imao razloga da zalazim tamo. Iznenadio sam se kada me je Džejmi obavestila da ćemo se s njim sresti te večeri. Bio sam pomalo zabrinut zbog toga što nisam bio obučen dovoljno pristojno. U redu, sirotište, ali čovek mora da ostavi dobar utisak. Iako idejom nisam bio oduševljen poput Džejmi (a niko se nije oduševljavao kao ona), nisam želeo da ispadne da toj deci kvarim Božić.

Prvo je trebalo da svratimo do mene i uzmemo auto moje majke, pa tek onda da pođemo u sirotište na sastanak. Nameravao sam da se na brzinu presvučem u nešto prikladnije. Do moje kuće imalo je oko deset minuta hoda. Džejmi je uglavnom ćutala sve dok nismo ušli u moju ulicu. Sve su kuće bile velike i dobro održavane. Džejmi je počela da se raspituje ko sve živi u tim kućama i kada su sagrađene. Na njena pitanja odgovarao sam bez mnogo razmišljanja. Stigosmo i do moje kuće. Otvarajući vrata odjednom sam shvatio koliko se ovaj svet razlikuje od njenog. Razgledala je dnevnu sobu, videlo se koliko je iznenađena.

Nema sumnje da je ovo bila najraskošnija kuća u koju je ikada ušla. Primetio sam da joj pogled klizi po slikama koje su visile na zidovima. Bili su to portreti mojih predaka. Kao i kod većine južnjačkih porodica, moje porodično stablo moglo je da se prati na portretima poredanim na zidovima. Netremice ih je posmatrala, mislim da je tražila sličnosti u fizičkom izgledu. Onda joj je pažnju privukao nameštaj koji je izgledao prilično nov, iako je bio star preko dvadeset godina. Bio je ručne izrade, od mahagonija i trešnjevog drveta, izrezbaren i pravljen namenski za svaku sobu. Nameštaj je stvarno bio divan, moram da priznam, ali o tome nisam ni razmišljao. Za mene, ovo je bila samo kuća. Najviše sam voleo prozor na svojoj sobi koji je vodio na terasu gornjeg nivoa, odakle sam lako mogao da se iskradem.

Proveo sam je kroz kuću, pokazao joj salon, biblioteku, dnevnu sobu. Razrogačila je oči od iznenađenja. Mama je sedela napolju na

terasi okupanoj suncem, pijuckala koktel i čitala. Čula je kako tuma-ramo po kući, pa je ušla da se pozdravi.

Mislim da sam vam već rekao da su svi matorci u gradu obožavali Džejmi, uključujući i moju majku. Iako je Hegbert u svojim propovedi-ma neprestano na neki način prozivao moju porodicu, mama se nikada nije ljutila na Džejmi. Smatrala ju je divnom. Počele su da razgovaraju, a ja sam za to vreme pojurio u svoju sobu. Preturio sam po ormanu u potrazi za čistom košuljom i kravatom. U to vreme mladići su često nosili kravate, naročito kada je trebalo da upoznaju neku uglednu ličnost. Kad sam se vratio sav uparađen, Džejmi je već uspeła da mojoj majci izloži ceo plan.

– Divna ideja - rekla je gledajući me. - Landon stvarno ima dobro srce.

Pošto se uverila da je dobro čula Džejmine reči, mama me je pogle-dala sva u čudu. Obrve su joj bile izvijene i posmatrala me je kao da sam pao sa Marsa.

– Znači, to je tvoja zamisao? - upitala je mama. I ona je, poput svih ostalih u gradu, bila sigurna da Džejmi uvek govori istinu.

Pročistio sam grlo, mislio sam na Erika i na sve ono što sam name-ravao da mu uradim, počev od zmijske vatre.

– Na neki način - odgovorio sam.

– Zapanjujuće - bila je to jedina reč koju je mama mogla da izgovo-ri. Nije bila upućena u pojedinosti, ali je dobro znala da mora da sam bio sateran u gadan tesnac da bih uradio tako nešto. Majke uvek znaju te stvari. Osećao sam kako me pažljivo osmatra i pokušava da odgonetne šta se dogodilo. Hteo sam da uteknem od tog inkvizitor-skog pogleda, pa sam, praveći se da sam iznenađen, pogledao na sat, rekavši Džejmi da je krajnje vreme da pođemo. Mama je iz tašne izvadila ključeve od kola i pružila mi ih, ne prestajući da me ispitivač-ki posmatra. Izađosmo iz kuće. Odahnuo sam, jer sam bio ubeđen da sam uspeo da izbegnem dalje neprijatnosti. Međutim, dok smo koračali ka automobilu, začuo se mamin glas.

– Džejmi, navrati kad god zaželiš - doviknula je mama. - Ovde si uvek dobrodošla.

Čak su i majke sposobne da vam gurnu prst u oko.

Ušli smo u auto, a ja sam i dalje odmahivao glavom.

– Tvoja majka je divna, prava dama.

Pokrenuo sam motor. - Da. U pravu si.

– I tvoja kuća je lepa.

– Aha.

– Zahvali Bogu što te je tako blagoslovio.

– To i radim. Izgleda da sam najsrećnije biće na svetu.

Nekako nije primetila zajedljivost u mojim rečima.

U sirotište smo stigli nekoliko minuta pre predviđenog vremena. Počelo je da se smrkava. Direktor je obavljao važan telefonski razgovor koji nije mogao da prekine tako da smo morali da ga sačekamo. Raskomotili smo se. Seli smo na klupu koja se nalazila u hodniku ispred njegove kancelarije. Džejmi se okrenula prema meni. U krilu joj se nalazila Biblija. Pretpostavljam da joj je bila potrebna kao vrsta podrške, ali, opet, možda je u pitanju bila tek navika.

– Danas si bio odličan. Mislim na tvoju ulogu.

– Hvala. - Osećao sam se u isto vreme i ponosno i poraženo. - Još nisam savladao pokrete.

To već nismo mogli da vežbamo na njenoj verandi, pa sam se nadao da tako nešto neće ni predložiti.

– Ne brini, savladaćeš i to. Lako je kada već znaš tekst.

– Nadam se.

Džejmi se nasmešila i odmah promenila temu. Na neki način me je izbacila iz koloseka.

– Razmišljaš li ikad o budućnosti?

Pitanje me je zapanjilo jer je zvučalo tako *obično*.

– Da... na neki način - oprezno sam odgovorio.

– I šta nameravaš da učiniš od svog života?

Slegao sam ramenima, nisam znao šta smeru.

– Još ne znam. Nisam odlučio. Na jesen ću na Univerzitet Severne Karoline, barem se tako nadam. Treba prvo da me prime.

– Primiće te.

– Otkud znaš?

– Molila sam se i za to.

Kako je to izgovorila, pomislio sam da će razgovor navesti na to kolika je snaga molitve i vere. Međutim, Džejmi mi je odmah bacila još jednu loptu.

– A šta posle fakulteta? Šta tada nameravaš da radiš?

– Ne znam. - Opet sam slegao ramenima. - Možda bih mogao da budem jednoruki drvoseča.

Moja dosetka nije joj bila smešna.

– Mislim da bi trebalo da postaneš sveštenik - ozbiljno je rekla. - Mislim da umeš s ljudima, uvažavaju te i slušaju šta govoriš.

Ovo je bilo potpuno suludo, ali sam znao da njene reči dolaze pravo iz srca i da mi u stvari daje kompliment.

– Hvala. Ne znam da li ću se baš time baviti, ali naći ću već nešto.

Nakon nekoliko minuta shvatio sam da je razgovor zamro. Bio je moj red da joj uzvratim pitanje.

– A ti? Šta ti nameravaš da radiš u budućnosti?

Džejni je pogledala u stranu. Pogled joj je odlutao nekud daleko i zapitao sam se o čemu razmišlja. Međutim, taj pogled iščezao je isto tako brzo kao što se i pojavio.

– Želim da se udam - tiho je rekla. - I hoću da toga dana držim svog oca pod ruku, da me on dovede do oltara, i volela bih da su prisutni svi ljudi koje poznajem. Želim da crkva bude prepuna ljudi.

– I to je sve? - Nisam bio protiv braka, uopšteno govoreći, samo mi se činilo da je glupo da brak bude nečiji životni cilj.

– Da, to je sve što želim.

Zbog načina na koji mi je odgovorila pomislio sam da se uplašila da će završiti kao gospođica Garber. Pokušao sam da je ohrabrim iako meni sve to nije imalo naročitog smisla.

– Jednog dana ćeš se udati. Srešćeš nekoga ko će ti se dopasti, oboje ćete se zatreskati i on će te zaprositi. I ubeđen sam da će tvoj otac biti presrećan da te dovede do oltara.

Preskočio sam deo o prepunoj crkvi. Tako nešto nisam mogao da zamislim.

Džejni je pažljivo razmišljala o onom što sam rekao, mada nisam shvatao šta tu ima da lupa glavu.

– Nadam se - konačno je prozborila.

Bilo mi je jasno da o tome više ne želi da govori, pa sam promenio temu.

– Kaži mi, koliko već dugo dolaziš u sirotište.

– Biće skoro sedam godina. Imala sam deset godina kada sam prvi put došla i bila sam mlađa od mnoge dece.

– Da li uživaš u tim posetama ili te one rastužuju?

– I jedno i drugo. Neka deca su stvarno preživela užasne stvari. Srce da ti se slomi kada slušaš o tome. Ali, kada te ugledaju kako nosiš knjige iz biblioteke ili neku novu igru, njihovi osmesi odagnaju ti tugu. To je najlepše osećanje na svetu.

Blistala je dok je govorila. Iako nije pričala u nameri da kod mene izazove grizu savesti, upravo se to dogodilo. Zbog takvih stvari nije bilo lako naći se u njenom društvu, ali sam se polako navikavao. Sve je umela da izvrne na najrazličitije načine.

U tom momentu gospodin Dženkins je otvorio vrata i pozvao nas da uđemo. Njegova kancelarija izgledala je skoro kao bolnica - na podu crne i bele pločice, zidovi beli, tavanica takođe, uza zid se nalazio metalni orman. Na mestu gde bi se u bolnici nalazio ležaj, ovde je stajao metalni pisaći sto koji je izgledao kao da je sišao sa montažne trake. Ni traga od bilo čega što bi bilo lično. Nikakve slike na zidu. Nikakva sitnica ili ukras.

Džejni me je predstavila gospodinu Dženkinsu. Rukovali smo se. Onda smo svi seli. Uglavnom je Džejni govorila. Odmah se videlo da se njih dvoje odavno poznaju. Gospodin Dženkins ju je zagrlio kad smo ušli. Počela je da izlaže naš plan. Gospodin Dženkins je predstavu video nekoliko godina ranije, i odmah je pogodio o čemu je reč. Mnogo je voleo Džejni. Znao je da ima najbolje namere, ipak, nije se složio.

– Mislim da ideja nije dobra.

– A zašto? - upitala je Džejni nabravši obrve. Bila je iskreno zapaljena njegovim nedostatkom dobre volje.

Gospodin Dženkins je uzeo olovku i počeo da lupka po radnom stolu. Očigledno je razmišljao o tome kako da objasni svoje viđenje. Spustio je olovku i uzdahnuo.

– Predlog je izvanredan i dobro znam da želiš da učiniš nešto posebno. Ali to je priča o ocu koji konačno uspeva da shvati koliko voli svoju kćer. - Na tren je zastao i ponovo uzeo olovku. - Božić je ionako dovoljno težak period. Ne treba decu podsećati na to šta im nedostaje. Mislim da bi, ako bi videla tu predstavu...

Nije morao da završi misao. Džejni je prinela ruku ustima.

– O, Bože - rekla je. - U pravu ste. Nisam uopšte razmišljala o tome.

Nisam ni ja, pravo da kažem. Ali, bilo je jasno kao dan da je gospodin Dženkins u pravu.

Zahvalio nam se na dobroj volji i razgovarali smo o tome šta bismo ipak mogli da uradimo za decu.

– Imaćemo malu jelku i nešto poklona, stvari koje deca mogu da podele. Posetite nas na Badnje večer, bićete dobrodošli.

Pozdravili smo se. Džejmi i ja smo hodali u tišini. Video sam da je tužna. Što sam više vremena provodio u njenom društvu, to sam više primećivao koliko je ta devojka osećajna. Nije uvek bila radosna i vesela. Verovali ili ne, tada sam prvi put zapazio da je Džejmi na neki način kao i svi mi.

– Žao mi je - tiho sam rekao.

– I meni.

Ponovo je imala taj odsutan pogled. Zastala je na tren.

– Samo sam želela da im priredim nešto posebno. Nešto što će zauvek pamtiti. Bila sam ubeđena da je ovo prava stvar... - uzdahnula je. - Izgleda da Bog ima neki plan o kojem još ništa ne znam.

Dugo je ćutala. Pogledao sam je. Džejmi se osećala loše, a to je bilo gore nego kada se sam osećam loše zbog nje. Za razliku od nje, ja sam zaslužio da se osećam bedno, jer sam znao u koju vrstu ljudi spadam. Ali ona...

– Kada smo već ovde, hoćeš li da uđemo na tren i vidimo decu? - upitao sam da prekinem tišinu. Učinilo mi se da jedino to može da joj popravi raspoloženje. - Mogao bih da te sačekam ovde, ili u autu, kako god hoćeš.

– Hoćeš li da uđeš sa mnom? - upitala je odjednom.

Pravo da kažem, nisam bio siguran da li ću moći da podnesem tako nešto, ali znao sam da je želela da se pojavimo zajedno. Bila je tako tužna da se odgovor nametnuo sam od sebe.

– Naravno.

– U ovo vreme obično su u sobi za zabavu.

Išli smo nekim hodnicima i na kraju stigli do vrata jedne velike prostorije. U jednom uglu nalazio se televizor i oko njega tridesetak metalnih stolica. Sve su bile zauzete, deca su izvijala vratove ne bi li bolje videla ekran - naravno, videli su dobro jedino oni koji su uspeli da ugrabe mesta u prvom redu.

Osmotrio sam prostoriju. U jednom uglu nalazio se stari sto za stoni tenis - bio je u očajnom stanju, ploča naprsila i prašnjava, mrežica pokidana. Nekoliko praznih plastičnih čaša stajalo je na njemu. Bilo je jasno da mu mesecima niko nije prišao, možda čak i godinama. Na zidu pored ovog stola nalazilo se nekoliko polica na kojima se tu i tamo mogla videti pokoja igračka, neke kocke, nekoliko tabli za društvene igre. I to malo stvari očigledno dugo niko nije koristio, već su samo skupljale prašinu. Preko puta, na drugom zidu, nalazilo se nekoliko klupa koje su bile natrpane izvrljanim novinama.

Stajali smo pored vrata i još nas niko od dece nije primetio. Upitao sam Džejmi čemu služe novine.

– Nema bojanica pa deca koriste novine. Odgovorila je i ne gledajući me, njenu su pažnju zaokupljala deca. Ponovo je počela da se smeši.

– Da li su ovo sve igračke koje deca imaju?

Klimnula je glavom. - Da. Dozvoljeno im je da u sobama drže igračke od pliša, a sve ostale igračke nalaze se u ovoj sobi.

Džejmi je navikla na tu sliku, ali meni je ta velika i veoma oskudno nameštena soba delovala poražavajuće. Nisam mogao da zamislim odrastanje na mestu poput ovog.

Konačno smo ušli u sobu. Jedan dečak se okrenuo jer je čuo korake. Imao je oko osam godina, kosa mu je bila crvena i imao je pegice na nosu. Nedostajala su mu dva prednja zuba.

– Džejmi - uzviknuo je sav radostan kada ju je ugledao i odjednom su se i druge male glave okrenule. Deca su bila uzrasta od pet do dvanaest godina. Bilo je više dečaka nego devojčica. Kasnije sam saznao da pošto napune dvanaest godina, odlaze da žive u nekoj porodici.

– Zdravo, zdravo - uzvratila je pozdrav. - Kako si?

Nekoliko dece nas je okružilo. Neka deca nisu obraćala pažnju na nas i iskoristila su priliku da sednu na upražnjena mesta bliže televizoru. Džejmi me je upoznala s jednim starijim dečakom koji je pitao da li sam joj ja dečko. Po tonu njegovog glasa, zaključio sam da i ovde o Džejmi vlada mišljenje slično kao u našoj školi.

– On mi je samo drug. Ali je mnogo dobar.

Narednih sat vremena proveli smo s decom. Mene su prosto zasipali pitanjima, hteli su da znaju gde živim, da li je moja kuća velika,

koji auto vozim. Konačno smo pošli, a Džejmi je obećala da će ih uskoro ponovo posetiti. Primetio sam da nije obećala da ću i ja doći s njom.

– Stvarno su dobra deca - rekao sam dok smo išli prema automobilu. - Drago mi je što im pomažeš.

Džejmi se nasmešila. Posle takve izjave nema mnogo šta da se kaže. Znao sam da i dalje razmišlja o tome čime bi mogla da ih obrađuje za Božić.

Sedam

Došao je i decembar, probe su trajale nešto duže od dve nedelje i već se dobro smrkavalo u vreme kada nas je gospođica Garber puštala da idemo kući. Džejmi me je pitala da li bih je pratio do kuće. Ne znam zašto je to želela. Ne bi se moglo reći da je tih davnih godina Bjufort bio stecište napasnika. Jedino ubistvo o kojem sam čuo dogodilo se šest godina ranije - kod Morisove krčme nađen je momak izboden nožem. Inače, ta krčma je bila omiljeno sastajalište ljudi poput Lua. U gradu je vladala panika čitavih sat vremena, telefoni su zvonili na sve strane, žene slabijih živaca ludele su na pomisao da se možda kakav manijak smuca ulicama u potrazi za novim žrtvama. Zaključavala su se vrata, proveravali pištolji, muškarci su sedeli kraj prozora kao u osmatračnicama ne bi li ugledali kakvu sumnjivu priliku kako se vrzma ulicom. Međutim, sve se okončalo pre nego što se noć spustila na grad. Ubica je sam došao u policijsku stanicu, pravdao se tvrdeći da je to bila kafanska tuča koja je uzela maha i očigledno da je žrtva izvukla deblji kraj. Optužen je za ubistvo drugog stepena i za to dobio šest godina zatvora. Policajci u našem gradu obavljali su najdosadniji posao na svetu, pa ipak, voleli su da se hvališu, sede u kafeima i pričaju o „velikom zločinu“, kao da su upravo oni razrešili slučaj Lindberg.

Džejmina kuća bila mi je usput, i nisam mogao da odbijem da je pratim a da je ne povredim. Ne da mi se sviđala, ili tako nešto, nemojte da steknete pogrešan utisak. Samo, kada s nekim provodite po nekoliko sati svakog dana i znate da će tako biti i najmanje narednih nedelju dana, onda ne želite da uradite ništa što bi nekom od vas dvoje zagorčalo dan koji sledi.

Predstava je trebalo da se odigra sledećeg petka ili subote i ljudi su već dosta govorili o njoj. Gospođica Garber bila je ushićena mojom i Džejminom igrom i neprestano je govorila kako će ova predstava biti bolja od svih do tada izvedenih. Otkrili smo da ume da se bavi i reklamom. U gradu je postojala jedna radio-stanica i gospođica Garber

je bila pozvana da govori o predstavi, i to ne jednom, već dva puta. „Biće izvanredno, zaista izvanredno.“ Pozvala je i novinare i oni su obećali da će napisati članak, pre svega zbog odnosa Džejmi-Hegbert, iako su svi u gradu već znali da joj je on otac. Gospođica Garber bila je neumorna. Tog dana saopštila nam je da će u pozorište biti uneto još sedišta jer se očekuje velika navala gledalaca. I to onih koji će uzdisati i unositi se kao da je u pitanju ko zna šta, ali, kad razmislim, možda za neke od njih ovo i jeste bio veliki događaj. Ne zaboravite, u našem razredu bilo je još momaka poput Edija. On je sigurno smatrao da je njegov nastup u ovoj predstavi jedinstvena prilika da neko i na njega jednom obrati pažnju. Tužno u svemu bilo je to što je on verovatno bio u pravu.

Možda mislite da je i mene ponela atmosfera, ali niste u pravu. Drugovi su me i dalje zadirkivali, a i ne pamtim kada sam poslednji put imao slobodno poslepodne. Jedino što me je držalo bila je činjenica da radim „pravu stvar“. Nije to bilo bogzna šta, ali, iskreno govoreći, bilo je to najviše što sam mogao da učinim. Ponekad bih se stvarno osećao dobro zbog onog što radim, ali nisam hteo da priznam. Skoro da sam mogao da zamislim anđele na nebu kako stoje i posmatraju me setno dok im u očima blistaju suze kazujući kako sam divan zbog žrtve koju podnosim.

I tako, pratio sam je kući te prve večeri, razmišljajući o ovome što sam vam upravo ispričao. Džejmi mi je iznenada postavila pitanje.

– Da li je tačno da ti i tvoji drugovi ponekad idete noću na groblje?

Bio sam iznenađen. Iako se ne može reći da je to bila tajna, čudilo me je da nju tako nešto uopšte zanima.

– Da - slegnuo sam ramenima. – Ponekad.

– A šta tamo radite osim što jedete kikiriki?

Znala je čak i to.

– Pa ne znam. Razgovaramo... šalimo se. Jednostavno, sviđa nam se da idemo tamo.

– Da li se nekada plašiš?

– Ne. Zašto? Da li bi se ti plašila?

– Ne znam. Moguće da bih.

– Zašto?

– Pitala bih se da li ispravno postupam.

– Ne radimo mi tamo ništa loše. Mislim, ne razbijamo nadgrobne spomenike, ne bacamo otpatke.

Nisam hteo da spominjem razgovore o Henriju Prestonu jer sam znao da o tako nečemu nije bila voljna da sluša. Prošle nedelje Erik je glasno razmišljao o tome koliko brzo čovek poput Henrija može da legne u krevet i da... uh... znate već.

– Da li nekad jednostavno sedite i oslušujete zvukove? Zrikavce, šum lišća kada dune vetar? Da li legnete na leđa i posmatrate zvezde?

I Džeimi i ja smo bili u „nezgodnim“ godinama, s tim što ona nije imala pojma ni o čemu. Pokušaj da se razumeju *dečaci* bio je ravan poduhvatu da se obori teorija relativiteta.

– Ne baš.

Klimnula je glavom.

– To je nešto što bih ja radila da se tamo zateknem, mislim, ako ikada odem. Mirno bih sedela, gledala oko sebe, slušala.

Čitav razgovor učinio mi se čudnim, ali nisam hteo da se dalje udubljujem, tako da smo nekoliko minuta hodali ćuteći. Pošto se ona već pomalo raspitivala o meni, osetio sam se nekako obaveznim da i ja nju upitam nešto lično. Mislim, kada već nije pominjala božji naum i tome slično, ovo je bilo najmanje što sam mogao da uradim.

– I tako, reci mi šta ti radiš, osim toga što odlaziš u sirotište, pomažeš ugroženim životinjama, čitaš Bibliju.

Zvučalo mi je neverovatno, priznajem, ali *ona je to stvarno radila*.

Nasmešila se. Moja neočekivana zainteresovanost za njen život iznenadila ju je više od samog pitanja.

– Radim dosta toga. Učim, provodim vreme s tatom. Ponekad igramo remi.

– Da li nekada izađeš s drugaricama, bez nekog posebnog razloga, tek da sedite i čavrljate?

– Ne.

Po tonu njenog glasa shvatio sam da je i njoj samoj jasno da baš niko ne želi da se druži s njom.

– Siguran sam da si uzbuđena zbog odlaska na fakultet - rekao sam tek da skrenem razgovor.

Zastala je na tren.

– Mislim da neću ići na fakultet - rekla je kao da je u pitanju sasvim obična stvar. Nisam očekivao takav odgovor. Bila je među najboljim učenicima i u zavisnosti od razvoja događaja u drugom polugodištu najverovatnije će biti izabrana da održi govor na svečanosti povodom dodele diploma. Već je postojala opklada oko toga koliko će puta izgovoriti „božji naum“. Ja sam tvrdio četrnaest, budući da će imati svega pet minuta za govor.

– A Maunt Sermon? Mislio sam da si nameravala da ideš tamo. Oduševila bi se.

U očima joj se na tren pojavila iskrica.

– Misliš, jedino se tamo uklapam? Umela je da pogodi tačno u metu.

– Nisam tako mislio - brzo sam uzvratio. - Samo sam čuo kako si se radovala što ćeš poći tamo iduće godine.

Slegla je ramenima. Nije ništa rekla. Iskreno da kažem, nisam znao šta da mislim. Utom smo i stigli do njene kuće. Stajali smo na trotaru i mogao sam da razaznam Hegbertovu senku iza zavesa u dnevnoj sobi. Lampa je bila upaljena, a on je sedeo na sofi kraj prozora. Glava mu je bila povijena kao da nešto čita. Bibliju, pretpostavio sam.

– Hvala što si me dopratio - rekla je i pogledala me još jednom pre nego što se zaputila u kuću.

Posmatrao sam je. Razmišljao sam o tome kako je ovo bio naš najčudniji razgovor. Bila je zapravo normalna uprkos tome što su mi neki njeni odgovori bili čudni.

Sledeće večeri ponovo sam je pratio kući. Raspitivala se o mom ocu.

– On je sasvim dobro, uveren sam. Samo, često je odsutan.

– Da li ti nedostaje što nije kraj tebe?

– Ponekad.

– I meni nedostaje moja mama, iako je nisam ni upoznala.

Prvi put sam pomislio da Džejmi i ja imamo nešto zajedničko. Zastao sam na tren.

– Mora da ti je teško - rekao sam iskreno. - Za mene moj otac je stranac, pa ipak, dolazi i viđamo se.

I dalje smo hodali. Okrenula se i pogledala me na tren. Popravila je punđu. Primetio sam da to radi svaki put kada je nervozna ili kada ne zna šta da kaže.

– Jeste, ponekad. Nemoj pogrešno da me shvatiš. Volim oca svim srcem, ali nekad se zapitam kako bi izgledalo da imam i majku. Mislim da bismo nas dve mogle da razgovaramo drugačije, onako kako otac i ja ne možemo da pričamo.

Pretpostavio sam da je imala na umu priče o mladićima. Tek kasnije shvatio sam koliko sam pogrešio.

– Kako izgleda živeti s tvojim ocem? Da li je isti kao u crkvi?

– Ne. Veoma je duhovit.

– Hegbert? - izletelo mi je. Nisam mogao ni da zamislim.

Mislim da se iznenadila što sam njenog oca nazvao po imenu, ali je prešla preko toga, kao da nije ni čula.

– Zašto te to toliko čudi? Dopašće ti se kada ga upoznaš.

– Sumnjam da će se to ikada desiti.

– Nikad se ne zna šta je božji naum. - Nasmejala se.

Nisam mogao da podnesem takve izjave. Moglo se zaključiti da svakog dana razgovara s Bogom i da se nikada ne zna što joj je „Onaj odozgo“ saopštio. Možda je čak imala ulaznicu za raj, budući da je bila tako dobra duša.

– Otkud bih ja mogao da ga upoznam? - upitao sam.

Nije odgovorila, nasmešila se, kao da čuva neku tajnu koju ja ne smem da znam. Kao što već rekoh, nisam podnosio te stvari.

Sledeće večeri pričali smo o njenoj Bibliji.

– Zašto se ne razdvajaš od nje?

E sad, pretpostavljao sam da svuda vuče tu Bibliju jednostavno jer je sveštenikova kćer. I nije bila mnogo umna pretpostavka kada se uzme u obzir sve što znamo o Hegbertu. Biblija koju je ona nosila bila je stara, korice su bile prilično otrcane, a ja sam smatrao da bi osoba poput nje bila u stanju da svake godine kupuje po jednu Bibliju ne bi li tako poboljšala prodaju ili pokazala svoju neutaživu zainteresovanost i posvećenost Bogu.

Napravila je nekoliko koraka pre nego što je odgovorila.

– Pripadala je mojoj majci - jednostavno je kazala.

– Oh... - reko kao da sam upravo zgazio na nečiju omiljenu kornjačicu.

Pogledala me je. - U redu je, kako si uopšte mogao da znaš?

– Izvini što sam pitao...

– Nije važno. - Zastala je. - Moji roditelji su ovu Bibliju dobili na dan svog venčanja i majka ju je odmah prisvojila. Čitala ju je neprestano, pogotovo kada je prolazila kroz teške periode svog života.

Pomislio sam na spontane pobačaje. Džejmi je nastavila.

– Volela je da čita Bibliju noću, pre nego što usni. Bila je s njom i u bolnici kada sam ja rođena. Ocu su saopštili da je majka umrla na porođaju i on je zajedno sa mnom iz bolnice poneo i Bibliju.

– Žao mi je - ponovio sam. Kada vam neko priča o tužnim događajima, jedino što vam pada na pamet da kažete jeste da vam je žao, makar to ponovili nekoliko puta.

– Kada nosim ovu Bibliju... osećam da sam deo svoje majke. Možeš li to da razumeš?

U glasu joj se nije osećala tuga, samo je odgovarala na moje pitanje. Nekako mi je bilo još gore.

Pošto mi je sve ispričala, ponovo sam mislio na to kako ju je Hegbert odgajao i nisam znao šta da kažem. Smišljao sam šta da joj kažem i odjednom začuh automobilsku sirenu iza naših leđa. I Džejmi i ja smo stali i okrenuli se istovremeno. Auto se zaustavio.

U autu su bili Erik i Margaret, Erik je vozio, pa je Margaret bila bliža nama.

– Hej, vidi ko je ovde - rekao je Erik. Nagnuo se preko volana kako bismo mogli da mu vidimo lice. Nisam mu spominjao da Džejmi pratim do kuće i, budući da mozak u tom uzrastu radi na neki poseban način, ovaj novi razvoj događaja odjednom je zasenio sve o čemu smo dotad pričali.

– Zdravo, zdravo - veselo je rekla Džejmi.

– Pratiš je kući, Landone? - Mogao sam da vidim đavolka koji se krije iza Erikovog osmeha.

– Zdravo - rekao sam i ja, ali sam poželeo da se uopšte nismo sreli.

– Lepo večer za šetnju, zar ne? - kazao je Erik. Mislim da je bio hrabriji nego što je to inače u Džejminom prisustvu jer se bliže nama nalazila Margaret. Nije nameravao da propusti ovu divnu priliku.

Džejmi se nasmešila. - Jeste.

Erik je čežnjivo pogledao unaokolo, pa duboko udahnuo. Znao sam da se pretvara.

– Oh, ovde je stvarno divno - uzdahnuo je i pogledao nas. - Ponudio bih vam da vas povezem, ali to ne bi bilo ni izdaleka tako lepo kao šetnja po mesečini, a ja nikako ne bih hteo da to propustite.

Rekao je to kao da nam čini uslugu.

– O, skoro da smo stigli do moje kuće - rekla je Džejmi. - Namerala sam da Landonu ponudim sok. Da li biste nam se pridružili? Ima dovoljno za sve.

Sok? U njenoj kući? Nije ni pomenula... Stavio sam ruke u džepove pitajući se koliko se cela situacija može pogoršati.

– Ne... u redu je. Upravo smo krenuli u kafe.

– Iako se sutra ide u školu? - upitala je Džejmi naivno.

– Nećemo se dugo zadržati - obećao je Erik. - Vreme je da pođemo. Uživajte u soku, vas dvoje.

– Hvala što ste se zaustavili da popričamo - rekla je Džejmi i mahнула.

Erik je pokrenuo auto. Džejmi je sigurno mislila da je pažljiv vozač, što on, u stvari, nije bio. Umeo je, doduše, da se dobro izvuče kada slupa auto. Sećam se da je jednom prilikom rekao majci da se prednji deo automobila ulubio jer se na putu odjednom isprečila krava. „Sve se odigralo tako brzo, mama. Ta krava je iskočila niotkuda, našla se tačno ispred mene i nisam uspeo da zakočim na vreme.“ E, sad, svi znaju da krave ne padaju s *neba*, ali majka mu je poverovala. Inače, ona je svojevremeno predvodila tim navijačica.

Kada su se izgubili iz vida, Džejmi se okrenula prema meni i nasmešila.

– Imaš divne prijatelje.

– Da - oprezno sam rekao.

Pošto sam je dopratio - ne, nisam ostao da popijem sok - uputio sam se svojoj kući mrmljajući celim putem.

Džejmine reči smetnuo sam s uma i mogao sam da čujem kako mi se prijatelji podsmevaju.

Je li vidite šta se dešava kada je neko učtiv momak?

Sledećeg jutra svi su u školi znali da sam pratio Džejmi, što je podstaklo ogovaranje i nagađanja, s tim što je ovog puta bilo gore. Bilo

je tako neprijatno da sam bio prinuđen da pauzu za ručak provedem u biblioteci ne bih li se izvukao.

Te večeri imali smo probu u pozorištu. Bila je to poslednja pred izvođenje predstave i bilo je puno posla. Odmah posle škole mladići su dobili zadatak da u iznajmljen kamion natovare sav dekor i rekvizite. Međutim, nevolja je bila što smo Edi i ja bili jedini od momaka, a što se njega tiče, ne može se reći da je naročito darovit da uskladi pokrete. Iznosili smo jedan od težih komada, a njegovo telo odbijalo je da saraduje. U odsudnim momentima Edi je gubio ravnotežu, saplitao se preko trunke prašine ili buba po podu, a dekor se svom svojom težinom obrušavao na moje prste i pribijao ih uz okvir vrata, što je strašno bolelo.

– Izzzvini - mucao je. - Dda li te je zzzabolelo?

Prigušivao sam psovke procedivši: - Potrudi se da se to ne ponovi.

Ali nije mu polazilo za rukom da se ne sapliće. Dok smo sve izneli i utovarili, moji prsti poprimili su izgled Tobijevih. Sećate li se, pomeno sam Tobija, pomoćnog radnika. Najgore od svega bilo je to što nisam stigao ni da jedem pre nego što je proba počela. Premeštanje dekora i rekvizita trajalo je puna tri sata. Završili smo s postavljanjem nekoliko minuta pre nego što su ostali stigli i bilo je vreme da počnemo probu. Sa svim što sam preživeo tog dana, nepotrebno je reći da sam bio prilično loše raspoložen.

Preleteo sam preko svoje uloge, a da nisam ni razmišljao o tome šta izgovaram. Gospođica Garber nije nijednom izustila svoje čuveno *izvanredno*. Izgledala je zabrinuto. Džejmi se jednostavno nasmešila govoreći joj da ne brine, da će sve proteći u najboljem redu. Znao sam da Džejmi pokušava da me opravda. Kada me je upitala da je pratim kući, odbio sam je. Pozorište se nalazilo usred grada i nije mi bilo usput. Osim toga, nisam hteo da me ponovo vide s njom. Ali gospođica Garber je čula Džejmino pitanje i rekla je veoma oštro da je sigurna da će mi biti zadovoljstvo da je otpratim. „Tako ćete imati prilike da još malo porazgovarate o predstavi. Možda ćete moći i da ispravite neke sitne propuste.“ Pod tim „propusti“ podrazumevala je mene.

Tako sam još jednom morao da je pratim kući. Mogla je da pretpostavi da nisam raspoložen za priču jer sam hodao korak ispred nje,

držao ruke u džepovima i nisam se osvrtao da vidim ide li za mnom. Tako je bilo prvih nekoliko minuta, nisam progovorio ni reč.

– Nisi baš dobro raspoložen? - napokon se oglasila. - Večeras se uopšte nisi trudio.

– Tebi nikad ništa ne promakne, zar ne? - podrugljivo sam uzvratio a da je nisam ni pogledao.

– Možda mogu da ti pomognem? - rekla je nekako vedro, što me je još više razljutilo.

– Sumnjam.

– Možda ako bi mi rekao šta nije u redu...

Nisam joj dozvolio da završi.

– Slušaj. - Stao sam i okrenuo se licem prema njoj. - Proveo sam ceo dan vukući dekor i rekvizite, nisam ništa jeo od ručka i povrh toga treba da prepešačim dva kilometra više kako bih se uverio da si bezbedno stigla do kuće iako i ti i ja dobro znamo da nije potrebno da te pratim.

Podigao sam glas na nju prvi put otkako se poznajemo. Pravo da kažem, prijalo mi je na neki način, već se dugo skupljalo u meni. Džejmi je bila previše zbunjena da bi mogla da odgovori i ja sam nastavio.

– Ovo radim jedino zbog tvog oca koji me, povrh svega, i ne podnosi. Cela stvar nema smisla, voleo bih da nisam ni pristao na to.

– Govoriš tako jer si uznemiren zbog predstave.

Odmahnuo sam glavom i tako je prekinuo. Nekad mi je teško da stanem kada bujica reči pokulja iz mene. Njenu vedrinu i optimizam mogao sam da podnosim samo do određene granice, a tog dana sam stvarno bio na ivici.

– Zar ne shvataš? - rekao sam iznervirano. - Predstava nema nikakve veze s ovim, ja jednostavno ne želim da se nalazim ovde. Ne želim da te pratim kući, ne želim da moji drugovi neprestano pričaju o meni, ne želim da s tobom provodim vreme. Ti se ponašaš kao da smo prijatelji, ali mi to nismo. Nismo ništa. Samo želim da se sve ovo što pre završi kako bih mogao da se vratim svom uobičajenom načinu života.

Ove reči su je povredile i, iskreno da kažem, nisam mogao da je krivim zbog toga.

– Jasno - bilo je sve što je izgovorila. Očekivao sam da počne da viče na mene, da se brani, da me ubeđuje, ali nije. Samo je gledala u zemlju. Mislim da je deo nje hteo da plače, ali nije zaplakala, i ja sam se konačno udaljio ostavljajući je da stoji nasred ulice. Čuo sam kada se minut kasnije pokrenula. Išla je nekoliko metara iza mene sve dok nismo stigli do njene kuće. Nije pokušavala da mi se ponovo obrati. Čuo sam njen glas tek kada se uputila prema vratima.

– Hvala što si me dopratio do kuće.

Trgao sam se. Čak i kada sam joj drsko sasuo u lice najodvratnije reči, ona je i dalje umela da pronađe nešto zbog čega bi mi se zahvalila. Takva je bila, i mislim da sam je zbog toga mrzeo.

Zapravo, mislim da će pre biti da sam mrzeo sebe.

Osam

Veče je bilo hladno i sveže, nebo potpuno čisto, bez ijednog oblaka. Trebalo je da se u pozorištu pojavimo sat pre početka predstave. Celog dana osećao sam se prilično loše zbog svega što sam rekao Džejmi prethodne večeri. Uvek je bila tako fina prema meni, a ja sam se poneo kao grubijan. Video sam je u hodniku za vreme odmora i hteo sam da joj pridem i da se izvinim, ali se ona nekako izgubila u gužvi pre nego što sam uspeo da dođem do nje.

Već je bila u pozorištu kada sam stigao. Video sam je kako stoji i razgovara s gospođicom Garber i Hegbertom. Svi su bili u pokretu, napeti i nestrpljivi, a ona je izgledala tako čudno ravnodušna. Na sebi još nije imala kostim - dugačku belu haljinu koja je trebalo da dočara anđeosku pojavu - i dalje je bila obučena kao u školi. Osećao sam se nelagodno jer nisam znao kako će se Džejmi ponašati prema meni. Ipak sam im prišao.

– Zdravo, Džejmi. Dobro veče, oče... gospođice Garber.

Džejmi se okrenula prema meni.

– Zdravo, Landone - tiho je rekla. Znao sam da je i ona razmišljala o prethodnoj večeri jer se nije nasmešila kada me je ugledala, iako je to uvek radila. Zamolio sam je porazgovaramo nasamo i nas dvoje smo se odvojili. Video sam da nas Hegbert i gospođica Garber posmatraju. Udaljili smo se nekoliko koraka da ne bi mogli da čuju šta govorimo. Nervozno sam bacio pogled na pozornicu.

– Žao mi je zbog svega što sam ti sinoć rekao. Znam da sam te povredio, pogrešio sam.

Gledala me je kao da se pita da li može da mi veruje.

– Da li stvarno misliš sve što si rekao? - konačno je upitala.

– Bio sam samo loše raspoložen, to je sve. - Nisam baš odgovorio na njeno pitanje.

– Jasno - kazala je na isti način kao i prethodne večeri, pa se okrenula prema praznom gledalištu. Ponovo je imala taj tužan izraz u očima.

– Vidi - rekoš tražeći njenu ruku. - Obećavam da ću se iskupiti.

Ne pitajte me zašto sam to rekao. Jednostavno, u tom momentu učinilo mi se da je tako najispravnije. Nasmejala se po prvi put te večeri.

– Hvala - rekla je pogledavši me.

– Džejmi?

Okrenula se. - Da, gospođice Garber.

– Mislim da smo spremni za tebe. - Rukom joj je dala znak.

– Moram da pođem.

– Znam.

Poželeti sreću nekom pred nastup bilo je baksuzno. Pogledali smo se i saučesnički namignuli jedno drugom.

Kucnuo je čas da se pripremimo, pa smo pošli na različite strane. Uputio sam se u garderobu za muškarce. Pozorište je ipak bilo sasvim pristojno, ne zaboravite da je reč o Bjufortu, i postojale su odvojene garderobe za muškarce i žene, pa smo se osećali kao pravi glumci.

Jednom prilikom su nam uzeli mere da bi mogli da preprave kostime, tako da me je kostim već čekao u garderobi. Počeo sam da se svlačim kada je Erik neočekivano banuo. Bio je tu i Edi koji je oblačio kostim skitnice, i u očima mu se pojavio užas kada je ugledao Erika. Otprilike jednom nedeljno Erik ga je uzimao na zub, tako da je Edi izleteo iz garderobe što je brže mogao iako se nije sasvim obukao. Erik na njega nije ni obratio pažnju, već je seo na sto ispred ogledala.

– Pa, šta nameravaš da uradiš? - Na usnama mu je lebdeo vragolast osmeh.

Znatiželjno sam ga pogledao.

– Na šta misliš?

– Na predstavu, tupavko. Da li ćeš da zabrljaš, zaboraviš tekst ili tako nešto?

Odmahnuo sam glavom. - Ne.

– Preturićeš dekor?

Svi su znali za taj nesrećni dekor.

– Nisam planirao - smelo sam odgovorio.

– Misliš, ovo ćeš obaviti baš kako treba?

Klimnuo sam glavom. Na drugo nisam ni pomišljao.

Dugo me je posmatrao, kao da me prvi put vidi. - Rekao bih da konačno odrastaš, Landone.

Nisam znao da li da te reči shvatim kao kompliment, budući da ih je Erik izgovorio. U svakom slučaju, bilo je svejedno.

Znao sam da je u pravu.

U predstavi, kada prvi put ugleda anđela, Tom Tornton ostaje zapanjen, zbog čega i pomaže ženi koja provodi Božić s nesrećnim ljudima. Prve reči koje Tom izgovara su: „Lepa si“. Trebalo je da ih izgovorim kao da dolaze iz srca. Bio je to glavni deo koji daje pečat celoj predstavi. Međutim, nisam nikako mogao da to izvedem kako treba.

Naravno, tekst sam znao napamet, ali mi nije polazilo za rukom da budem uverljiv, kao što bi se, ako izuzmemo Hegberta, desilo svakome ko treba da gleda u Džejmi dok izgovara te reči. Jedino za tu scenu gospođica Garber nije nikada rekla da je *izvanredna*. Bio sam nervozan. Pokušavao sam da kao anđela zamislim neku drugu osobu, ali uza sve ostalo na šta je trebalo da obratim pažnju, jednostavno sam se gubio. Džejmi je još bila u garderobi kada je zavesa konačno podignuta. Nisam video kako izgleda u kostimu, ali nije ni bilo bitno, jer se nije pojavljivala u prvih nekoliko scena u kojima se predstavljao lik Toma Torntona i njegov odnos prema detetu.

Uh, nisam ni sanjao da ću biti toliko uzbuđen kad kročim na pozornicu jer smo toliko vežbali. Međutim, probe su bile nešto sasvim drugo. Pozorište je bilo prepuno. Kao što je gospođica Garber i predvidela, bilo je potrebno postaviti još cela dva reda sedišta. U normalnim prilikama ima mesta za četiri stotine gledalaca, a u dva dodata reda moglo je da se smesti još najmanje pedeset. Bilo je i ljudi koji su stajali naslonjeni uza zid, stešnjeni poput sardina.

Vladala je potpuna tišina kada sam izašao na pozornicu. Primetio sam da su se u gledalištu nalazile uglavnom starije gospođe koje igraju bingo i piju „Bladi Meri“ za nedeljnim ručkom. Video sam da Erik i društvo sede u poslednjem redu. Čudan osećaj, stajati tako pred svima, a oni čekaju da nešto izgovorim.

Trudio sam se svom silom da to izbacim iz glave dok smo izvodili prve scene. Uzgred, Seli, jednogoodo čudo, igrala je moju kćerku jer je bila sitna. Sve je prošlo kao za vreme proba. Nismo pokazali ništa posebno ali nismo ni pogrešili tekst. Zavesa se spustila i trebalo je

brzo premestiti dekor za sledeći čin. Ovog puta su svi pomagali. Izbegavao sam Edija na sve načine i tako sam uspeo da sačuvam prste.

Ni tada nisam video Džejmi - pretpostavljam da je bila oslobođena pomeranja dekora jer je njen kostim bio od tankog materijala i mogao je da se pocepa na nekom od eksera. Nisam imao vremena da razmišljam o njoj, bilo je previše posla. Zavesa se ponovo podigla i vratio sam se u svet Hegberta Salivana - lutao sam ulicama i zagledao u izloge tražeći muzičku kutiju koju je moja kći želela za Božić. Bio sam leđima okrenut prema mestu na kojem je trebalo da se pojavi Džejmi. Čuo sam kako je publici zastao dah kada se Džejmi pojavila na pozornici. Zavladała je grobna tišina. Krajičkom oka primetio sam da Hegbertu podrhtava brada. Čim sam se okrenuo, shvatio sam šta je posredi.

Po prvi put otkako je znam njena kosa boje meda nije bila podignuta u pundu. Bila je duža nego što sam mislio, spuštala se slobodno pokrivajući ramena. Džejmina kosa bila je posuta šljokicama koje su se, obasjane svetlošću sa pozornice, presijavale poput kristala. Bela haljina bila je podešena tačno prema njenoj figuri. Božanstveno. Nije izgledala kao devojka s kojom sam odrastao a koju sam nedavno upoznao. Bila je našminkana, ne mnogo, tek toliko da se istaknu meke crte njenog lica. Blago se osmehivala kao da u srcu čuva tajnu, što je uostalom i bilo predviđeno scenarijem.

Izgledala je kao pravi anđeo.

Znam da mi se vilica stegla, samo sam stajao i gledao u nju. Kao da je čitava večnost prošla dok sam se konačno usudio da progovorim. Duboko sam udahnuo.

– Lepa si.

Mislím da su svi u publici, od bakica iz prvih redova do mojih drugova u dnu sale znali da stvarno tako i mislim.

Po prvi put sam bio stvarno ubedljiv.

Devet

Reći da je predstava doživela ogroman uspeh bilo bi previše skromno. Publika se i smejala i plakala, što se inače od nje i očekivalo. Džejmino pojavljivanje činilo je da predstava postane izuzetan događaj. Mislim da je cela naša družina bila zatečena uspehom koliko i ja. I svi su bili uzbuđeni kada se Džejmi pojavila na pozornici. Sve to dalo je predstavi novi polet i ostavilo snažniji utisak. Prvo izvođenje proteklo je bez greške i, verovali ili ne, sledeće večeri pojavilo se još više gledalaca. Čak je i Erik došao da mi čestita, što me je iznenadilo posle onog što je izgovorio u garderobi.

– Bili ste dobri, vas dvoje - jednostavno je rekao. - Ponosan sam na tebe, drugar.

Gospođica Garber je neumorno ponavljala izvanredno svakome ko je hteo da je sluša ili ko bi se tek zatekao u prolazu. Toliko sam puta čuo tu reč da mi je, dugo pošto sam već legao i pokušavao da zaspim, odjekivala u glavi. Da se vratim na priču. Zavesa se poslednji put spustila i pošao sam da pronađem Džejmi. Ugledao sam je, stajala je po strani sa svojim ocem. Oči su mu bile pune suza. Nisam nikada ranije video da Hegbert plače. Džejmi ga je zagrlila i dugo su tako stajali. Mazio ju je po glavi i šaputao: „Anđele moj“. Njene oči bile su zatvorene. I sam sam osetio da me guše suze.

„Prava stvar“ ipak nije bila tako loša.

Onda joj je Hegbert, sav ponosan, dao znak da se pridruži ostalima iz ekipe. Bila je obasuta pažnjom i čestitanjima. Bila je svesna da je dobro odigrala svoju ulogu, ali je svima govorila da ne razume zbog čega tolika galama. Ponašala se kao i inače, bila je vesela, ali je izgledala toliko lepo da je sve to ostavljalo drugačiji utisak. Stajao sam u pozadini, pustio sam je da uživa u svoj toj pažnji i moram da priznam da se deo mene osećao poput starog Hegberta. Radovao sam se zbog njenog uspeha, a bio sam i pomalo ponosan. Kada me je konačno ugledala, izvinila se ostalima i prišla mi. Pogledala me je i nasmešila se.

– Hvala ti, Landone, hvala za sve što si uradio. Učinio si mog oca veoma srećnim.

– Nema na čemu. - Bio sam iskren.

Kako što rekoh, pade mi na pamet da će je Hegbert uskoro povesti kući, a ja sam tako silno želeo da je te večeri baš ja otpratim.

Nedelja pred božićni raspust bila je najnapornija jer su sledili testovi iz svih predmeta. Kao da mi to nije bilo dovoljno, nego sam još morao da predam i prijavu za Univerzitet Severne Karoline, što sam, naravno, odlagao do poslednjeg momenta koristeći probe kao izgovor. Nameravao sam da se te nedelje ozbiljno bacim na nauku. Bez obzira na sve što me je čekalo, nisam mogao a da ne razmišljam o Džejmi.

Tokom predstave delovala je zadivljujuće i pretpostavio sam da je to izražavalo i promenu u njoj samoj. Ne znam zašto sam tako razmišljao. Tim pre sam bio zapanjen kada sam je u školi ponovo video obučenu kao uvek, u braon džemperu, suknji na falte, s pundom.

Bilo je dovoljno da je samo pogledam pa da mi bude žao. Za vreme vikenda svi su je smatrali normalnom, čak posebnom, ili se makar tako činilo. O, da, sada su se svi lepše ponašali prema njoj, čak su joj i oni koji inače s njom nisu razgovarali priznali da je bila izvanredna. Međutim, bilo mi je jasno da to neće biti dugog veka. Mišljenje uvreženo u detinjstvu nije lako promeniti, i pitao sam se da li će se odnos prema njoj čak pogoršati. Sada kada su svi shvatili da ona odista može da izgleda normalno, moguće je da će postati nemilosrdniji.

Želeo sam da s njom podelim svoje utiske, uistinu jesam, samo sam nameravao da sačekam kraj nedelje. Ne samo zbog toga što sam imao posla preko glave već sam želeo i da razmislim i pronađem najbolji način da to učinim. Zapravo, i dalje sam osećao grizu savesti zbog svega što sam joj rekao one večeri kada sam je poslednji put pratio kući. Ne samo zbog toga što je predstava ispala izvrsna. Pre zato što je Džejmi sve vreme našeg druženja bila uvek tako prijatna. Loše sam se poneo i potpuno sam bio svestan toga.

Da budem iskren, mislio sam da ne želi da razgovara sa mnom. Znao sam da je mogla da primeti da pauze za ručak provodim sa svojim drugovima, dok ona sedi sama u uglu i čita Bibliju. Nije nam

nijednom prišla. Nastava se završila i spremao sam se da pođem kući kada sam iza leđa čuo njen glas. Pitala je da li bih mogao da je ispratim kući. Pristao sam iako još nisam bio spreman da joj iznesem svoja razmišljanja. Znate, za stara dobra vremena.

Džejmi je odmah prešla na stvar.

– Sećaš li se svega što si mi rekao kada si me poslednji put pratio kući?

Klimnuo sam glavom, bilo bi mi prijatnije da to nije spomenula.

– Obećao si da ćeš se iskupiti.

Zbunio sam se na tren. Mislio sam da sam to već zavredio, da je moje zalaganje u predstavi bilo dovoljno. Džejmi je nastavila.

– Razmišljala sam o tome šta bi mogao da uradiš. - Nije mi dala da dođem do reči. – I evo šta sam smislila.

Pitala je da li bih hteo da sakupim teglice i konzerve koje je ona početkom godine postavila po svim radnjama u gradu. Stajale su na tezgama, obično blizu kase kako bi ljudi mogli da u njih ubace koju paricu. Novac je bio namenjen za sirotište. Džejmi nikada nije htela da traži novac od ljudi, želela je da ga oni dobrovoljno daju, jer to je smatrala hrišćanskim delom.

Setio sam se da sam te konzerve viđao i u kafanicama u koje sam odlazio. Moji drugovi i ja bismo, kada niko nije gledao, ubacivali u njih papirne kuglice ili plastične kašičice, koje su odjekivale kao kad se ubacuje sitan novac, a posle bismo se silno smejali na pomisao kakav će izraz lica napraviti Džejmi kada ih vidi. Bilo nam je zabavno da zamišljamo kako otvara konzerve očekujući, zbog težine, da se u njima nalazi dosta novca. Kada se setiš stvari koje si radio, ponekad ti dođe da propadneš u zemlju, i meni se upravo to dogodilo.

Džejmi nije mogao da promakne moj izraz lica.

– Ne moraš ako ne želiš. - Bilo je očigledno da je razočarana. - Božić samo što nije, a ja nemam auto, pa bi mi trebalo puno vremena da ih sve sama sakupim...

– Ne - prekinuo sam je u pola reči. - Nema potrebe, to ću ja uraditi. U svakom slučaju, nisam previše zauzet.

I evo, to sam radio od srede, iako sam morao da se spremam za školske testove i da završim prijavu za fakultet. Džejmi mi je dala spisak svih mesta na kojima su te konzerve i teglice postavljene. Po-

zajmio sam mamin automobil i počeo od najudaljenijeg mesta. Sve u svemu, bilo je ukupno šezdeset posudica i pretpostavio sam da će jedan dan biti sasvim dovoljan da ih sve sakupim. U poređenju s vremenom koje je bilo potrebno da se sve postave, ovo nije bilo ništa. Džejmi ih je postavljala skoro punih šest nedelja, jer je prvo morala da pronade šezdeset praznih posudica, a onda, uspevala je da postavi samo dve ili tri dnevno, koliko je mogla da ponese jer nije imala auto. Dakle, krenuo sam sa sakupljanjem. Osećao sam se čudno budući da je to sve bila Džejmina zamisao. Sve vreme ponavljao sam u sebi da ja to radim zbog toga što me je ona zamolila za pomoć.

Išao sam od radnje do radnje, sakupljao teglice i konzerve i tek pri kraju dana shvatio da će prikupljanje potrajati duže nego što sam mislio. Uspeo sam da sakupim svega dvadesetak posuda jer sam smetnuo s uma jednu važnu stvar u vezi sa životom u Bjufortu. U tako malom gradu bilo je nemoguće samo uleteti u radnju, zgrabiti konzervu i izleteti. Nije bio takav red. Bilo je obavezno zastati makar na tren i prozboriti koju reč, pozdraviti se s vlasnikom i poznanicima koji su se tu zatekli. I tako, morao sam da posedim s nekim čovom koji mi je pričao o tome kako je prošle jeseni prošao u lovu. Neki su me pitali kako ide škola, drugima je bila potrebna pomoć da istovare nekoliko kutija. Neki su hteli da čuju šta mislim o tome da premeste police u drugi deo radnje. Znao sam da bi Džejmi bila sjajna u ovakvim situacijama, a ja sam se ponašao onako kako sam mislio da bi ona želela. Na kraju, bila je ovo njena zamisao.

Kako bih posao što pre obavio, nisam se zaustavljao da proveravam sadržinu konzervi, već sam samo preračunavao iz jednih u druge. Na kraju tog prvog dana sav metalni novac stao je u dve velike tegle koje sam poneo u svoju sobu. Kroz staklo se naziralo nekoliko novčanica. Sve sam izručio na pod tužno zaključivši da tu ima najviše penija. Doduše, očekivao sam da nađem veću količinu kuglica od papira i sličnih stvari. Raspoloženje mi je potpuno splasnulo kada sam prebrojao novac. Bilo je svega dvadeset dolara i trideset dva centa. Čak ni te davne 1958. godine to nije bila nikakva svota, pogotovo ako ju je trebalo deliti na tridesetoro dece.

Ipak, nisam gubio nadu. Sutradan sam ponovo krenuo u sakupljanje konzervi i usput popričao s još dvadesetak ljudi. Ovoga puta

svota je iznosila dvadeset tri dolara i osamdeset devet centi. Treći dan bio je najgori. Nisam mogao da verujem, svega jedanaest dolara i pedeset dva centa. I to iz konzervi koje su se nalazile u kafeima duž reke gde je sve vrvelo od turista i mojih vršnjaka. Baš smo neki, nisam mogao a da ne pomislim.

Osetio sam se grozno kada sam sabrao koliko je ukupno bilo novca - pedeset pet dolara i sedamdeset tri centa, naročito zbog toga što su te konzerve i tegle stajale čitave godine i sam sam ih video nebrojeno puta. Te večeri trebalo je da pozovem Džejmi i da joj saopštim koliko sam novca sakupio, ali jednostavno nisam imao srca. Rekla mi je da želi da deci iz sirotišta priredi nešto posebno za Božić, ali nisam video na koji način bi to mogla da uradi. Pozvao sam je i slagao, rekavši da nisam brojao novac, da je bolje da to uradimo zajedno, jer zamisao je bila njena, a ne moja. Sve je bilo tako obeshrabrujuće. Obećao sam da ću sutradan posle škole doneti novac. Do Božića je ostalo svega pet dana.

– Landone, ovo je čudo - uskliknula je pošto je prebrajala novac.

– Koliko ima? - upitao sam mada sam znao odgovor.

– Skoro dve stotine četrdeset sedam dolara

Bila je van sebe od sreće kada me je pogledala. Hegbert je bio u kući, pa je i meni bilo dozvoljeno da sedim u dnevnoj sobi gde je Džejmi prebrojavala novac. Redala je novčiće na gomilice, uglavnom su bili po četvrt dolara i deset centi. Hegbert je sedeo za kuhinjskim stolom, pisao je propoved. Čak je i on podigao glavu kada je čuo kako Džejmi ciči od radosti.

– Misliš da će biti dovoljno? - upitao sam nedužno.

Suze su joj se slivale niz obraze, gledala je u gomilice novca na podu i nije verovala svojim očima. Čak ni posle predstave nije bila toliko radosna. Pogledala me je.

– Ovo je... fantastično - rekla je smešeći se. Njen glas nikad još nije bio toliko osećajan. - Prošle godine uspela sam da sakupim samo sedamdeset dolara.

– Drago mi je što je ova godina bila uspešnija - rekao sam, a u grlu mi je stajala knedla. - Da nisi sve te teglice i konzerve postavila na vreme, sigurno bi bilo mnogo manje novca u njima.

Lagao sam, ali nije me bilo briga. Uradio sam pravu stvar.

Nisam išao sa Džejmima da joj pomognem da izabere igračke. Pretpostavljao sam da svakako zna bolje od mene šta deca žele. Tražila je da pođem s njom u sirotište na Badnje večer i budem prisutan kada deca budu otvarala poklone. „Landone, molim te“, rekla je i bila je tako uzbuđena i radosna da nisam imao srca da je odbijem.

Dakle, tri dana kasnije, dok su moji roditelji bili na zabavi kod gradonačelnika, obukao sam svečano odelo, stavio svoju najlepšu kravatu i uputio se prema maminom autu. Nosio sam poklon za Džejmima. Poslednji novac koji sam imao potrošio sam na jedan divan džemper. Nisam umeo da smislim ništa bolje, jer nije baš bilo jednostavno odabrati poklon za Džejmima.

Trebalo je da u sirotište stignem u sedam, ali most u blizini Morhed Sitija bio je podignut, pa sam morao da čekam da jedan teretni brod lagano isplovi iz kanala, tako da sam zakasnio nekoliko minuta. Glavni ulaz je već bio zaključan. Morao sam da lupam jako i gospodin Dženkins me je konačno čuo. Trebalo mu je vremena da u svežnju ključeva pronađe odgovarajući i otvori mi vrata.

– A... stigao si - obradovao se što me vidi. - Čekali smo te. Upadaj. Odmah ćemo se pridružiti ostalima.

Uputili smo se ka sobi za razonodu, gde sam zalazio ranije. Zastao sam na tren, duboko udahnuo i ušao u prostoriju.

Bilo je bolje nego što sam zamišljao.

Na sredini sobe stajala je ogromna jelka ukrašena trakama, raznobojnim lampicama i ručno napravljenim ukrasima, bilo ih je sigurno stotinu. Ispod jelke bili su razasuti pokloni najrazličitijih oblika i veličina uvijeni u šareni papir. Deca su sedela na podu u polukrugu. Bila su obučena u najbolju odeću koju su imala, barem sam tako pretpostavio. Dečaci su nosili pantalone marinskoplave boje i bele košulje, a devojčice teget suknje i bluze dugih rukava. Svi su se okupali pred veliki događaj i dečaci su uglavnom bili podšišani.

Na stolu pored vrata nalazili su se činija puna punča i poslužavnici s kolačima oblikovanim poput jelki i posutih zelenim šećerom. S decom su na podu sedeli i neki odrasli u čija se krila smestilo nekoliko manje dece koja su pažljivo slušala božićnu priču.

Nisam odmah opazio Džejmima. Čuo sam samo njen glas. Čitala je priču. Onda sam je konačno ugledao. Sedela je na podu odmah

ispred jelke. Iznenadio sam se kada sam video da joj je kosa puštena, kao i one večeri kada smo izvodili predstavu. Umesto starog braon kardigana u kojem sam je najčešće viđao, na sebi je imala crveni džemper na V izrez koji je nekako isticao plavetnilo njenih očiju. Čak i bez šljokica u kosi i duge bele haljine, Džejni je ostavljala divan utisak. Nisam ni bio svestan da sam ostao bez daha. Krajikom oka primetio sam da mi se gospodin Dženkins smeši. Izdahnuo sam i nasmešio se pokušavajući da dođem k sebi.

Džejni je samo jednom zastala u čitanju. Primetila je kako stojim kraj vrata i odmah nastavila da čita. Za nekoliko minuta završila je priču, ustala, popravila suknju i uputila se prema meni. Nisam se ni pomakao jer nisam znao koje je mesto odredila za mene.

Gospodin Dženkins se nekud izgubio.

– Žao mi je što smo počeli bez tebe, ali deca su bila tako nestrpljiva.

– U redu je. - Smešio sam se, razmišljajući o tome kako lepo izgleda.

– Tako mi je drago što si došao.

– I meni.

Džejni se nasmešila i uzela me za ruku.

– Hajde sa mnom. Pomozi mi da podelim poklone.

Sledećih sat vremena delili smo poklone posmatrajući kako ih deca otvaraju. Džejni je obigrala ceo grad, za svako dete kupila je po nekoliko stvari. Nikada ranije ta deca nisu dobila zasebne poklone. Nisu tu bili samo darovi koje je Džejni pripremila. I sirotište i osoblje kupili su ponešto takođe. Na sve strane leteli su šareni papiri u koje su pokloni bili umotani, vladalo je veliko uzbuđenje i čuli su se samo uzvici oduševljenja. Imao sam utisak da su deca dobila mnogo više nego što su očekivala i nisu prestajala da se zahvaljuju Džejni.

Svi pokloni bili su otvoreni i galama se polako stišavala. Sobu su spremili gospodin Dženkins i neka žena koju sam tada prvi put video. Najmlađi su zaspali na podu pored jelke. Neki od starijih već su se povukli u svoje sobe, odnoseći poklone koje su dobili. Veliko svetlo bilo je ugašeno. Svetlucale su jedino raznobojne lampice kojima je jelka bila ukrašena, a sa gramofona je dopirala tiha božićna muzika. Sedeo sam na podu pored Džejni koja je u naručju držala usnulu devojčicu. Zbog sveopšteg ushićenja i graje nismo imali prili-

ke ni reč da prozborimo, ali to nam nije smetalo. Oboje smo gledali u svetla na jelci. Pitao sam se o čemu Džejmi razmišlja. Ako ćemo pravo, nisam imao predstavu o tome. Izgledala je tako razneženo. Mislio sam, ne, *znao* sam da je bila zadovoljna, a duboko u sebi bio sam i ja. Bilo je to najlepše Badnje večere koje sam ikada doživeo.

Pogledao sam je. Lice joj je bilo obasjano svetlošću sa jelke. Bila je lepša od svih devojaka koje sam ikada video.

– Kupio sam ti nešto - napokon sam izustio. - Mislim, poklon.

Tiho sam govorio da ne bih probudio devojčicu, a i da bih prikrio uzbuđenje.

Okrenula se prema meni, blago se osmehivala.

– Nisi morao.

I ona je tiho govorila, glas joj je bio tako melodičan.

– Znam. Ali sam želeo.

Pružio sam ruku da dohvatim paket koji se nalazio malo po strani i dao joj poklon upakovan u šarenu hartiju.

– Možeš li da ga otvoriš? Vidiš da su mi ruke zaprečene. - Pogledala je u devojčicu koja je spavala u njenom naručju, pa u mene.

– Ne moraš da ga otvoriš odmah ukoliko ne želiš. Stvarno nije ništa posebno.

– Ne budi smešan. Hoću da ga otvorim u tvom prisustvu.

Pogledao sam u paket i počeo da ga otvaram. Pažljivo sam povukao traku kako se ne bi stvaralo previše buke, a zatim odvio hartiju koju sam odmah odložio na stranu. Podigao sam poklopac kutije, izvukao iz nje džemper i podigao ga kako bi mogla da ga vidi. Bio je braon boje poput onih koje je obično nosila. Pretpostavio sam da će joj nov džemper dobro doći.

Nisam očekivao naročito oduševljenje budući da je tokom večeri već bilo dovoljno uzbuđenja.

– Vidiš, to je sve. Rekao sam ti, ništa posebno. - Nadao sam se da nije razočarana.

– Džemper je lep, Landone - iskreno je rekla. - Obući ću ga kada se sledeći put budemo videli. Hvala.

Zavladala je kratka tišina. Ponovo sam gledao u svetla na jelci.

– I ja sam tebi donela nešto - konačno je prošaputala. Pogledala je prema jelci, a ja sam sledio njen pogled. Poklon koji mi je namenila nalazio se ispod jelke i bio je delimično zaklonjen postoljem. Dohva-

tio sam ga. Bio je pravougaonog oblika, savitljiv i nešto teži. Držao sam ga, nisam ni pokušavao da ga otvorim.

– Otvori. - Gledala je pravo u mene.

– Ne možeš mi to pokloniti - rekao sam bez daha. Već sam znao šta je bilo upakovano i nisam mogao da verujem. Ruke su počele da mi drhte.

– Molim te - izgovorila je najumiljatijim glasom koji sam čuo. - Otvori. Želim da to bude tvoje.

S oklevanjem sam počeo da skidam ukrasni papir sa paketića. Onda sam ga nežno držao u rukama, plašeći se da ga ne oštetim. Zurio sam kao opčinjen i polako rukom prelazio preko izlizanog kožnog omotača dok su mi se oči ispunile suzama. Džejmi je pružila ruku i spustila je na moju. Ruka joj je bila meka i topla.

Pogledao sam je, nisam znao šta da kažem.

Poklonila mi je svoju Bibliju.

– Hvala ti za sve što si uradio - šaputala je. - Ovo je moj najlepší Božić.

Nisam ništa rekao, okrenuo sam se i uzeo svoju čašu. Sa gramofona je i dalje dopirala tiha božićna muzika, ispunjavajući celu prostoriju. Otpio sam gutljaj punča jer mi je grlo bilo suvo, razmišljajući pri tom o svemu što smo zajedno prošli. Setio sam se igranke i svega što je uradila da bi mi pomogla. Pomislio sam na predstavu i njen anđeoski izgled. Setio sam se kako sam je pratio do kuće i kako sam joj pomogao da sakupi konzerve i teglice s novčićima namenjenim deci iz sirotišta.

Sve mi je to prolazilo kroz glavu, skoro da sam prestao da dišem. Pogledao sam najpre u nju, zatim u tavanicu i po sobi, trudeći se da ostanem pribran. Ponovo sam je pogledao. Nasmešila mi se. Nasmešio sam se i ja njoj. Pitao sam se kako se samo desilo da se zaljubim u devojkicu poput Džejmi Salivan.

Deset

Te noći vratili smo se iz sirotišta kasnije nego uobičajeno. U prvi mah pitao sam se da li da primenim stari trik i prebacim ruku preko njenog ramena. Ali, istinu govoreći, nisam bio siguran da li joj se dopadam. Biblija koju mi je dala bila je najlepši božićni poklon koji sam ikada dobio. Iako je verovatno nikada neću otvoriti i čitati kao što je to ona radila, znao sam da je to značilo da mi daje i deo sebe. Ali, opet, Džejmi bi bila u stanju da prolazniku na ulici da sopstveni bubreg ukoliko mu je stvarno neophodan. Nisam znao šta da mislim.

Džejmi je jednom izjavila da nije blesava i konačno sam i ja došao do tog zaključka. Moguće da je bila... drugačija... ali je shvatila šta sam uradio za decu iz sirotišta i, kada malo bolje razmislim, siguran sam da je znala još istog poslepodneva kada smo sedeli na podu u njenoj dnevnoj sobi. Kada je izgovorila reč čudo, mislim da se ona odnosila upravo na mene.

Setio sam se da je Hegbert ušao u sobu dok smo Džejmi i ja pričali, ali jedva da je nešto izustio. Tih dana stari Hegbert nije ličio na sebe, koliko sam mogao da primetim. Naravno, u svojim propovedima i dalje je pominjao novac i razvratnike, jedino što su postale kraće i što bi mu se dešavalo da zastane usred sopstvenog govora i da mu pogled odluta kao da razmišlja o nečem sasvim drugom, o nečem tužnom.

Nisam znao šta da mislim budući da ga stvarno nisam dobro poznao. Džejmi ga je opisivala kao potpuno drugačiju osobu. Hegberta sa smislom za humor mogao sam da zamislim koliko i nebo sa dva meseca.

Dakle, brojali smo novac kada je ušao u sobu. Džejmi je ustala, oči su joj bile pune suza, a Hegbert kao da nije primećivao da sam i ja prisutan. Rekao je da je ponosan na nju i da je voli i vratio se u kuhinju nastavljajući da priprema propoved. Sa mnom se nije ni pozdravio. E, sad, znam da nisam baš najpobožniji momak u gradu, ali mi se učinilo da je njegovo ponašanje pomalo čudno.

Mislio sam na Hegberta i bacio pogled na Džejmi koja je sedela pored mene. Gledala je kroz prozor, na licu joj je bio spokojan izraz, kao da se smešila, i kao da je u isto vreme bila negde daleko. Nasmešio sam se. Možda je razmišljala o meni. Rukom sam polako krenuo ka njenom sedištu, a onda je Džejmi naglo prekinula tišinu. Okrenula se prema meni.

– Landone, da li nekada razmišljaš o Bogu?

Povukao sam ruku.

Kada sam razmišljao o Bogu, obično su mi pred oči izlazile freske iz crkava, zamišljao sam ga ogromnog, kako lebdi nad zemljom odeven u bele haljine, duge kose, kako je uperio prst u nešto. Znao sam da se njeno pitanje nije odnosilo na to. Govorila je o božjem naumu. Nisam odmah odgovorio.

– Naravno, ponekad.

– Da li se ikada pitaš zbog čega se stvari odvijaju na određen način?

Nesigurno sam klimnuo glavom.

– Mnogo o tome razmišljam u poslednje vreme.

Više nego obično? Poželeo sam da upitam, ali sam odustao. Znao sam da želi još nešto da kaže, pa sam ćutao.

– Znam da Gospod ima plan za svakoga od nas, samo nekada ne shvatamo njegovu poruku. Da li se i tebi nekad tako čini?

Rekla je to kao da ja ni o čemu drugom i ne razmišljam.

– Pa... Mislim da i ne treba uvek sve da razumemo. Mislim da je ponekad dovoljno samo verovati.

Bio je to dosta dobar odgovor, moram da priznam. Mislim da su moja osećanja prema Džejmi naterala moj mozak da radi nešto brže nego inače. Bilo je očigledno da razmišlja o onom što sam rekao.

– Da - konačno je izgovorila. - U pravu si.

Nasmešio sam se u sebi i skrenuo razgovor u drugom pravcu, jer rasprava o Bogu ne budi romantična osećanja.

– Znaš, bilo je tako lepo što smo večeras sedeli pored jelke.

– Da - rekla je, ali su joj misli bile daleko.

– I ti si izgledala tako lepo.

– Hvala.

Nije baš išlo kao po loju.

– Mogu li nešto da te pitam? - rekao sam u nadi da će ponovo obratiti pažnju na mene.

– Naravno.

Duboko sam udahnuo.

– Sutra posle crkve i... mislim, pošto provedeš neko vreme sa svojim ocem... mislim... - zastao sam i pogledao je. - Da li bi želela da dođeš kod nas na božićnu večeru?

Iako joj je lice i dalje bilo okrenuto prema prozoru, video sam da se blago nasmešila.

– Da, Landone, veoma bih volela.

Uzdahnuo sam s olakšanjem. Nisam mogao da verujem da sam je stvarno pozvao i prosto sam se čudio kako se sve to dogodilo. Vozio sam ulicama gde su prozori na kućama bili ukrašeni božićnim sijalicama. Nekoliko minuta kasnije uhvatio sam je za ruku, a ona se nije izmakla, čime je ovo veče ispalo savršeno.

Stali smo ispred njene kuće. U dnevnoj sobi svetlo je još gorelo i mogao sam da vidim Hegberta kroz zavese. Pretpostavio sam da je čekao da čuje kako je proteklo veče u sirotištu. Ili to, ili je hteo da se uveri da neću poljubiti njegovu kćerku tu ispred ulaza. Znao sam da tako nešto ne bi odobrio.

Mislio sam i o tome šta da uradim kada konačno stignemo i pozdravimo se, mislim kada izađemo iz auta i uputimo se prema vratima. Džejni je bila ćutljiva ali zadovoljna. Rekao bih da se radovala što sam je pozvao na večeru. Budući da je bila dovoljno bistra da shvati šta sam uradio za decu iz sirotišta, pretpostavio sam da je znala i pojedinosti u vezi sa školskom igrankom, kao i to da sam je večeras prvi put pozvao od srca.

Tek što smo krenuli uza stepenice, spazio sam Hegberta na prozoru. Posmatrao nas je i brzo se sklonio iza zavese. U slučaju nekih roditelja, na primer, Anđelinih, znalo se da će proći još nekoliko minuta pre nego što otvore vrata, što je obično ostavljalo vremena da devojka i mladić još koji tren posmatraju jedno drugo u iščekivanju i prikuppe hrabrost da se poljube. Obično je to toliko trajalo.

Nisam znao da li bi me Džejni poljubila, u stvari, sumnjao sam u to. Međutim, budući da je izgledala toliko lepo, da joj je kosa bila puštena i tako to, imajući u vidu sve što se te večeri desilo, nisam želeo da

propustim priliku ukoliko mi se ukaže. Hegbert je otvorio vrata, a ja sam osećao da mi se u stomaku množe leptirići.

– Čuo sam kada ste se parkirali - tiho je rekao. Koža mu je, kao i obično, bila voštane boje i videlo se da je umoran.

– Dobro več, oče - rekao sam utučeno.

– Zdravo, tata - veselo je rekla Džejmi. - Tako bih volela da si mogao da budeš s nama. Bilo je divno.

– Drago mi je. - Izgledalo je da pokušava da se sabere. Pročistio je grlo. - Dajem vam nekoliko minuta da se pozdravite. Ostaviću otvorena vrata.

Okrenuo se i ušao u dnevnu sobu. Znao sam da je sa mesta na kojem je sedeo mogao da nas posmatra. Pretvarao se da čita.

– Večeras sam se divno provela.

– I ja. - Na sebi sam osećao Hegbertov pogled. Pitao sam se sluti li da sam u povratku držao Džejmi za ruku.

– U koliko sati treba da dođem sutra?

Hegbert je neznatno izvio obrve.

– Doći ću po tebe. Da li ti odgovara u pet?

Pogledala je preko ramena. - Tata, Landon me je pozvao sutra na večeru s njegovim roditeljima. Mogu li da idem?

Hegbert je počeo da trlja oči. Uzdahnuo je.

– Ako ti je to važno, možeš.

Kakav način da se prihvati poziv, kakvo poverenje u domaćina, ali meni je i to bilo dovoljno.

– Šta treba da donesem?

Na jugu je bio običaj da se uvek postavi to pitanje.

– Ne treba ništa. Dolazim po tebe u petnaest do pet.

Stajali smo tako još neko vreme i bio sam siguran da Hegberta polako izdaje strpljenje. Za sve vreme našeg razgovora nije okrenuo nijednu stranu knjige koju je čitao.

– Vidimo se sutra - napokon je rekla.

– Važi.

Pogledala je u pod, pa u mene.

– Hvala što si me dovezao.

Onda se okrenula i ušla u kuću. Jedva da sam uspeo da primetim blagi osmeh na njenim usnama dok je zatvarala vrata.

Sledećeg dana došao sam po nju tačno na vreme. Bilo mi je drago što joj je kosa bila ponovo puštena. Na sebi je imala džemper koji sam joj poklonio, baš kao što je i obećala.

I mama i tata su se iznenadili kada sam ih upitao da li Džejmi može da dođe na večeru kod nas. Kada je moj otac dolazio kući, mama bi naložila Helen, našoj kuvarici, da sprema velike količine hrane.

Mislim da kuvaricu još nisam pominjao. Imali smo još i kućnu pomoćnicu, i to ne samo zbog toga što je naše imovno stanje tako nešto dozvoljavalo već i zbog toga što moja majka i nije bila najbolja domaćica. Umela je ponekad da spremi sendviče meni za školu, ali se dešavalo da joj se miris senfa uvuče u nokte i trebalo joj je tri ili četiri dana da se od toga oporavi. Da nije bilo Helen, odrastao bih na zagorelom pire krompiru i žilavim šniclama. Otac je, srećom, ovo shvatio čim su se venčali, tako da su u našoj kući bile sobarica i kuvarica još pre mog rođenja.

Naša kuća bila je prostranija nego većina drugih, mada se nije moglo reći da je bila zamak. Ipak, ni sobarica ni kuvarica nisu živele s nama jer nismo imali posebnih odaja za pomoćno osoblje. Otac je ovu kuću kupio zbog njene istorijske vrednosti. U njoj nije živeo Crnobradi, što bi bilo mnogo zanimljivije nekome poput mene. Nekad je pripadala Ričardu Dobsu Spajtu koji je potpisao Ustav. Spajt je posedovao i farmu šezdesetak kilometara van grada, kod Nju Berna, tu je i sahranjen. Naša kuća možda nije bila tako čuvena kao ta, ali je u svakom slučaju davala mom ocu povod za hvalisanje u holovima Kongresa, jer se istorijski događaj poput potpisivanja Ustava dešava jednom u nekoliko stotina godina.

Kuća je bila upisana u *Nacionalni istorijski registar*, pretpostavljam da je i dalje tako. Džejmi je bila zadivljena kada smo ušli, iako je već jednom bila kod nas. Moji roditelji su bili lepo odeveni, ja takođe, i mama je poljubila Džejmi kada su se pozdravljale. Nisam mogao a da ne pomislim kako se moja majka po tom pitanju pokazala snalažljivijom od mene.

Večera je bila dobra, ne strogo zvanična, sa četiri glavna jela, ali lagana. Moji roditelji i Džejmi vodili su veoma ugodan razgovor. Ja sam tu i tamo pokušavao da ispoljim svoju duhovitost, što nije baš najbolje prolazilo što se ticalo mojih roditelja. Džejmi se smejala, i to je bio dobar znak.

Posle večere predložio sam joj da se prošetamo po bašti iako ništa nije bilo u cvetu. Obukli smo kapute i izašli na hladan zimski vazduh. Posmatrao sam kako nam se od hladnoće dah pretvara u oblačiće pare.

– Tvoji roditelji su divni.

Očigledno da Hegbertove propovedi nisu ostavile previše traga.

– Fini su, na neki svoj način. Mama je naročito draga. To sam rekao ne samo zato što jeste bilo tako već i zbog toga što su se deca tako izrazila o Džejmi. Nadao sam se da će shvatiti.

Stala je da pogleda ruže. Nisam shvatao čega tu zanimljivog ima, budući da su se mogle videti jedino isprepletane gole grane.

– Da li je istina to što se priča o tvom dedi?

Ipak nije shvatila.

– Da - pokušao sam da sakrijem svoje razočaranje.

– Tužno je to - jednostavno je kazala. - U životu ima još stvari osim novca.

– Znam.

Pogledala me je. - Stvarno?

Nisam je pogledao u oči. Ne pitajte zbog čega.

– Znam da je moj deda radio loše stvari.

– Ali ti ne želiš da sve to vratiš, je l' tako?

– Da ti pravo kažem, nisam nikada o tome razmišljao.

– A da li bi?

Nisam odmah odgovorio i Džejmi se okrenula na drugu stranu. Ponovo je zurila u ruže i odjednom mi je sinulo da želi da potvrdno odgovorim. Ona bi to uradila bez razmišljanja.

– Zašto to radiš? - izletelo mi je pre nego što sam uspeo da se obuzdam. Krv mi je jurnula u obraze. - Ja sam se samo rodio u ovoj porodici.

Dotakla je jednu granu.

– To ne znači da ne možeš da popraviš stvari ukoliko ti se ukaže prilika - blago je rekla.

Čak je i meni bilo jasno šta hoće da kaže i duboko u sebi znao sam da je u pravu. Bilo je još daleko od te odluke, ako do nje ikada i dođe. Imao sam mnogo važnije stvari na umu. Skrenuo sam razgovor kako bih bio na sigurnijem terenu.

– Da li se sviđam tvom ocu? - Želeo sam da saznam da li će Hegbert dozvoliti da se viđamo.

Nije odmah odgovorila.

– Moj otac brine za mene.

– Nije li to slučaj sa svim roditeljima?

Pre nego što se okrenula prema meni, pogledala je u zemlju, onda u stranu.

– Mislim da je s njim drugačije nego s većinom roditelja. Ocu se sviđaš i zna da sam srećna što se viđam s tobom. Zbog toga je i dozvolio da dođem na večeru.

– Drago mi je. - Bio sam iskren.

– I meni.

Gledali smo se. Mesec je bio visoko na nebu, obasjavao je baštu i umalo da sam je poljubio u jednom momentu, ali ona se okrenula previše brzo i rekla nešto što me je zaprepastilo.

– Moj otac se brine i za tebe, Landone.

Rekla je to nežno i tužno u isti mah, i znao sam da to nije jednostavno zbog toga što smatra da sam neodgovoran, zbog toga što sam se sakrivao iza drveća i dobacivao mu, čak ni zbog toga što sam nosio prezime Karter.

– A zašto?

– Iz istog razloga kao i ja. - Bilo je sve što je rekla i već sam tada znao da nešto prećutkuje, da postoji nešto što ne može da mi kaže, nešto što je rastužuje. Tek kasnije saznao sam njenu tajnu.

Biti zaljubljen u Džejmi Salivan bilo je svakako nešto najčudnije kroz šta sam prošao. Ne samo da je bila devojka o kojoj nisam nikad ni razmišljao, iako smo zajedno odrasli, bilo je nečeg neobičnog u načinu na koji su se moja osećanja razvijala. S Anđelom je bilo drugačije. Poljubili smo se prvi put kada smo ostali sami. Džejmi još nisam poljubio. Nisam je još ni zagrlio niti odveo u kafe, čak ni u bioskop. Nisam uradio ništa od svega što sam obično radio s devojka-ma, pa opet, nekako se desilo da se zaljubim.

Nisam još znao šta ona oseća prema meni, i to mi je pricinjavalo problem.

Naravno, bilo je nekih znakova, nisu mi promakli. Biblija je, svakako, bila velika stvar, ali i način na koji me je pogledala kada je zatvo-

mila vrata, a i pustila je da je držim za ruku kada smo se vraćali iz sirotišta. Smatrao sam da je tu u svakom slučaju bilo nečega. Jedino što nisam znao bilo je koji sledeći korak da preduzmem.

Kada sam je konačno dovezao kući posle božićne večere, upitao sam da li mogu da svratim s vremena na vreme i ona je rekla da bi to bilo u redu. Upravo je tako rekla: „Bilo bi u redu“. Nisam ozbiljno shvatio izostanak oduševljenja u njenim rečima - Džejmi je imala običaj da govori kao matorci i mislim da se zbog toga izvrsno slagala sa starijim osobama.

Sledećeg dana došetao sam do njene kuće. Odmah mi je palo u oči da nema Hegbertovog auta. Otvorila mi je vrata. Znao sam da je suviše da pitam da li mogu da uđem.

– Zdravo, Landone - rekla je kao i uvek, kao da se iznenadila što me vidi. Kosa joj je bila puštena. Bio je to dobar znak.

– Zdravo, Džejmi.

Rukom je pokazala na stolice.

– Otac nije kod kuće, ali možemo da posedimo na verandi, ukoliko želiš...

I ne pitajte me kako se to dogodilo jer nikako to ne umem da objasnim. Stajao sam pred njom, očekujući da krenemo na drugu stranu verande. Ali, u sledećem momentu, umesto da se uputim prema stolicama, prišao sam joj bliže i shvatio da tražim njenu ruku. Uzeo sam je za ruku, pogledao pravo u oči i prišao još bliže. Nije ustuknula, iako je bila iznenađena i na delić sekunde pomislio sam da sam uradio pogrešnu stvar pitajući se da li da nastavim. Zastao sam i nasmešio se, malčice nagnuvši glavu u stranu. Ona je zatvorila oči i takođe nagnula glavu. Naša lica su se približavala jedno drugom.

Nije to bio dug poljubac, naravno nije se dao ni uporediti s poljupcima kakvi se viđaju u filmovima, ali bio je divan na poseban način. Usne su nam se dotakle po prvi put i znao sam da će uspomena na to večno trajati.

Jedanaest

– Ti si prvi dečko kojeg sam poljubila.

Bilo je to nekoliko dana pred Novu godinu. Džejmi i ja smo stajali na keju u Pajm Nol Sorzu. Da bismo tamo stigli, morali smo da pređemo most i vozimo malo i po ostrvu. Tu su danas nekretnine najskuplje, ali u to vreme tamo su se nalazile samo peščane dine.

– Tako sam i mislio.

– Zašto? - upitala je bezazleno. - Da to nisam uradila pogrešno?

Nije mi se činilo da bi se uzrujala i da sam potvrdno odgovorio.

– Divno se ljubiš - rekao sam i stegao joj ruku. Klimnula je glavom i okrenula se prema okeanu. U očima joj se ponovo pojavio taj odsutni lutajući pogled. To se često dešavalo u poslednje vreme. Posmatrao sam je. Napokon prekinuh tišinu.

– Da li je sve u redu, Džejmi?

Umesto da odgovori upitala me je: - Da li si ikada bio zaljubljen?

Prošao sam rukom kroz kosu i pogledao je na poseban način.

– Misliš, pre nego što sam upoznao tebe?

Rekao sam to u stilu Džejmsa Dina, onako kako me je Erik podučavao da treba da kažem u slučaju da mi devojka postavi takvo pitanje. Erik je bio prilično vest kada se radilo o devojka.

– Ozbiljno te pitam. - Gledala je u mene.

Pretpostavljam da je i Džejmi gledala te filmove. Uz nju sam shvatio da se stalno penjem, pa padam, da bih ponovo uzleteo, i sve to munjevitom brzinom. Nisam baš bio siguran da mi se taj deo našeg odnosa dopada, i, iskreno da kažem, bio sam neprestano na ivici. Razmišljao sam o njenom pitanju i osećao da gubim ravnotežu.

– Da, bio sam.

I dalje je netremice posmatrala okean. Pretpostavio sam da je mislila na Anđelu, a ja sam shvatio da je ono što sam nekada osećao za tu devojku bilo potpuno drugačije od onoga što sam osećao tog momenta.

– Kako si znao da je reč o ljubavi?

Posmatrao sam kako se povetarac nežno poigrava njenom kosom. Znao sam da nije vreme da se pretvaram da sam ono što nisam.

– Pa - ozbiljno sam rekao - znaš da je reč o ljubavi kada želiš samo jedno, a to je da provodiš vreme s nekom osobom, i znaš da se ta osoba oseća isto tako.

Razmislila je o mom odgovoru pre nego što se blago nasmešila.

– Jasno - rekla je tiho. Očekivao sam da će još nešto reći, ali nije i onda sam odjednom shvatio nešto.

Džejmi nije imala nekog iskustva s mladićima, ali, iskreno rečeno, okretala me je kako je htela.

Tokom dva naredna dana nosila je ponovo punđu.

Vodio sam Džejmi na novogodišnju večeru. Za nju je to bio prvi pravi izlazak. Otišli smo u Morhed Siti, u mali restoran na obali - na stolovima sveće, otmeni stolnjaci, pet različitih vrsta pribora za jelo; konobari obučeni u crno i belo, poput batlera. Prozori su se prostirali celom dužinom zidova tako da je bilo moguće posmatrati svetla na doku kako se odslikavaju na vodi koja se blago talasa.

Pijanista i pevač nastupali su samo za praznik kada je bilo sigurno da će restoran biti krcat. Morao sam da rezervišem sto i prvi put kada sam pozvao, rekli su mi da nema mesta. Onda sam zamolio mamu da ona pozove - bila je srećne ruke. Pretpostavljam da je vlasnik očekivao kakvu uslugu od mog oca ili možda prosto nije hteo da ga naljuti, zbog dede i svega toga.

Zapravo, bila je to mamina ideja da Džejmi odvedem na neko posebno mesto. Nekoliko dana ranije, u ona dva dana kada je Džejmi ponovo nosila punđu, poverio sam mami kroz šta prolazim.

– Mama, mislim samo na nju - priznao sam. - Znam da joj se sviđam, ali ne znam da li ona isto oseća.

– Da li ti ona toliko znači?

– Da - tiho sam odgovorio.

– I, šta si sve do sada pokušao?

– Na šta misliš?

Mama se osmehnula. - Mislim da devojke, čak i Džejmi, vole da se osećaju posebno.

Razmislio sam o tome, bio sam pomalo zbunjen. Zar nisam upravo to pokušavao da uradim?

– Pa, idem kod nje svakog dana.

Mama je spustila ruku na moje koleno. Nije bila sjajna domaćica, kao što sam vam već rekao, ali je odista bila divna žena.

– To što ideš kod nje je lepo, ali nije najromantičnija stvar na svetu. Trebalo bi da uradiš nešto što će joj stvarno staviti do znanja kakva su tvoja osećanja prema njoj.

Predložila je da joj kupim parfem. Znao sam da bi se Džejmi radovala takvom poklonu, samo nekako mi se činilo da to nije prava stvar za nju. Pre svega, Hegbert joj nije dozvoljavao da se šminka, izuzev za predstavu, i bio sam siguran da ne sme da koristi ni parfem. Rekao sam to mami i onda je ona predložila da je izvedem na večeru.

– Nemam više novca - kazao sam, obeshrabren. Moja porodica jeste bila bogata i dobijao sam džeparac, ali mi nisu olako davali novac istog momenta kada bih ga potrošio. Otac je jednom prilikom objasnio taj stav. Tvrdio je da se tako razvija osećanje odgovornosti.

– A novac koji si imao u banci?

Uzdahnuo sam. Mama je sve vreme ćutala dok sam joj pričao šta sam uradio s novcem. Kada sam završio, na licu joj je bio izraz tihog zadovoljstva kao da je i ona uviđala da konačno odrastam.

– Pusti da ja to rešim - rekla je tiho. - Ti se postaraj da saznaš da li bi ona volela da ide na večeru i da li će je otac Salivan pustiti. Ako to dobro protekne, naći ćemo načina da ostvarimo ovu zamisao. Obećavam.

Sledećeg dana otišao sam u crkvu. Znao sam da će Hegbert biti u kancelariji. Džejmi nisam još pitao jer sam pretpostavljao da će joj biti potrebna očeva dozvola i, iz nekog razloga, želeo sam da je sam potražim. Možda zbog toga što se nije moglo reći da me je Hegbert obožavao. Imao je, kao i Džejmi, šesto čulo da pogodi kada dolazim, pa bi, dok sam prilazio kućnim vratima, virio iza zaves, a potom se brzo izmicao u uverenju da ga nisam primetio. Pokucao bih, a njemu je bilo potrebno dosta vremena da otvori, kao da dolazi iz kuhinje. Posmatrao bi me neko vreme, pa duboko uzdahnuo i odmahnuo glavom i tek onda uzvratio pozdrav.

Vrata njegove kancelarije bila su poluotvorena. Video sam da sedi za radnim stolom, na nosu su mu bili naočari. Prevrtao je neke papire koji su izgledali kao finansijski izveštaji, pa sam pretpostavio

da radi na crkvenom troškovniku za narednu godinu. Čak su i sveštenici morali da plaćaju račune.

Pokucao sam i on je zainteresovano podigao glavu, kao da očekuje nekog člana parohije. Podigao je obrve kada je mene ugledao.

– Dobar dan, oče Salivane - učtivo sam rekao. - Imate li trenutak vremena?

Izgledao je umornije nego inače, pretpostavio sam da mu nije bilo dobro.

– Landone, zdravo - uzvratio je umorno.

Uzgređ rečeno, za tu sam se priliku pristojno obukao, imao sam sako i kravatu.

– Mogu li da uđem?

Lagano je klimnuo glavom i ušao sam u kancelariju. Rukom mi je dao znak da sednem na stolicu preko puta njega.

– Šta mogu da uradim za tebe?

Nervozno sam se uzvrpoljio na stolici. - Pa, hteo sam da vas nešto upitam.

Posmatrao me je kao da me proučava i tek onda progovorio.

– Ima li to neke veze sa Džejmi?

Duboko sam udahnuo.

– Da. Želeo sam da vas pitam da li biste mi dozvolili da je izvedem na novogodišnju večeru.

Uzdahnuo je.

– Je li to sve?

– Da. Vraćiću je kući kad god vi kažete.

Skinuo je naočari, obrisao ih maramicom, pa ih ponovo stavio na nos. Bilo mi je jasno da želi da dobije na vremenu.

– Da li će ići i tvoji roditelji?

– Ne.

– Onda mislim da to neće biti moguće. Ali, u svakom slučaju, hvala što si prvo zatražio dozvolu od mene.

Spustio je pogled na papire stavljaajući mi do znanja da je vreme da krenem. Ustao sam sa stolice i pošao prema vratima. Obratio sam mu se još jednom pre nego što ću izaći.

– Oče Salivane?

Pogledao me je, iznenađen što sam još prisutan.

– Žao mi je zbog svega što sam radio kada sam bio mlađi i žao mi je što se prema Džejmi nisam uvek ponašao kako je trebalo. Ali, stvari će se promeniti, to vam obećavam.

Izgledalo je kao da gleda kroz mene.

– Volim je - konačno sam rekao i on me je ponovo pažljivo posmatrao.

– Znam - tužno je rekao. - Ali ne želim da je povrediš.

Mora da mi se priviđalo, ali mogao bih da se zakunem da su mu oči vlažne.

– To nikada ne bih uradio.

Okrenuo je glavu i pogledao kroz prozor. Posmatrao je kako zimsko sunce pokušava da se probije kroz oblake. Dan je bio siv, tmuran i hladan.

– Vрати je kući do deset - napokon je izgovorio, ali kao da unapred zna da je odluka pogrešna.

Nasmešio sam se i hteo sam da mu se zahvalim, ali nisam. Shvatio sam da želi da bude sam. Pogledao sam još jednom preko ramena pre nego što sam izašao. Na moje iznenađenje video sam da je Hegbert rukama pokrio lice.

Sat vremena kasnije pozvao sam Džejmi na večeru. Prvo što je rekla bilo je da misli da neće moći da ide, a onda sam joj objasnio da sam već razgovarao s njenim ocem. Izgledala je iznenađena. Mislim da je to uticalo na njeno mišljenje o meni. Nisam joj rekao da mi se, na polasku, učinilo da Hegbert plače. Ne samo da nisam sasvim shvatao o čemu je reč već nisam želeo da Džejmi brine zbog toga. Te večeri mama je iznela svoje gledište, koje mi je, pravo da kažem, delovalo sasvim logično. Hegbert mora da je uviđao da njegova kći odrasta i da je polako gubi zbog mene. Na neki način nadao sam se da je to tačno.

Došao sam po nju tačno na vreme. Kosa joj je bila puštena iako to nisam tražio od nje. Prešli smo most, vozili se malo uz obalu i stigli do restorana. Dočekao nas je sam vlasnik i poveo nas do našeg stola, koji je bio jedan od boljih.

Već je bilo puno sveta, svi su se zabavljali. Ljudi su se za Novu godinu oblačili svečano. Nas dvoje smo bili jedini srednjoškolci u celom restoranu. Ipak, mislim da nismo suviše odudarali od mesta.

Džejmi nikada ranije nije bila u ovom restoranu. Bilo joj je potrebno nekoliko minuta da sve dobro osmotri. Bila je radosna, ali i uzbuđena, a ja sam odmah shvatio da je mamin predlog pun pogodak.

– Ovo je divno. Hvala.

– Zadovoljstvo je moje. - Bio sam iskren.

– Da li si već bio ovde?

– Nekoliko puta. Moji roditelji vole ponekad da svrate kada otac dođe iz Vašingtona.

Pogledala je kroz prozor. Neko vreme posmatrala je čamac koji je prolazio pored restorana, bio je sav osvetljen. Na tren je izgledala kao u čudu.

– Ovde je tako lepo.

– I ti si lepa. Pocrvenela je.

– Ti to ne misliš.

– O da, mislim - tiho sam rekao.

Držali smo se za ruke dok smo čekali da nam posluže večeru. Razgovarali smo o stvarima koje su se dogodile u poslednjih nekoliko meseci. Smejala se kada smo se setili školske igranke - konačno sam joj priznao kako je došlo do toga da je pozovem da pođe sa mnom. Nije se naljutila, veselo se smejala; znao sam da je već i sama shvatila.

– Da li bi hteo ponovo da me pozoveš? - zadirivala me je.

– Naravno.

Večera je bila izvrsna - naručili smo plodove mora i salatu. Muzika je počela istog trena kada je konobar uklonio naše tanjire. Imali smo još sat vremena na raspolaganju i pružio sam joj ruku.

U početku smo bili jedini par na plesnom podijumu, svi su nas posmatrali. Mislim da su svi zapažali šta osećamo jedno za drugo, podsećali smo ih na vreme kada su i sami bili u našim godinama. Primećio sam kako nam se setno osmehuju. Svetla su bila prigušena. Pesma je bila lagana, držao sam Džejmi u naručju, oči su mi bile zatvorene i pitao sam se da li je ikada pre nešto u mom životu bilo do te mere savršeno, a odgovor sam znao.

Bio sam zaljubljen. To blaženo osećanje bilo je lepše nego što sam ikad mogao da zamislim.

Narednih nedelju i po dana proveli smo zajedno, radili ono što su parovi naših godina u to vreme radili. Povremeno mi se činilo da je umorna i bezvoljna. Vreme smo provodili pored reke, bacali kamenčiće u vodu, posmatrali talase dok smo razgovarali, odlazili na plažu blizu tvrđave Mejkon. Bila je zima, okean je bio čeličnosive boje. Veoma smo uživali. Posle otprilike sat vremena, Džejni bi tražila da je vratim kući. U autu bismo se držali za ruke. Dešavalo se da zadrema pre nego što stignemo do njene kuće. Ponekad je toliko brbljala za vreme vožnje da sam jedva uspevao da prozborim koju reč.

Naravno, provoditi vreme s Džejni značilo je i da radimo stvari u kojima ona uživa. Nisam hteo da idem s njom na časove tumačenja Biblije jer nisam želeo da ispadnem budala u njenim očima. Sirotište smo posetili još dva puta i tamo sam se osećao skoro kao kod kuće. Jednom smo morali da pođemo kući nešto ranije jer je ona dobila temperaturu. Bila je sva crvena u licu, nije mi promaklo, iako nisam imao naviku da obraćam pažnju na te stvari.

Ljubili smo se, ali ne svaki put kada smo bili zajedno. Nisam ni pokušavao da idem dalje. Nije bilo potrebe. Sviđalo mi se da je ljubim, bilo mi je prijatno, osećao sam nežnost, i to mi je bilo dovoljno. Postajalo mi je sve jasnije kako je Džejni nailazila na nerazumevanje. Nismo nikada mogli da je razumemo, ne samo ja nego i ostali.

Džejni nije bila samo kćer sveštenika, devojka koja je čitala Bibliju i trudila se koliko je mogla da pomaže drugima. I ona je imala sedamnaest godina, imala je iste nade i sumnje kao ja. Makar sam tako pretpostavljao, dok mi jednom nije konačno rekla.

Neću nikada zaboraviti taj dan. Bila je tako tiha, a celog dana imao sam osećaj da ima nešto važno na umu.

Bila je subota pred početak polugodišta. Bili smo u kafeu, pa sam je pratio kući. Jak vetar štupao je za lice. Duvao je severac još od prethodnog jutra. Morali smo da hodamo priljubljeni jedno uz drugo kako bi nam bilo toplije. Bili smo zagrijeti, koračali smo polako, sporije nego obično. Mogao sam da vidim da se ponovo nije osećala dobro. Zbog vetra nije želela da uopšte izlazimo te večeri, ali sam je zamolio zbog svojih drugova. Sedam se da sam razmišljao o tome kako je već bilo vreme da saznaju da smo zajedno. Kao što već biva, baš se

tada niko nije zatekao u kafeu. Zima nije bila uzbudljiv period ni u mnogim drugim gradovima smeštenim uz obalu.

Ćutala je dok smo hodali. Znao sam da smišlja način na koji bi mi nešto saopštila. Nisam očekivao da će razgovor započeti baš na takav način.

– Svi misle da sam čudna, je l' tako? - konačno je izgovorila.

– Na koga misliš? - upitao sam iako sam odgovor već znao.

– Na sve iz škole.

– Ne, nije tačno - slagao sam.

Poljubio sam je u obraz i čvršće stegao. Zaječala je kao da sam je povredio.

– Da li je sve u redu? - zabrinuto sam upitao.

– Jeste - odgovorila je. Sabrala se i nastavila tamo gde je stala. - Hoćeš li da uradiš nešto za mene?

– Sve.

– Hoćeš li da obećaš da ćeš od sada stalno da mi govoriš istinu?

Odjednom me je zaustavila i pogledala u oči.

– Da li upravo lažeš?

– Ne - branio sam se, pitajući se na šta cilja. - Obećavam da ću ti od sada uvek govoriti istinu.

Još dok sam izgovarao te reči znao sam da ću požaliti.

Nastavili smo da hodamo. Dok smo išli niz ulicu pogledao sam njenu ruku koja je bila u mojoj i video veliku modricu ispod prsta. Nisam znao odakle joj, budući da je tu prethodnog dana nije bilo. Na tren sam pomislio da mora da sam je ja povredio, a onda sam shvatio da je nisam ni dotakao.

– Svi misle da sam čudna, zar nije tako? - ponovo je rekla.

Jedva sam disao.

– Da - konačno sam odgovorio. Bolelo me je što tako razgovaramo.

– Zašto? - Skoro da se rastužila.

Razmislio sam.

– Svako može imati neki svoj razlog - rekao sam neodređeno, trudeći se što sam više mogao da ne produbljujemo razgovor.

– Ali, zbog čega? Zbog mog oca? Ili zato što se trudim da budem prijatna prema ljudima?

Nisam hteo da tako razgovaramo.

– Možda - bilo je sve što sam mogao da odgovorim. Osećao sam se neprijatno.

Činilo se da je obeshrabrena. Neko vreme nismo progovarali.

– Misliš li i ti da sam čudna?

Način na koji je postavila to pitanje zboleo me je više nego što sam očekivao. Skoro da smo stigli do njene kuće. Zaustavio sam je i privio čvrsto uza sebe. Ljubio sam je. Kada smo se razdvojili, pogledala je u zemlju.

Uhvatio sam je za bradu, podigao joj glavu i naterao da me pogleda.

– Džejmi, ti si izvanredna osoba. Lepa si, divna, nežna... ti si sve što bih i sam voleo da budem. Ne treba da te se tiče ako te neko ne voli ili misli da si čudna, taj neko treba sam da se zamisli.

Zimsko nebo bilo je sivo i hladno, primetio sam da je donja usna počela da joj podrhtava. I moja je, a onda sam shvatio da mi srce brže kuca. Gledao sam je u oči, smešio se, pokazujući joj svoja najdublja osećanja. Znao sam da neću još dugo moći to da držim u sebi.

– Volim te, Džejmi. Ti si nešto najlepše u mom životu.

Prvi put u životu izgovorio sam te reči, naravno, ne računajući svoju porodicu. Ranije sam zamišljao kako to izgleda izjaviti ljubav. Mislio sam da mora da je to strašno teško izvesti. Nisam bio u pravu. Nikada u životu nisam bio uvereniji u nešto kao tog momenta.

Kako sam to rekao, Džejmi je spustila glavu i počela da plače, oslanjala se na mene. Zagrlio sam je, pitajući se šta nije u redu. Bila je vitka, prvi put mi je palo u oči da sam je s lakoćom obuhvatio. Smršala je. U proteklih nedelju dana, ali i ranije, primećivao sam da hranu skoro i ne dotiče. Činilo mi se da je dugo plakala na mojim grudima. Nisam znao šta da mislim, nisam bio siguran ni da li deli moja osećanja. Ipak, nisam žalio zbog toga što sam joj priznao da je volim. Istina je uvek istina, a i obećao sam joj da je nikada više neću slagati.

– Ne govori tako, molim te... molim te... - jecala je.

– Ali jeste tako. - Mislio sam da mi ne veruje.

Počela je još više da plače.

– Žao mi je - šaputala je kroz jecaje. - Tako mi je žao...

Grlo mi se odjednom osušilo.

– Zašto ti je žao? - Morao sam da saznam šta joj smeta. - Da li zbog mojih drugova i toga šta će oni reći? Više mi uopšte nije stalo, stvarno nije.

Svašta mi je padalo na pamet, bio sam zbunjen i, da - uplašen.

Nije odmah prestala da plače. U jednom trenutku me je pogledala. Nežno me je poljubila, osetio sam tek njen dah, onda me je pomazila po obrazu.

– Landone, ne smeš da budeš zaljubljen u mene. - Oči su joj bile crvene i otečene od plača. - Možemo da budemo prijatelji, da se viđamo... ali *ne smeš* da me voliš.

– Ali, zašto? - viknuo sam, ništa mi nije bilo jasno.

– Zato - rekla je tiho - zato što sam veoma bolesna.

Sve je bilo tako strano, nisam mogao da razumem šta to pokušava da mi kaže.

– Pa šta? Za nekoliko dana biće ti dobro...

Tužan osmeh preleteo je preko njenog lica i u tom momentu shvatio sam šta je pokušavala da mi kaže. Gledala me je pravo u oči i izgovorila reči od kojih mi se srce sledilo.

– Landone, ja umirem.

Dvanaest

Bolovala je od leukemije. Znala je to od letos.

Prebledeo sam u trenutku kada mi je saopštila. Kroz glavu mi je prolazilo bezbroj nejasnih slika. Kao da se u tom trenu vreme iznenada zaustavilo. Shvatio sam sve što se dogodilo između nas. Shvatio sam zbog čega je želela da igram u predstavi. Shvatio sam zbog čega joj je Hegbert posle prve predstave šaputao nešto sa suzama u očima, govoreći joj da je ona njegov anđeo. Shvatio sam zbog čega je sve vreme bio tako umoran i zbog čega mu je smetalo što stalno dolazim u njihovu kuću. Sve je postalo kristalno jasno.

Zašto je želela da Božić u sirotištu bude poseban...

Zašto je tvrdila da neće ići na fakultet...

Zašto mi je poklonila svoju Bibliju...

Sve je bilo potpuno jasno, a da u isto vreme ništa nije imalo smisla.

Džejmi Salivan je bolovala od leukemije...

Džejmi, draga Džejmi je umirala...

Moja Džejmi...

– Ne, ne - šaputao sam joj - to mora da je neka greška...

Ali greške nije bilo. Ponovila je i ceo moj svet se srušio. Počelo je da mi se vrti u glavi. Čvrsto sam držao Džejmi da ne bih izgubio ravnotežu. Na ulici sam video muškarca i ženu, koračali su prema nama, glave su im bile pognute, rukama su pridržavali kape kako ih vetar ne bi oduvao. Pas je pretrčao preko ulice i zastao njuškajući neki grm. Preko puta komšija je stajao na merdevinama i skidao božićne ukrasne lampice. Obični prizori iz svakodnevnog života, stvari koje nikada ranije nisam primećivao i koje su me odjednom razljutile. Zatvorio sam oči, želeo sam da odagnam to što sam saznao.

– Žao mi je, Landone - nije prestajala da ponavlja. A trebalo je da ja njoj uputim te reči. Sada to znam, ali bio sam toliko zbunjen da nisam mogao ni reč da izgovorim.

Duboko u sebi znao sam da se ništa neće promeniti. Ponovo sam je držao u naručju, nisam znao šta drugo mogu da uradim, suze su

mi navirale na oči. Pokušavao sam da joj budem oslonac, ali mi to nije polazilo za rukom.

Dugo smo zajedno plakali na ulici, i to nadomak njene kuće. Ponovo smo se zaplakali kada je Hegbert otvorio vrata. Čim nas je ugledao, znao je da mi je otkrila tajnu. Plakali smo i kada smo kasnije tog poslepodneva ispričali sve mojoj majci. Ona nas je oboje privela na grudi i tako jecala da su kuvarica i sobarica zamalo pozvale lekara jer su pomislile da se mom ocu nešto dogodilo. U nedelju je Hegbert saopštio svima u crkvi. Na licu su mu se ogledali zebnja i strah, nije mogao da stoji, pa su ljudi morali da mu pomognu da sedne pre nego što je završio govor.

Svi prisutni nemo su zurili ne verujući u ono što su čuli, kao da očekuju razrešenje neke jezive šale. A onda su se začuli glasni jecaji.

Onog dana kada mi je saopštila da je bolesna, sedeli smo sa Hegbertom i Džejmi je strpljivo odgovarala na moja pitanja. Rekla je da ne zna koliko joj je još vremena ostalo. Lekari su bili nemoćni. Imala je redak oblik bolesti i uobičajeno lečenje nije davalo rezultate. Da, dobro se osećala na početku školske godine. Tek je tokom poslednjih nekoliko nedelja počela da oseća slabost.

– Tako se razvija ova bolest. Dobro ti je i onda organizam više ne može da se bori, pa se osećaš loše.

Gušeci suze, morao sam da pomenem predstavu.

– Sve te probe... naporni dani... možda nije trebalo...

– Možda - prekinula me je i potražila moju ruku. - Upravo mi je zbog rada na toj predstavi i bilo dobro sve to vreme.

Kasnije mi je kazala da su joj dijagnozu postavili sedam meseci pre toga. Lekari su joj davali još godinu dana života ili čak i manje.

Danas bi to možda bilo drugačije. Danas bi možda mogli da je izleče. Danas bi Džejmi verovatno bila živa. Ali, sve se ovo dešavalo pre četrdeset godina i znao sam šta je sve to značilo.

Samo je čudo moglo da je spase.

– Zašto mi nisi rekla?

Bilo je to pitanje koje joj nisam postavio, ali sam o tome mnogo razmišljao. Te noći nisam spavao, oči su mi bile otečene. Celu noć proveo sam izbezumljen odbijajući da prihvatim istinu obuzet tugom,

besom i sve tako u krug. Nadao sam se da sve nije baš tako, molio sam Boga da mi ukaže da je to samo užasna noćna mora.

Sedeli smo u njihovoj dnevnoj sobi. Tog dana je Hegbert u crkvi i saopštio užasnu vest svojim parohijanima. Bio je deseti januar 1959. godine.

Očekivao sam da će Džejmi biti mnogo potištenija. Doduše, ona je s tim saznanjem živela već punih sedam meseci. Znali su jedino ona i Hegbert, nisu hteli da kažu čak ni meni. Bio sam u isto vreme i povređen i uplašen.

– Bila je to moja odluka - objašnjavala mi je. - Smatrala sam da je bolje da nikome ne govorim, pa sam zamolila oca da i on tako postupi. I sam si video kako su ljudi reagovali danas posle službe. Niko nije hteo ni da me pogleda u oči. Da ti je ostalo još nekoliko meseci života, kako bi se osećao?

Bila je u pravu, to sam znao, ali mi opet nije bilo lakše. Prvi put u životu osećao sam se potpuno bespomoćno.

Nikada nisam doživeo da umre neko ko mi je blizak, makar nisam zapamtio. Doduše, moja baka umrla je kada mi je bilo tri godine i ne sećam se ničega u vezi s tim, ni opela, ni sahrane, ni pomena koji su održavani narednih godina. O baki su mi, razume se, pričali i tata i deda, ali za mene su to bile samo priče. Kao da slušam o bilo kom drugom ili čitam u novinama o nekoj ženi koju nisam poznavao. Otac me je vodio da položimo cveće na bakin grob, ali za nju me nisu vezivala nikakva osećanja. Osećanja sam imao samo za one koje je baka ostavila za sobom.

Niko u mojoj porodici, a ni u krugu prijatelja, nije imao prilike da se suoči s ovako nečim. Džejmi je imala sedamnaest godina, devojčurak na putu da postane žena, umirala je, a u isto vreme bila je puna života. Plašio sam se, užasno sam se plašio, kao nikada do tada, ne samo zbog nje već i zbog sebe. Živeo sam u strahu da ću uraditi nešto pogrešno, nešto što će je povrediti. Da li je ispravno da se ikad naljutim u njenom prisustvu? Da li je bilo ispravno da se pred njom priča o budućnosti? Zbog tolikog straha bilo mi je teško da razgovaram s njom, iako je imala strpljenja za mene.

Moj strah učinio je da shvatim i nešto zbog čega sam se osećao još gore. Shvatio sam da je nisam poznavao dok je bila zdrava. Počeli

smo da se družimo nekoliko meseci ranije, a u nju sam bio zaljubljen svega osamnaest dana. Tih osamnaest dana činili su mi se kao čitav život, a sada, kada bih je pogledao, mogao sam samo da se pitam koliko nam je još dana ostalo.

U ponedjeljak nije došla u školu i nekako sam slutio da više nikada neće proći školskim hodnicima, da je nikada više neću videti kako sedi sama za vreme ručka i čita Bibliju, niti ću je ikada više videti kako se u svom braon džemperu probija kroz gužvu i hita ka učionici. Sa školom je za nju bilo gotovo. Zauvek. Nikada neće maturirati.

Tog dana nisam mogao da se usredsredim ni na šta dok sam sedeo na časovima i slušao kako nam nastavnici, jedan za drugim, ponavljaju ono što je već rečeno u crkvi. I reagovanja su bila slična. Devojke su plakale, mladići obarali glave, o njoj se pričalo kao da je već nema. Šta možemo da uradimo? Pitali su se naglas i gledali u mene očekujući odgovor.

– Ne znam - bilo je sve što sam mogao da kažem. Iz škole sam otišao ranije, odmah posle ručka, i uputio pravo kod Džejni. Pokucao sam i ona je otvorila vrata kao što je uvek i radila, veselo i, reklo bi se, potpuno bezbrižno.

– Landone, zdravo. Kakvo iznenađenje.

Nagnula se da me poljubi, poljubio sam i ja nju, i sve me je nagonilo na plač.

– Moj otac trenutno nije kod kuće, ali ako želiš, možemo da posedi-
mo na verandi.

– Kako možeš? - odjednom sam upitao. - Kako možeš da se pre-
tvaraš da se ništa ne dešava?

– Ne pretvaram se, Landone. Sačekaj da uzmem kaput, pa ćemo
sedeti napolju i razgovarati. U redu?

Nasmešila mi se, čekala je da joj odgovorim. Konačno sam klimnuo
glavom, usne su mi bile stegnute. Pomilovala me je po ruci.

– Odmah se vraćam.

Krenuo sam prema stolici i seo, ona se pojavila minut kasnije. Na
sebi je imala debeo kaput, rukavice i kapu. Severac je stao i dan nije
bio ni izbliza tako hladan kao tokom vikenda. Ipak, za nju je bilo
dosta hladno.

– Danas nisi bila u školi.

Spustila je pogled i klimnula glavom. - Znam.

– Da li ćeš se ikada vratiti u školu?

Odgovor sam već slutio, ali sam želeo da ga čujem od nje same.

– Ne - tiho je rekla - neću.

– Zašto? Da li si već toliko bolesna?

Sve se u meni kidalo. Uzela me je za ruku.

– Ne. U stvari, danas se osećam prilično dobro. Želim da budem u kući svakog jutra kad otac krene u kancelariju. Želim da s njim provodim što je moguće više vremena.

Pre nego što umrem, mislila je, ali nije izgovorila. Osetio sam mučninu i nisam ništa mogao da kažem.

– Kada su nam lekari saopštili dijagnozu - nastavila je - rekli su da treba da se trudim da živim što normalnije, dokle god budem mogla. Kazali su da će mi to pomoći da sačuvam snagu.

– Nema ničeg normalnog u tome - rekao sam sa gorčinom.

– Znam.

– Zar se ne plašiš?

Nekako sam očekivao da kaže *ne*, da kaže nešto mudro kako bi to odrasla osoba uradila, da mi objasni kako nismo u stanju da razumemo božji naum.

Pogledala je u stranu. - Da - konačno je izgovorila. - Plašim se sve vreme.

– A zašto se tako i ne ponašaš?

– To i radim, ali kada sam sama.

– Zato što nemaš poverenja u mene?

– Ne. Zato što znam da si i ti uplašen.

Počeo sam da se molim da se desi čudo.

Čuda se navodno dešavaju neprestano, čitao sam o tome u novinama. Ljudi ponovo uspostavljaju kontrolu nad svojim udovima, a rečeno im je da više nikada neće moći da hodaju. Ili prežive posle strašnog udesa pošto je sva nada izgubljena. Povremeno su u Bju-
fort stizali putujući iscelitelji, postavljali šatore u blizini grada i ljudi su tamo odlazili da posmatraju čudesna izlečenja. I ja sam bio nekoliko puta, pretpostavljao sam da je sve to uglavnom varka, a te navodno bolesne pa izlečene nisam nikada ranije ni kasnije video. Ipak, bilo je stvari koje nisam umeo da objasnim. Stari Svini, pekar, borio se u Prvom svetskom ratu, bio je artiljerac, i ogluveo je na jedno uho. Nije

se pretvarao, stvarno nije mogao ništa da čuje zahvaljujući čemu nam je, kada smo bili mali, polazilo za rukom da izvučemo koje besplatno parče pite. Dakle, iscelitelj se molio predano i konačno spustio ruku na Svinijevu glavu. Starac je vrisnuo, ljudi koji su to posmatrali poskočili su sa svojih sedišta. Na licu mu se ogledao užas, kao da ga je neko dodirnuo usijanim žaračem. Onda je odmahnuo glavom, pogledao oko sebe i promrmljao: „Ja ponovo čujem“. Ni on sam nije mogao da poveruje. Svini je krenuo prema svom mestu, a iscelitelj je rekao: „Bog može sve, Bog sluša naše molitve.“

Tako sam te noći otvorio Bibliju koju mi je Džejmi poklonila za Božić i počeo da čitam. Mnoge sam priče već čuo u nedeljnoj školi veronauke i u crkvi, ali, pravo da kažem, pamtio sam samo najpoznatije - na primer, Bog šalje sedam gladnih godina kako bi svom odabranom narodu omogućio da napusti Egipat, ili Jonu guta kit, ili Isus hoda po površini vode, ili Isus Lazara vraća iz mrtvih. Bilo je tu i drugih važnih priča. Znao sam da se u skoro svakom poglavlju Biblije govori o neobičnim stvarima koje je Gospod uradio, samo što ih nisam sve naučio. Kao hrišćani, oslanjali smo se uglavnom na Novi zavet i nisam znao ništa o Jovu, Ruti, Joilu. Te prve noći čitao sam Knjigu postanja, a naredne o Izlasku. Sledilo je štivo o Levitama i tako redom. Na nekim mestima čitanje je napredovalo sporo, naročito kada su objašnjavani zakoni, ali Bibliju nisam mogao da ispustim iz ruku. Bio je to iznenadni poriv koji nisam umeo da objasnim.

Bio sam veoma umoran kada sam kasno jedne noći konačno stigao do psalama. Nekako sam znao da je to upravo ono što sam tražio. Svi znaju dvadeset treći psalam koji počinje: „Gospod je pastir moj, i ništa mi neće nedostajati“. Hteo sam da pročitam i ostale, jer među njima nije bilo više ili manje važnih. Posle otprilike jednog sata stigao sam do jednog podvučenog dela i pretpostavio da je on nešto značio za Džejmi. Evo kako je glasio:

K tebi Gospode, vičem; grade moj, nemoj mi mučati, da ne bih, ako uzmučiš, bio kao oni koji odlaze u grob.

Čuj molitveni glas moj, kad vapijem k tebi, kad dižem ruke svoje k svetoj crkvi tvojoj.

Zatvorio sam Bibliju očiju punih suza. Nisam smogao snage da psalam pročitam do kraja.

Znao sam da je taj deo podvukla za mene.

– Ne znam šta da radim - rekao sam sav otupeo, zureći u prigušeno svetlo stonice lampe. Mama i ja smo sedeli na mom krevetu. Bližio se kraj januara, najtežeg meseca u mom životu, a znao sam da će februar doneti još gora zbivanja.

– Znam da je sve ovo teško za tebe - tiho je govorila mama - ali ti tu ne možeš baš ništa.

– Ne mislim na Džejminu bolest, znam da tu ne mogu ništa da uradim. Mislim na sebe i Džejmi.

Majka me je gledala duboko saosećajući sa mnom. Brinula se i za Džejmi i za mene. Nastavio sam.

– Teško mi je da razgovaram s njom. Dok je gledam, u stanju sam samo da mislim da će doći dan kada to više neću moći. Kada sam u školi, mislim jedino na nju, želim da budem s njom, a kada sam kraj nje, ne znam šta da kažem.

– Ne znam. Možda bi mogao da joj pričaš nešto što bi učinilo da se ona oseća bolje.

– Pa šta da radim?

Tužno me je pogledala i zagrlila.

– Ti je stvarno voliš.

– Celim svojim bićem.

Mama još nikada nije bila tako tužna.

– A šta ti tvoje srce govori da treba da uradiš?

– Ne znam.

Možda se previše trudiš - rekla je blago.

Narednog dana bio sam pažljiviji prema Džejmi, ali ne dovoljno. Pre nego što sam krenuo k njoj obećao sam sebi da neću reći ništa što bi je oneraspoložilo, da ću pokušati da se ponašam kao nekad. Upravo se tako i zbilo. Seo sam na kauč i pričao joj o dogovorština-ma mojih drugova. Pričao sam joj o pobedi košarkaškog tima. Rekao sam joj da još nisam dobio odgovor sa Univerziteta Severne Karoline, ali da se nadam da će stići narednih nedelja. Rekao sam joj da se radujem maturi. Obraćao sam joj se kao da će se već naredne

nedelje vratiti u školu. Bio sam svestan da sve vreme delujem uzrujano. Džejni se smešila i klimala glavom u odgovarajućim momentima, tu i tamo postavljala je pitanja. Kada sam završio priču, mislim da nam je oboma bilo jasno da je to bio poslednji put da joj se tako obraćam. Nije bilo pošteno ni prema njoj ni prema meni. I srce mi je govorilo upravo tako.

Ponovo sam se okrenuo Bibliji u nadi da će mi pokazati put.

– Kako se osećaš? - upitao sam je nekoliko dana kasnije.

Bila je još mršavija. Njeno lice počelo je da poprima sivkastu boju i kosti su joj se nazirale ispod kože na rukama. Ponovo sam video modrice. Bili smo kod nje, sedeli smo u dnevnoj sobi. Bilo joj je veoma hladno.

Bila je lepa uprkos svemu tome.

– Dobro - hrabro je uzvratila. - Dobila sam neke lekove protiv bolova i čini mi se da mi je malo lakše.

Dolazio sam svakog dana. Činilo mi se da vreme leti i stoji u isto vreme.

– Treba li nešto da ti donesem?

– Ne, hvala, dobro mi je.

Pogledao sam oko sebe, onda u nju. - Čitam Bibliju - konačno sam kazao.

– Stvarno?

Lice joj se razvedrilo, podsetila me je na anđela iz predstave. Nisam mogao da verujem da je to bilo pre samo šest nedelja.

– Želeo sam da znaš.

– Drago mi je što si mi rekao.

– Sinoć sam čitao Knjigu o Jovu, i to deo o tome kako Bog iskušava njegovu veru.

Nasmešila se i nežno me pomilovala po ruci. Prijalo mi je.

– Trebalo bi da čitaš nešto drugo, jer ta priča baš ne prikazuje Boga u njegovom najboljem svetlu.

– Zašto mu je to uradio?

– Ne znam.

– Da li se nekad osećaš kao Jov?

Nasmešila se, oči su joj zasijale. - Ponekad.

– Ali nisi izgubila veru?

– Ne.

Znao sam da nije, a mislim da sam ja svoju već gubio.

– Da li zbog toga što misliš da ćeš ozdraviti?

– Ne. Zato što mi je to još jedino ostalo.

Posle toga smo zajedno čitali Bibliju. Činilo mi se da je to bila prava stvar, ali mi je srce govorilo da možda postoji još nešto.

Noću bih ležao budan i razmišljao šta bi to moglo da bude.

Čitanje Biblije omogućavalo nam je da se usredsredimo na nešto određeno i odjednom su stvari počele da se odvijaju nabolje, možda zbog toga što se nisam više preterano brinuo da ću uraditi nešto što bi je moglo uvrediti. Šta je moglo biti ispravnije nego čitanje Biblije? Iako Sveto pismo nisam ni izdaleka poznavao kao ona, mislim da je cenila moj gest i povremeno bi, dok smo čitali, spustila ruku na moje koleno i jednostavno slušala kako moj glas ispunjava sobu.

Ponekad bih sedeo na kauču pored Džejmi, gledao u Bibliju, dok sam krajičkom oka posmatrao nju. Kada bismo pročitali neki deo, psalam ili čak izreku, upitao bih je šta ona o tome misli. Uvek je umela da odgovori, a ja bih klimuo glavom razmišljajući o njenim rečima. Ponekad bi ona mene upitala za mišljenje, pa bih se ja trudio da odgovorim, a povremeno sam se pretvarao da nešto razumem iako sam bio siguran da je ne mogu obmanuti. „Da li stvarno misliš da to znači?“ upitala bi, a ja bih se počeošao po glavi i ponovo razmislio. Ponekad je ona bila kriva za to što nisam mogao da se sasvim posvetim Bibliji, jer je stavljala ruku na moje koleno i tako to.

Jednog petka doveo sam je kod nas na večeru. Mama je večerala s nama, pa se povukla da bi nas ostavila same.

Bilo je divno sedeti sa Džejmi i znao sam da se i ona tako osećala. Retko je izlazila iz kuće, tako da je ta večera bila prijatna promena za nju.

Otkako mi je saopštila da je bolesna, Džejmi je prestala da nosi pundu. Bila je i dalje lepa kao kada sam je prvi put video s puštenom kosom. Gledala je u vitrinu s posuđem u kojoj su se nalazile sijalice. Uzeo sam je za ruku.

– Hvala šta si došla večeras.

Onda je pogledala u mene. - Hvala tebi što si me pozvao.

Zastao sam.

- Kako se drži tvoj otac?
- Ne baš. Puno brinem za njega - uzdahnula je.
- Mnogo te voli.
- Znam.
- I ja te mnogo volim.

Pogledala je u stranu. Izgledalo je da se plaši kada joj kažem da je volim.

– Da li ćeš nastaviti da me posećuješ? Mislim i kasnije, znaš... kada...?

Stegao sam joj ruku, ne jako, tek da joj stavim do znanja da sam uz nju.

- Dolaziću dokle god to budeš htela.
- Ne moramo više da čitamo Bibliju ako ne želiš.
- Ali želim.
- Dobar si ti prijatelj, Landone. - Nasmejala se. - Ne znam šta bih bez tebe.

Stegla mi je ruku. Sedela je preko puta mene i sva je blistala.

– Volim te, Džejmi - ponovio sam i ovog puta nije izgledala uplašeno. Pogledi su nam se sreli, oči su joj zacaklile. Uzdahnula je i pogledala u stranu, prošla rukom kroz kosu, pa se ponovo okrenula prema meni. Poljubio sam joj ruku. I ja sam se ozario.

– Volim i ja tebe - konačno je prošaputala.

Molio sam se ne bih li čuo kako izgovara te reči.

Ne znam da li je Džejmi poverila Hegbertu o tome šta oseća prema meni. Pretpostavljam da nije budući da se njegovo ponašanje prema meni uopšte nije promenilo. Imao je običaj da izađe iz kuće svaki put kada bih navratio posle škole. Pokucao bih i čuo kako joj govori da se sprema da izađe i da će biti odsutan naredna dva sata. Usledilo bi „U redu, tata“ i Hegbert bi ubrzo otvorio vrata. Pustio bi me unutra, a onda tiho otvarao plakar u predsoblju, uzimao šešir, oblačio kaput, uvek ga je zakopčavao do grla, i izlazio iz kuće. Kaput mu je bio staromodan, dugačak, crne boje, kakav se nosio početkom veka. Retko bi mi se obratio neposredno, čak i pošto je saznao da Džejmi i ja zajedno čitamo Bibliju.

Dozvoljavao je da boravim u kući kada je on odsutan iako mu se to nikako nije sviđalo. Bilo je to verovatno zbog toga što nije želeo da

se Džejmi smrzne sedeći na verandi. Druga mogućnost bila je da sedi u kući i čeka da ja odem. Mislím da je i njemu bilo potrebno da neko vreme provede sam, i bio je to jedini razlog što je popustio. Nije mi govorio o pravilima ponašanja u kući - pročitao sam ih u njegovim očima kada sam ga prvi put pitao za dozvolu da ostanem. Dopustio mi je da sedim u dnevnoj sobi, i to je bilo sve.

Džejmi se i dalje kretala dosta dobro. Zima je bila grozna. Hladan vetar koji je udario krajem januara duvao je punih devet dana. Potom je tri dana kiša lila kao iz kabla.

Džejmi nije želela da izlazi iz kuće po takvom vremenu. Ipak, pošto bi Hegbert otišao, nas dvoje bismo izašli na verandu na nekoliko minuta kako bi udahnula malo svežeg morskog vazduha. Brinuo sam se svaki put kada bismo to učinili.

Čitali smo Bibliju. Nije protekao ni dan a da se najmanje tri puta ne čuje kucanje na vratima. Ljudi su stalno navraćali, neki donosili hranu, a neki tek da se jave. Čak su Erik i Margaret došli. Džejmi ih je pustila u kuću iako Hegbert to nije dozvoljavao. Sedeli smo u dnevnoj sobi, pomalo pričali. Ni Erik ni Margaret nisu bili u stanju da gledaju Džejmi u oči.

Oboje su bili veoma napeti i bilo im je potrebno nekoliko minuta da pređu na stvar. Erik je došao da se izvini, tako je rekao, i dodao da ne može da shvati kako je moguće da od svih ljudi na svetu ta bolest pogodi baš nju. Rekao je da joj je nešto doneo i spustio na sto kovertu. Ruke su mu drhtale, u glasu kao da je gušio jecaj dok je govorio. U njegovim rečima nisam nikada do tada osetio toliko iskrenosti.

– Od svih ljudi koje sam ikada sreo, tvoje srce je najveće - glas ga je izdavao. - Nisam to dovoljno cenio i nisam se uvek lepo ponašao prema tebi. Želim da znaš šta osećam. Nikada mi još nije bilo zbog nečega toliko žao kao sada. - Zastao je i obrisao oči. - Ti si najbolja osoba koju sam upoznao i kakvu verovatno nikada više neću sresti.

Gušio je suze i šmrcao. Margaret je plakala, nije bila u stanju da progovori. Kada je završio, Džejmi je obrisala suze sa obraza, lagano ustala, nasmešila se i širom raširila ruke, što se jedino moglo shvatiti kao izraz praštanja. Erik joj je prišao, konačno je briznuo u plač, a ona ga je blago gladila po kosi i šaputala mu. Dugo su ostali u tom položaju, Erik je jecao dugo dok potpuno nije klonuo.

Onda je došao red na Margaret. Zagrlile su se i ponovio se isti prizor kao s Erikom.

Kada je došlo vreme da krenu, obukli su jakne i dugo još gledali u Džejmi, poslednji put, kao da žele da zauvek zadrže njen lik u sećanju. Siguran sam da su hteli da im u pamćenju ostane takva kako je u tom momentu izgledala. Za mene je Džejmi bila lepa, i znam da su i oni tako mislili.

– Drži se - rekao je Erik dok su izlazili. - Moliću se za tebe. Svi će se moliti za tebe. - Onda se okrenuo prema meni i potapšao me po ramenu. - I ti takođe. - Oči su mu bile crvene. Gledao sam kako odlaze i nikada nisam bio ponosniji na njih.

Kada smo otvorili kovertu saznali smo šta je Erik uradio. Sakupio je, a da nam ni reč nije pomenuo, više od četiri stotine dolara za sirotište.

Očekivao sam čudo. Ali nije se dogodilo.

Početak februara povećali su joj dozu lekova kako bi joj umirili bol. Od toga joj se vrtelo u glavi i pala je dva puta kada je išla u kupatilo. Jednom je udarila glavom u lavabo. Posle toga je tražila da se doza smanji, što su lekari nerado uradili. Mogla je da hoda normalno, ali se bol pojačavao. Dešavalo se da samo podigne ruku i da joj se lice zgrči. Leukemija je bolest krvi i raznosi se kroz telo - nema spasa dokle god srce kuca.

Bolest joj je oduzela svu snagu. Mišići su joj bili tako slabi da joj je bilo teško da napravi i najjednostavnije pokrete. Prve nedelje februara oslabila je skoro tri kilograma. Ubrzo joj je postalo naporno da hoda, mogla je da prevali samo veoma kratka rastojanja, naravno pod uslovom da istrpi bol. Zatim je bol postao nepodnošljiv tako da je ponovo počela da uzima lekove, zamenjujući bol nesvesticom.

I dalje smo čitali Bibliju.

Svaki put kad bih joj došao u posetu, dočekivala me je na kauču i Biblija je već bila otvorena. Znao sam da je Hegbert morao da je donese iz njene sobe kako bismo mogli da čitamo zajedno. Iako nikada to nije pomenula, oboje smo znali šta je to značilo.

Vreme je isticalo, a srce mi je i dalje govorilo da postoji još nešto što mogu da uradim za nju.

Bio je četrnaesti februar, dan Svetog Valentina. Džejmi je izabrala odlomak koji joj je mnogo značio, deo iz Poslanice Korinćanima. Rekla mi je da bi volela, ako bi joj se prilika ikada ukazala, da sveštenik na dan njenog venčanja pročita upravo taj deo. Evo kako je glasio:

Ljubav dugo trpi, milokrvna je; ljubav ne zavidi; ljubav se ne veliča, ne nadima se.

Ne čini što ne valja, ne traži svoje, ne srdi se, ne misli o zlu.

Ne raduje se nepravdi, a raduje se istini. Sve snosi, sve veruje, svemu se nada, sve trpi.

Ove su reči u potpunosti opisivale upravo Džejmi.

Kada se tri dana kasnije vreme malo prolepšalo pokazao sam joj nešto divno, nešto što nikada ranije nije videla, bio sam siguran, a znao sam da bi želela.

Istočni deo Severne Karoline je lep i poseban, klima je blaga, a priroda divna. To se sve najlepše vidi u Bog Benksu, ostrvu nadomak obale, u blizini mesta u kojem smo odrasli. Trideset kilometara dugo i skoro kilometar i po široko, ovo ostrvo priroda je izvajala u obliku prsta koji se proteže od istoka ka zapadu i grli obalu udaljen svega osamsto metara od nje. Svakog dana u godini može se prisustvovati izvanrednim izlascima i zalascima sunca nad veličanstvenim Atlantskim okeanom.

Džejmi je bila dobro utopljena, stajala je pored mene na ivici doka dok se savršeno južnjačko veče polako spuštalo. Pokazao sam rukom prema pučini i rekao joj da sačeka. Morao sam da je pridržavam - činila mi se laganijom od opalog jesenjeg lišća.

Blistavi šupljikasti mesec počeo je lagano da se izdiže sa površine mora obrazujući prizmu svetlosti nad vodom koja je lagano tamnela, razbijao se u hiljade delića sve jedan lepši od drugog. Baš u tom trenutku sunce iz suprotnog smera sudarilo se s horizontom bojeći nebo u crveno, narandžasto i žuto, kao da su se kapije raja iznenada otvorile dozvolivši svoj svojoj lepoti da utekne. Okean je postao zlatnosrebrn, boje su se ogledale u njemu, voda se presijavala u skladu sa svetlošću koja se menjala. Prizor je bio uzvišen i svečan, skoro poput stvaranja sveta. Sunce je nastavilo da zalazi, njegov sjaj pro-

tezao se dokle god je oko moglo da dosegne, da bi, konačno, lagano, iščezlo u zatalasanoj vodi. Mesec je nastavio svoje sporo putovanje prema nebu, blistajući u hiljadu zlatnih nijansi koje su polako sve više bledele da bi se konačno ujednačile sa zvezdama.

Gutali smo, čvrsto sam je obuhvatio rukom. Džejmi je teško disala. Nebo je postalo crno i prve svetlucajuće zvezde pojavile su se na dalekom južnjačkom nebu. Uzeo sam je u naručje i nežno poljubio u oba obraza. Onda sam poljubac preneo na usne.

– Upravo ovo osećam prema tebi - rekao sam joj.

Nedelju dana kasnije Džejmi je počela sve češće da odlazi u bolnicu, ali je uporno odbijala da tamo ostane i preko noći. „Želim da umrem kod kuće“, bilo je sve što je rekla. Lekari nisu imali drugog izbora osim da poštuju njenu želju kad su već bili potpuno nemoćni.

– Razmišljao sam o nekoliko proteklih meseci - rekao sam joj.

Sedeli smo u dnevnoj sobi, držali se za ruke dok smo čitali Bibliju. Lice joj je postajalo sve mršavije, a kosa gubila sjaj. Ipak, njene meke plave oči bile su divne kao i uvek.

Mislim da nikada nisam video lepše stvorenje.

– I ja - uzvratila je.

– Znala si od samog početka, od prvog časa kod gospođice Garber, znala si da ću i ja učestvovati u predstavi... kada si me pogledala i nasmešila se.

– Da - klimnula je glavom.

– A kada sam te pozvao da ideš sa mnom na igranku naterala si me da ti obećam da se neću zaljubiti u tebe, ali znala si da će se upravo to dogoditi. Je l' tako?

– Da - vragolasto me je pogledala.

– Kako si znala?

Slegnula je ramenima, nije ništa odgovorila. Sedeli smo tako neko vreme, gledali kako kiša udara u prozore.

– Kada sam ti rekla da se molim za tebe, šta misliš da sam imala na umu?

Bolest je napredovala sve brže kako se mart približavao. Uzimala je još jače lekove protiv bolova. Bilo joj je toliko zlo da je jedva mogla

da jede. Postajala je sve slabija i svi su izgledi bili da će ipak, na njenu žalost, morati da ostane u bolnici.

Zahvaljujući mojim roditeljima to se nije dogodilo.

Otac se hitno vratio iz Vašingtona, usred zasedanja Kongresa. Očigledno da ga je mama pozvala rekavši mu da ako se odmah ne pojavi, može slobodno zauvek da ostane u Vašingtonu.

Ispričala mu je o svemu što se zbivalo. Otac je tvrdio da Hegbert nikada neće prihvatiti njegovu pomoć, da su rane preduboke, da je kasno da se bilo šta preduzme.

– Ovo nema nikakve veze ni s tvojom porodičnom istorijom, ni s ocem Salivanom, niti s bilo čime što se dogodilo u prošlosti. - Mama je odbijala da prihvati njegov izgovor. - Ovo ima veze s našim sinom. On je zaljubljen u mladu devojku kojoj je potrebna naša pomoć. I ti ćeš pronaći način da joj pomogneš.

Ne znam šta je moj otac rekao Hegbertu, ni šta je morao da obeća, niti koliko je sve to trebalo da košta. Znam jedino da je Džejmi bila uskoro okružena skupom medicinskom opremom, nabavljeni su svi lekovi koji su joj bili potrebni i bila je pod stalnim nadzorom dveju medicinskih sestara, a lekar je navraćao nekoliko puta dnevno.

Te noći sam po prvi put u životu plakao na očevom ramenu.

– Kaješ li se zbog nečega? - upitao sam je. Ležala je u krevetu ispod debelih pokrivača, primala je lek kroz infuziju. Bila je bleđa, a telo lagano kao perce. Jedva je mogla da hoda, neko je uvek morao da je pridržava.

– Svi se kaju, Landone. Imala sam divan život.

– Kako možeš tako da govoriš? Pogledaj šta ti se dešava - uzviknuo sam. Nisam mogao da sakrijem svoj očaj.

Stegla mi je ruku, stisak je bio slab, nežno mi se osmehivala.

– Ovo bi stvarno moglo da bude bolje - priznala je i gledala po sobi.

Nasmejao sam se iako su mi oči bile pune suza, pa me je odjednom preplavilo veliko osećanje krivice. Trebalo je da ja nju tešim i budem joj oslonac, a ne obrnuto. Džejmi je nastavila.

– I što je još divnije, bila sam srećna, Landone. Stvarno jesam. Imala sam izuzetnog oca koji me je podučio o Bogu. Kada se osvrnem, vidim da sam činila najbolje što sam mogla da pomognem dru-

gima. - Zastala je i pogledala me u oči. - Zaljubila sam se i bila voljena.

Na to sam joj poljubio ruku prislonivši je uz svoj obraz.

– Nije pošteno - rekao sam.

Nije odgovorila.

– Da li se i dalje bojiš? - upitao sam.

– Da.

– I ja se bojim.

– Znam. Žao mi je zbog toga.

– Šta mogu da uradim? - upitao sam sav očajan. - Ne znam šta bi trebalo da uradim.

– Hoćeš li da mi čitaš?

Klimnuo sam glavom iako nisam znao da li ću uspeti da pročitam celu stranu a da ne zaplačem.

Molim ti se, Bože, reci mi šta da uradim

– Mama? - obratio sam joj se kasnije te večeri.

– Da?

Sedeli smo na kauču u dnevnoj sobi, ispred nas je u kaminu pucketala vatra. Tog dana Džejni je zaspala dok sam joj čitao i na prstima sam izašao iz njene sobe jer sam znao da joj je potreban odmor. Pre nego što sam izašao poljubio sam je nežno u obraz. Nije bilo ničeg lošeg u tome, ali Hegbert je baš u tom trenutku ušao i u očima sam mu video negodovanje. Pogledao me je, znao je da volim njegovu kćer, ali isto tako i da sam prekršio jedno od njegovih kućnih pravila, bez obzira na to što nikada nije bilo izrečeno. Da je Džejni bila zdrava, sigurno mi nikada više ne bi dozvolio da pređem prag njegovog doma. Bilo kako bilo, izašao sam bez reči.

Zaista nisam mogao da se ljutim na njega. Provodio sam puno vremena sa Džejni i bio sam suviše iscrpljen da bih trošio snagu vređajući se na njega. Džejni me je nečemu naučila tokom tih nekoliko meseci - pokazala mi je da se sud o drugima donosi na osnovu ponašanja, delanja, a ne na osnovu misli ili namera. Bio sam siguran da će me Hegbert pustiti u kuću i sutradan. Sve mi se to vrzmalo po glavi dok sam sedeo na kauču pored majke.

– Misliš li da postoji neka svrha u životu? - upitao sam.

Nikada joj ranije nisam postavio takvo pitanje, ali, s druge strane, bila je to veoma neobična situacija.

– Nisam sigurna da razumem pitanje. - Podigla je obrve.

– Mislim... kako znaš šta treba da radiš u životu?

– Pitaš li me u vezi s tim što provodiš vreme sa Džejmi?

Klimnuo sam glavom, i dalje sam bio zbunjen.

– Na neki način. Znam da činim pravu stvar, ali... nešto tu nedostaje. Provodimo vreme zajedno, razgovaramo, čitamo Bibliju, ali...

Zastao sam i mama je završila svoju misao.

– Misliš da bi mogao da joj pružiš više?

Klimnuo sam glavom.

– Ne znam da li postoji još nešto što *možeš* da uradiš, dušo moja - blago je uzvratila.

– Pa zašto se onda tako osećam?

Približila mi se. Zajedno smo posmatrali plamičke vatre.

– Mislim da je to zbog toga što si uplašen i osećaš da si nemoćan. Iako se trudiš, stvari se odvijaju sve gore i položaj postaje sve teži, i za tebe i za nju. I što se više trudiš, osećaš da sve postaje beznađežnije.

– A šta da uradim da se tako ne osećam?

Zagrlila me je i privukla sebi. - Ništa. Baš ništa - tiho je rekla.

Sledećeg dana Džejmi nije mogla da ustane iz kreveta. Bila je previše slaba da bi mogla da hoda čak i uz tuđu pomoć, pa smo čitali Bibliju u njenoj sobi.

Zaspala je u roku od nekoliko minuta.

Prošla je još jedna nedelja. Njoj je bilo sve gore, telo joj je bilo sasvim malaksalo. Prikovana za postelju, sva sićušna, izgledala je kao devojčica.

– Džejmi - molio sam je da mi odgovori - šta da uradim za tebe?

Džejmi, moja slatka Džejmi, spavala je satima, čak i dok sam joj pričao. Nije se pomerala na zvuk mog glasa. Disala je ubrzano i slabo.

Sedeo sam pored njenog kreveta i dugo je posmatrao razmišljajući koliko je volim. Uzeo sam njenu ruku i stavio na svoje srce. Osećao sam koščice na njenim prstima. Plakalo mi se, ali sam se uzdržao, pustio sam joj ruku i okrenuo se prema prozoru.

Pitao sam se zašto se čitav moj svet odjednom srušio. Zašto se sve ovo dogodilo baš njoj? Pitao sam se da li je sve to neka životna pouka. Da li je sve to, kao što je Džejmi volela da govori, jednostavno bilo deo božjeg nauma? Da li je Gospod želeo da se zaljubim u nju? Ili sam to sam želeo? Što je duže Džejmi spavala to sam više osećao njeno prisustvo pored sebe, ali odgovore na ta pitanja nisam nalazio.

Tek što je stala kiša koja je čitavo jutro padala. Dan je bio tmuran, ali se kasno poslepodnevno sunce polako probijalo kroz oblake. Sve je počinjalo da pupi, lišće je samo čekalo pogodan trenutak da se promoli i otvori kako bi pozdravilo leto koje je nadolazilo.

Na njenom noćnom stočiću stajalo je nekoliko stvari koje su joj bile drage. Fotografije njenog oca - on je onako malenu drži u naručju, na drugoj slici stoje ispred obdaništa; pisamca koja su joj poslala deca iz sirotišta. Uzdahnuo sam i otvorio jedno koje je bilo na vrhu. Napisano običnom olovkom stajalo je:

Molim te, ozdravi brzo. Nedostaješ mi.

U potpisu Lidija. Bila je to devojčica koja je na Badnje večer zaspala u Džejminom krilu. Ista osećanja bila su izražena i u drugom pisamcetu. Pažnju mi je privukao crtež malog Rodžera. Nacrtao je pticu koja leti iznad duge.

Gušio sam se u jecajima. Nisam mogao da nastavim da čitam i da gledam sve to. Krenuo sam da svežanj vratim tamo gde sam ga našao kad sam primetio isečak iz novina koji je stajao pored čaše za vodu. Pružio sam ruku i uzeo članak o predstavi, objavljen u nedeljnim novinama. Iznad teksta nalazila se i fotografija, jedna jedina naša zajednička fotografija.

Izgledalo je da se sve to odigralo tako davno. Zurio sam u novinski članak prisećajući se kako sam se osećao te večeri kada sam je ugledao. Netremice sam posmatrao fotografiju. Pokušavao sam da na Džejminom licu otkrijem neki nagoveštaj svega što će je zadesiti. U to vreme je znala koliko je bolesna, ali njeno lice te večeri nije odao ništa. Video sam samo da blista od sreće. Uzdahnuo sam i vratio isečak na mesto.

Biblija je i dalje bila otvorena tamo gde sam stao kada je Džejmi zaspala. Osetio sam potrebu da nastavim da čitam. Evo kako je glasilo sledeći deo:

Ja ti ne zapovedam, ja jedino želim da iskušam iskrenost ljubavi tvoje tako što je poredim s usrdnošću drugih.

Ponovo sam osetio da me nešto guši i samo što nisam briznuo u plač. Onda mi je odjednom značenje postalo sasvim jasno.

Bog mi je konačno odgovorio. Znao sam šta mi predstoji da uradim.

Do crkve ne bih stigao brže ni da sam imao auto. Koristio sam svaku prečicu koju sam poznavao, jurio kroz tuđa dvorišta, preskakao ograde, protrčao sam čak kroz nečiju garažu. Koristio sam sve što sam naučio odrastajući u našem gradu. Inače nisam bio neki sportski tip, ali tog dana ništa me nije moglo zaustaviti, krila mi je davala svest o tome šta moram da uradim.

Nije me bilo briga na šta sam ličio kada sam konačno stigao, pretpostavljao sam da ni Hegbert nije mario za to. Usporio sam kada sam ušao u crkvu, pokušavao sam da dođem do daha dok sam grabio ka njegovoj kancelariji.

Hegbert me je pogledao. Znao sam zašto se tu zavukao. Nije me pozvao da uđem, jednostavno je pogledao u stranu, pa kroz prozor. U kući je nervozu suzbijao tako što se predano posvećivao čišćenju i ribanju. Ovde su papiri bili razbacani po čitavom stolu, knjige su ležale na sve strane. Izgledalo je kao da nedeljama niko ništa nije raspremao. Znao sam da je ovde mogao da misli na Džejmi; ovde je dolazio da bi plakao.

– Oče? - tiho sam rekao.

Nije odgovorio, a ja sam ušao.

– Želim da budem sam - obrecnuo se.

Bio je star i poražen, izmožden poput ljudi iz Izrailjevog plemena opisanih u Davidovim psalmima, upalog lica, proređene kose. Morao je, možda više nego ja, da se trudi da ne poklekne u Džejminom prisustvu, a to ga je strašno iscrpljivalo.

Uputio sam se pravo ka njegovom stolu, okrznuo me je pogledom pre nego što se opet okrenuo prema prozoru.

– Molim te. - U glasu mu se osećao očaj, kao da nije imao snage da mi se suprotstavi.

– Želeo sam da razgovaram s vama. - Bio sam odlučan. - Ne bih bio ovde da nije reč o nečemu veoma važnom.

Hegbert je uzdahnuo, a ja sam seo na stolicu na kojoj sam već jednom ranije sedeo, onda kada sam tražio dozvolu da Džejmijem izvedem na novogodišnjju večeru.

Slušao me je.

Kada sam završio, okrenuo se prema meni. Ne znam šta mu je bilo na umu, ali, Bogu hvala, nije me odbio. Rukom je obrisao oči i ponovo se okrenuo prema prozoru.

Mislim da je bio previše zbunjen da bi mogao da prozbori i jednu reč.

Ponovo sam trčao, umor nisam osećao, to što sam naumio da uradim davalo mi je krila. Stigao sam do njene kuće i uleteo bez kucanja. Medicinska sestra koja je dežurala izašla je da vidi šta se dešava. Nisam joj dao priliku da bilo šta kaže.

– Da li je budna? - Bio sam istovremeno uzbuđen i uplašen.

– Da - odgovorila je obazrivo. - Pitala je za tebe kada se probudila.

Izvinio sam se zbog svog iznenadnog nestanka i zatražio da ostanem nasamo sa Džejmijem. Ušao sam u sobu delimično zatvarajući vrata za sobom. Bila je bleđa, strašno bleđa, ali njen osmeh mi je govorio da se i dalje bori.

– Zdravo - rekla je slabim glasom. - Hvala što si se vratio.

Privukao sam stolicu i seo pored nje. Uzeo sam je za ruku. Od samog pogleda na nju kako bespomoćno leži stezao mi se želudac i plakalo mi se.

– Bio sam već, ali ti si spavala.

– Znam... Izvini. Jednostavno, kao da više ne vladam sobom.

– U redu je, stvarno.

Malo je odigla ruku sa kreveta i ja sam je poljubio. Onda sam se nagnuo i poljubio je u obraz.

– Da li me voliš? - upitao sam.

– Da - nasmešila se.

– Želiš li da budem srećan? - Imao sam osećaj da će mi srce iskočiti iz grudi.

– Naravno da želim.

– Hoćeš li onda da mi nešto učiniš?

Pogledala je u stranu, lice joj je preplavila tuga.

– Ne znam da li sam sposobna za bilo šta.

– Ali, da možeš, učinila bi?

Ne umem da opišem silinu osećanja koja su me tada obuzela. Ljubav, bes, tuga, strah, uzbuđenje, sve se uzburkalo vrteći se u krug. Džejmi me je znatiželjno pogledala. Teško sam disao. I odjednom sam postao svestan da nikada do tada nisam osećao tako nešto za bilo koje ljudsko biće. Gledao sam je i po ko zna koji put žudeo da mogu da odagnam sve to od nje. Da je bilo moguće, život bih dao za nju. Želeo sam da joj ispričam o svim svojim razmišljanjima, ali su na zvuk njenog glasa sva osećanja u meni odjednom utihnula.

– Da - konačno je rekla. Glas joj je i dalje bio slab, a opet tako pun obećanja. - Učinila bih.

Jedva sam se sabrao. Ponovo sam je poljubio i onda primeo ruku njenom licu i blago je pomilovao po obrazu. Prijala mi je mekoća njene kože, dobrotu koja joj se ogledala u očima. Bila je savršena čak i tako bolesna.

Grlo mi se steglo, ali, kao što rekoh, znao sam šta mi je bilo činiti. Morao sam da prihvatim da nije u mojoj moći da je izlečim. Ipak, želeo sam da joj podarim nešto što je oduvek želela.

Srce mi je sve vreme na to ukazivalo.

Tada sam shvatio da mi je sama Džejmi dala odgovor za kojim sam tragao, odgovor koji je moje srce moralo da otkrije. Rekla mi je onog dana dok smo čekali ispred kancelarije gospodina Dženkinsa kada smo otišli da mu predložimo da predstavu izvedemo u sirotištu.

Nasmešio sam joj se blago, a ona mi je uzvratila laganim stiskom ruke, stavljajući mi do znanja da ima poverenja u ono što radim. Ohrabren, nagnuo sam se prema njoj, duboko udahnuo, pa polako ispustio vazduh.

– Hoćeš li da se udaš za mene?

Trinaest

Imao sam sedamnaest godina kada mi se život promenio iz korena.

Hodam ulicama Bjuforta četrdeset godina kasnije, razmišljam o toj godini svog života i jasno se sećam svega, kao da se ceo film iznova odvija pred mojim očima.

Sećam se kako je Džejmi rekla „da“ na moje pitanje izgovoreno bez daha. Sećam se kako smo oboje briznuli u plač. Sećam se kako sam razgovarao i sa svojim roditeljima i sa Hegbertom, objašnjavajući im da to moram da uradim. Mislili su da to radim samo zbog nje, i svo troje pokušali su da me odvrte od te zamisli, pogotovo kada su shvatili da je Džejmi pristala. Nisu razumeli i morao sam da im razjasnim da to radim zbog sebe.

Bio sam zaljubljen u nju, jako zaljubljen, nisam se obazirao na to što je bolesna, niti na to što nam je preostalo malo vremena. Ništa od svega toga više nije bilo važno. Hteo sam jedino da uradim ono na šta me je moje srce nagonilo. Smatrao sam da mi se tada Bog prvi put neposredno obratio i nisam želeo da ispadnem neposlušan.

Znam da se neki od vas sigurno pitaju da li sam se iz sažaljenja odlučio na taj korak. Bezočniji među vama mogu da se upitaju da li sam je zaprosio zbog toga što sam znao da nje ubrzo neće biti među nama i da moj zavet neće trajati dugo. Na oba pitanja odgovor je odričan. Oženio bih se njom bez obzira na to šta je budućnost nosila. Oženio bih se njom i da se stvarno dogodilo čudo za koje sam se molio. Bio sam svestan toga i onda. A i sada.

Džejmi nije bila samo žena koju sam voleo. Bila je više od toga. Te godine, Džejmi mi je pomogla da postanem čovek kakav sam danas. Svojom čvrstinom pokazala mi je koliko je važno da se pomaže drugima. Svojim strpljenjem i dobrotom ukazala mi je šta je smisao života. Veselost i optimizam koji je nisu napuštali čak ni kada je bila teško bolesna bili su nešto najneverovatnije što sam ikada video.

Venčao nas je Hegbert u Baptističkoj crkvi. Pored mene stajao je moj otac u svojstvu kuma. Džejmi je bila zaslužna i za to. Na jugu je

tradicija da na venčanju uz mladoženju stoji otac, ali pre nego što je Džejmi ušla u moj život sve te stvari za mene nisu imale nikakvo značenje. Zahvaljujući njoj otac i ja smo postali bliski. Na neki način uspela je da ublaži čak i dubok jaz koji je postojao između naših dveju porodica. Posle svega što je učinio za mene i za Džejmi, znao sam da uvek mogu da računam na svog oca. Godine su prolazile i nas dvojica postajali smo sve prisniji.

Džejmi me je takođe naučila kolika je vrednost praštanja, kolika je snaga preobražaja koji sledi. Shvatio sam to onog dana kada su Erik i Margaret došli da je posete. Nije se ljutila na njih. Živela je onako kako je Biblija propovedala.

Džejmi nije bila samo anđeo koji je spasao Toma Torntona. Bila je anđeo koji je spasao sve nas.

Crkva je vrvela od sveta, baš kao što je Džejmi želela. Došlo je preko dve stotine ljudi, a još više ih je stajalo ispred crkve dvanaestog marta 1959. godine. Venčanje je bilo zakazano na brzinu i vremena za velike pripreme nije bilo. Ljudi su dolazili da nam uveličaju svečanost koliko je to bilo moguće, da nam samim svojim prisustvom stave do znanja da su uz nas. Došli su svi koje sam poznavao - gospođica Garber, Erik, Margaret, Edi, Seli, Keri, Anđela, čak i Lu i njegova baka. Odjeknuli su prvi taktovi i svima su ovlažile oči. Džejmi je bila slaba, prethodne dve nedelje nije ni ustajala iz kreveta. Ipak, htela je sama da prođe crkvom do mesta gde je stajao njen otac kako bi on mogao da mi je preda. „To mi je veoma važno, Landone,“ rekla je. „I to je deo mog sna, sećaš li se?“ Klimnuo sam glavom iako sam sumnjao da je to moguće.

Znao sam da je nameravala da obuče haljinu koju je nosila na predstavi. Bila je to jedina bela haljina koja joj je bila pri ruci, a vremena za nabavku druge nije bilo. Znao sam da će joj biti velika. Dok sam razmišljao o tome kako će Džejmi izgledati, prišao mi je otac i potapšao me po ramenu. Stajali smo u crkvi pred tolikim svetom.

– Ponosim se tobom, sine.

Klimnuo sam glavom.

– I ja se ponosim tobom, oče.

Te reči izgovorio sam po prvi put u životu.

Mama je sedela u prvom redu, maramicom je brisala oči kada su se začuli zvuci Svadbenog marša. Vrata su se otvorila i ugledao sam Džejmi. Sedela je u bolesničkim kolicima, pored nje je stajala medicinska sestra. Njenom izmučenom i slabom telu bilo je potrebno mnogo snage da bi mogla da stoji uz svog oca, koji je morao da je pridržava. Onda su Džejmi i Hegbert lagano krenuli prema oltaru. Vladala je potpuna tišina, svi su gledali kao u čudu. Na pola puta učinilo se da se Džejmi odjednom zamorila, pa su zastali na tren kako bi duboko udahнула. Oči su joj bile zatvorene i kroz glavu mi je proletelo da neće moći da izdrži. To je trajalo svega desetak sekundi, ali se činilo kao prava večnost. Konačno je blago klimnula glavom. Zakoračili su ponovo, a ja sam imao utisak da će mi srce prepući od ponosa koji me ispunio.

Kada se setim tih dana, shvatam kolikom je naporu Džejmi bila izložena.

Bili su to koraci koji će se pamtili.

Džejmi i njen otac koračali su prema meni. Kada je konačno stigla do mene, začuli su se uzdasi radosti i svi su počeli da tapšu. Medicinska sestra je za to vreme dogurala kolica do nas i Džejmi je, sva iscrpljena, sela. Nasmehio sam se i kleknuo pored nje kako bismo bili u istoj ravni. Kleknuo je i moj otac.

Hegbert je poljubio Džejmi u obraz i uzeo Bibliju kako bi mogao da otpočne ceremoniju. Napustio je ulogu mladnog oca, kao da se udaljio da bi mogao da priguši svoja osećanja. Ipak, video sam koliko se borio sam sa sobom. Stavio je naočari, otvorio Bibliju i pogledao u Džejmi i mene. U poređenju sa nama izgledao je kao kakav kip. Nije očekivao da ćemo klečati. Stajao je tako nekoliko minuta, skoro zbuđen i onda je, na opšte iznenađenje, odlučio da i on klekne. Džejmi se nasmešila i uhvatila ga za ruku. Zatim je potražila i moju ruku. Bili smo povezani.

Hegbert je svečanost počeo na uobičajen način, zatim je pročitao odlomak iz Biblije na koji mi je Džejmi jednom prilikom skrenula pažnju. Bio sam svestan činjenice da je Džejmi previše slaba. Očekivao sam da ćemo morati za Hegbertom da ponavljamo reči zaveta, ali me je stari sveštenik još jednom iznenadio. Pogledao nas je, onda je pogledom obuhvatio sve prisutne, pa ponovo nas dvoje, kao da traži odgovarajuće reči.

Pročistio je grlo, povisio glas kako bi svi mogli da ga čuju. I evo šta je rekao:

– Kao otac, trebalo bi da sada dam ruku svoje kćeri, ali nisam siguran da sam u stanju to da uradim.

Vladala je mukla tišina. Hegbert je klimnuo glavom i pogledao me, kao da traži da budem strpljiv. Džejmi mi je stezala ruku.

– Mogu da predam Džejmi podjednako kao i sopstveno srce. Ono što mogu da uradim jeste da dozvolim nekom drugom da uživa u radosti koju mi je ona uvek donosila. Neka vas oboje Bog blagoslovi.

Odložio je Bibliju i pružio mi ruku koju sam odmah prihvatio i nas troje smo upotpunili krug.

Onda smo prešli na polaganje zaveta. Otac mi je pružio burme koje smo mama i ja zajedno odabrali. Stavio sam burmu na Džejminu ruku, zatim je ona meni stavila burmu. Hegbert je gledao kako razmenjujemo prstenje. Kada smo konačno bili spremni, proglasio nas je mužem i ženom. Nežno sam poljubio Džejmi, a mama je počela da plače. Držali smo se za ruke. Pred Bogom i svima prisutnim obećao sam joj da ću je voleti i čuvati, u dobru i u zlu, u zdravlju i u bolesti. Nikada se nisam tako dobro osećao.

Bio je to, večno ću to pamtiti, najlepši trenutak u mom životu.

Prošlo je četrdeset godina od tada, a ja još pamtim sve što se dogodilo tog dana. Stariji sam i mudriji, od tada sam živio drugim životom, ali znam da će, kada dođe red na mene, uspomene na taj dan biti poslednje slike pred mojim očima. Vidite, još je volim. Burmu nisam nikada skinuo. Jednostavno, za sve ove godine nisam nijednom poželeo da tako nešto uradim.

Dišem duboko, svež prolećni vazduh puni mi pluća. Bjufort se promenio, ja sam se promenio, ali vazduh nije. I dalje je to vazduh mog detinjstva, vazduh sedamnaeste godine mog života, a kada izdahnem, ponovo mi je pedeset sedam godina. Ali, sve je u redu. Blago se osmehujem i gledam u nebesa. Ima još nešto što vam nisam rekao - sada verujem u to da se čuda ipak dešavaju.

Table of Contents

Prolog
Jedan
Dva
Tri
Četiri
Pet
Šest
Sedam
Osam
Devet
Deset
Jedanaest
Dvanaest
Trinaest